

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת שמות תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גור פס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

גמ' תנא טנא דפליג עליה דר' אלעזר בר' שמעון. בפרק כל הפסולין (לעיל דף לד) ואומר כוס עושה חבירו דחוי דקדשי טהא שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהם הוא לבדו נשפך לסיוד וכן נשפכין לאמה ורבי אלעזר ב"ר שמעון אמר התם כולן נשפכין לסיוד דקטבר כוס אחד עושה את חבירו שירים: רבי תנחום הוא. דפליג עליה דאמר

אלא בפנים חזור ונתן בחוץ שירים ניהו. אע"ג דאית לאוקומא בגי' מתנות שבחטאת דאמרין בפ' ב"ש (לעיל דף לה) דלענין חוץ הוי בחיתולתן לא משמע ליה אלא בשירים דומיא דסיפא דשני כוסות אחד בפנים ואחד בחוץ שלא היה עושה חבירו דחוי אא"כ נתן לכולם: כשם שדמה פוטר את בשורה כך נוציא פוטר את חבירו

קדשים מן המעלה כך הוא פוטר את בשר חבירתה מן המעלה ופי' בקנטרס משום חטאת שכיפרו בעליה דל"ל טהאות המותרות לא נתנן ולא אכלוהו וקשה לפרש דבסוף פרק קמא דמעילה (דף ה:) תנן אמר רבי עקיבא דחרי מפרשי טהאנו ואבדה דהפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה הן שניים עומדים לא כשם שדמה פוטר את בשרה כך פוטר את בשר חבירתה ואמרין בגמרא אמר רבי אלעזר לא רצה מזה וזרק רצה מזה וזרק אבל בזה אחר זה לא ואי חשיב כחטאות המותרות פירו לא אחר זה ולא אלא ודאי כיון שנשחטה קודם וריקת דמא של חבירתה שראוי להתכפר לא הוית טהאת המזה היינו טעמא דיש חילוק בין בא אחת לזה אחר זה דבבת דאמר רבי תנחום פירו לא אחר זה ולא את בשר חבירתה וכן מוכחת הסוגיא: **הא** מני רבי היא דאמר אבדה בשעת הפרשה מזה. למאן דאמר בפרק ולד חטאת (תמורה דף כג.) דהכל מודים שבטאת אבדה בשעת הפרשה מזה היינו רבי תנחום פירו לא אחר זה ולא ואיכא למאן דאמר התם דבבא למילך פליגי והיכא דמשך מדעתו אחת מןו והקריב השניה מזה לכולי עלמא דנתכוין לדחותה והיכא דנמלך מזה רבי דנתכפר באבדה דשאניה אבדה רועה והבא מיירי בשחט שאניה אבדה בפנים ואבדה בחוץ וקשה קצת מאי רבי היא רבנן גמי לא פליגי דהכי: **והכי** קאמר טעמא דחילוק דהא מפרשי שתי טהאות לאחריות כו. מזה היכא דקתיא אבדה הוי אבדה דוקא ותימה דבסוף פ"ק דמעילה (דף ט.) תניא אמר רבי שמעון כשחלחתי לכפר (בבא) [פסאני] כי לא אמר לי בני אהא אומר כן דחרי מפרשי טהאנו ואבדה דהפריש אחרת תחתיה כו' ולר"ש על כרחין לא מחלק דרועה לר' שמעון לית ליה כלל דבאיתא בפרק מי שחיה טמא (פסחים דף צא) ובתמורה פרק ולד חטאת (תמורה) (דף ט.) וי"ל דבמעילה אינו מותר לחידוש זה אלא לאשמעוניה דחוקה מועלת ליציא וחד מינייהו נקט אבל מתני' דבבא לחידוש תנייה דאין זה דמיון כי"כ ולא נקטה אלא לאשמעוניה דרבי היא דחא מצינו מעיקרא וזיקתה היא אבדלו למדי' בעי עקירה חסרון עקירה לא שמה חסרון בהאי דעמד ליעקר ולא דמי להא דאמרין בפ' בתרא

זמרא בשלמא בחוץ ונתן בפנים, **שְׁכוּלוֹ רְאוּי לְהוֹת בְּפִנִּים**. **אֶבֶל בְּפִנִּים וְהֶעֱלָן** [אֵלָא בְּפִנִּים וְהוֹר וְנָתַן] **בְּחוּץ, שִׁירִים נִינְהוּ. אֲמַרְי, הָא מְנֵי, רַבִּי תַחֲמִיזָה הִיא, דְּאָמַר שְׁרֵי הָדָם שֶׁהִקְרִיב בְּחוּץ, חֵיבִי. אִי רַבִּי תַחֲמִיזָה, אֵימָא סִיפָא, קֶבֶל דְּמָה בְּשִׁנִּי כּוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶם בְּפִנִּים, פְּטוּר. שְׁנֵיהֶם בְּחוּץ, חֵיבִי. אֲחֵר בְּפִנִּים וְאֲחֵר בְּחוּץ, פְּטוּר. וְהָאֲמַר רַבִּי תַחֲמִיזָה, שְׁרֵי הָדָם שֶׁהִקְרִיב בְּחוּץ, חֵיבִי. סִיפָא, אֲתָאֵן לְתַנָּא קָמָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּאָמַר, כּוֹס עוֹשֶׂה דְּחוּי לְחִבְרִי]. [אֲמַרְי, כֵּאֵן תַּנָּא דְּפִלְגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר, כּוֹס עוֹשֶׂה חִבְרִי דְּחוּי, רַבִּי תַחֲמִיזָה הִיא]: לָמָּה הִדְבַּר דּוּמָה, לְמַפְרֵשׁ תַּסְתָּא וְאֲבִידָה, וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵת תַּחֲתֶיהָ, וְאֲחֵר קֵדָּ מִנְּצַת הָרֵאשׁוֹנָה: לָמָּה הִדְבַּר דּוּמָה' לָמָּה לִי. הָא מְנֵי, רַבִּי הִיא. דְּאָמַר, אֲבִידָה בְּשַׁעַת הַפְּרִשָּׁה מִתָּה. וְהָכִי קָאָמַר, טַעֲמָא דְּאֲבִידָה, הָא הַפְּרִישׁ שְׁתֵּי תַּסְתָּאוֹת לְאַחֲרִיּוֹת, חֲדָא מִיִּנְיֵיהּ, מַעֲיָקָא עוֹלָה הִיא. וְכִדְרַב הוּנָא אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, אֲשֶׁם שְׁנֵיתֵךְ לַרְעִיָּה, וְשִׁחְטוּ סַחֲם, בְּשַׁר עוֹלָה. מִי דְמִי, הָתָם אֲשֶׁם זָכַר, עוֹלָה זָכַר. אֶבֶל תַּסְתָּא, נִקְבָּה הִיא. אָמַר רַבִּי תַחֲיִיא מִיּוֹסֶתִינְיָא, בְּשַׁעֲרֵי נְשִׂאִי:**

הדרן עלך השוחט והמעלה

פֶּרֶת תַּסְתָּא שֶׁשְׂרָפָה חוּץ מִקֻּמָּתָהּ, וְכֵן שַׁעֲרֵי הַמִּשְׁתַּלְחָ שֶׁהִקְרִיב בְּחוּץ, פְּטוּר. שְׁנֵאמַר 'אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הִבְיֹאוּ', כֹּל שֶׁאֵין רְאוּי לְבֹא אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, אֵין חֵיבִין עֲלוּי. הַרּוֹבֵעַ וְהַנִּרְבֵּעַ וְהַמִּקְזָּה וְהַנֶּעֱבֹר וְהַמְחִיר [וְהֵאֲתָן] וְהַכִּלְאִים וְהַמְרִיפָה וְיוֹצֵא דוֹפֵן שֶׁהִקְרִיב בְּחוּץ, פְּטוּר. שְׁנֵאמַר 'לִפְנֵי מוֹשֶׁפֶן ה', כֹּל שֶׁאֵין רְאוּי לְבֹא לִפְנֵי מוֹשֶׁפֶן ה', אֵין חֵיבִין עֲלוּי. בְּעָלִי מוֹמִיּוֹ, בִּין בְּעָלִי מוֹמִיּוֹ כְּבוֹשֵׁי, אֵין בְּעָלִי

כדאמר אהא (א"ר) אשם שניתק להעריה. כגון תמורה חטא ואשם שחטו בשעתו בעליו או נתכפרו באחר וקיימא לן (שם דף ט:) כל שבחטאת מזה באשם רועה ונמלך בב"ד ואמרו לו ידעה ושחטו סתם כשר לעולה ודוקא נתן אבל לא ניתן לא כדאמר רבי (לעיל דף ה:) הוא תחילתו ויהא: **דמי**. מתני' דרבי הונא לחיובי אחטאת שניה בחוץ תהאזי טעמא דא לא חזיא היא גופה לעולה כלל דחא נקבה היא: **מיוסתיניא**. מקום: **בשערי נשיא**. חטאת שנים לאחריות דהתם זכר דהוא:

הדרן עלך השוחט והמעלה

פרת חטאת חוץ מנתה. בגמרא מפרש היכא: **נתה**. לשון גת כלומר מקום עמוק: **ששחפה חוץ מנתה נשיא**: פטור. ולא אמרין שוחט קדשים בחוץ שלא במקום מצוה דתרומתא פטריה מואל פתח אוהל מועד וגו' דהואי לפתח אוהל מועד שחובב עליו להביא שם ומדקפיד קרא לעשר על שלא הביא שם בעומד להביאו שם משתעי קרא: **כל שאינו ראוי**. כל שאינו עתיד [ולבא] ובגמרא פריך דא שער ומשתלח עתיד לבא להגדיל ולהתרחות: **שנאמר לפני**. משכן. להקריב קרבן לפני משכן אע"פ שכשר לבא הואיל ואינו כשר לקרב ובגמרא פריך דא גמי תיפול לי מואל פתח אוהל מועד: **עובר בליא**. הואיל וראוי אלא לאחר זמן כדקתני בספא

שוחט קדשים בחוץ שלא במקום מצוה דתרומתא פטריה מואל פתח אוהל מועד וגו' דהואי לפתח אוהל מועד שחובב עליו להביא שם ומדקפיד קרא לעשר על שלא הביא שם בעומד להביאו שם משתעי קרא: **כל שאינו ראוי**. כל שאינו עתיד [ולבא] ובגמרא פריך דא שער ומשתלח עתיד לבא להגדיל ולהתרחות: **שנאמר לפני**. משכן. להקריב קרבן לפני משכן אע"פ שכשר לבא הואיל ואינו כשר לקרב ובגמרא פריך דא גמי תיפול לי מואל פתח אוהל מועד: **עובר בליא**. הואיל וראוי אלא לאחר זמן כדקתני בספא

הדרן עלך השוחט והמעלה

פרת חטאת ששחטה חוץ מנתה. דבריו גרסין ששרפה וכן במסכת פרה פרק ד' (מ"ב) נתן שרפה חוץ לנתה פסולה והוא הדין בשחיטה דאין חייב חוץ לא בשחיטה ולא בהעלאה בדמוכה בגמרא ועיקר דא ניתקן לשריפה שהוא כעין גומא כדפירש בערוך ושורפין אותה שם ואוספין אפרה:

שחיה ר"ש אומר ב' בגמרא מפרש לא תעשה דידה: תורין שלא הגיע זמןן. כדנתן בחולין (דף כב) משיחיהו כשירין ומקמי הכי פסולין דתורין משמע גדולים ולא קטנים בני יונה קטנים משמע ולא גדולים ופסולין מתחילת הצידוב ואילן: בלא תעשה. הואיל והראין לאתר זמן של לא תעשה לאושטן בחורין: מחוסר זמן, שאמרנו פטור בין שהוא מחוסר זמן

גופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים שלא הגיע

זמן בעלים להקריב קרבנותיה: והמזרע לא
גרסי' במתני: שהקריב. בתוך ימי ספרד ויולדת.
בתוך בלתי: ואשטם. במדבר פריך מאי אשט
איכא בהני: פטור. שאין מתקבלין בפנים לא
לחובה ולא לגובה: עולותיהן. דוב ובה דעף
ויולדת בהמה: חייבין. שהרי מתקבלות בפנים
גובה לשמן: ושלמיתן. במד' פריך מאי שלמיתן
איכא בהני: קדשי קדשים. כבשי עצרת: ומותר
הקטור. לאתר קמיצה: היצוי. שכן על המנחה
כדכתבי (ויקרא ב) ויקחת וגו': וחתפת. מנחת
מאפה כדכתבי (שם) וחתפת אותה חותם: והמשיב
מנחה בחוץ והיא טעונה הגשה בפנים בקרן
מערבת דרומית במשטת: המשיב את הנרות.
מדשן את המנחה בדשן פטור. טעמא יליף
בברייתא: אמר א' בתן משום: ודחי' מנחה
כל הנך הקטרות בדבר שדרכן לאכול לאו
הקטרה ניתנה וכל הנך עבודתו הואיל ויש
אחריון עבודה אין זר חייב עליה מיתה
כדאמרין ופרק בארבעה עשר (ומאמר דף כד). עבודת
מתנה ולא עבודת סילוק עבודה תמה ולא
עבודה שיש אחריה עבודה: ולא משום טומאה.
כזן טמא ששימש דאדורת וזרת ושימוש
בטומאה מחד קרא נפקי וזריס חילול בכל
הזבחים תנינא (לעיל ד') מאי דמחייב אורות
מחייב אישמש טומאה: ולא משום מחוסר
גבדים. דאיננו מבי כזר בזמן שאין גבדין עליהם
אין בהנחתם עליוס וזמן חילול וזריס חילול בכל
פרק שני (שם יז) ולא משום שלא רחויי ידים
וינליס. וגמ' חזקה חזקה ממחוסר גבדים ההם
לענין אחולת עבודה ולענין מיתה גמי ואמרין
לא מהמהן עובדיה במבואר. כדכתבי וישלח את
נערי בני ישראל וגו' (שמות כד): נאסרו הבמות.
כדכתבי בשחיתו חרץ: ועבודה במתניס. כדכתבי
קרב אל המזבח: לפנים מן הקלעים. כדכתבי
בטחאת ואשם ומנחה (ויקרא ו) בחצר אהל
מועד: קדשים קלים בכל מחנה ישראל. כמות
שחן שרויין בדגליהם והא' יליפין באידו מקומן
(לעיל דף כ). מקרא: באו לגלגל. כשעברו את
הידן והגבה את מועד שם שבע שנים שכשבו
ושבו שחלקו: חותרי הבמות. קדשילפין לקמן
מאיש כל הישר בעיניו: קדשי קדשים. הנאכלין
אל קרב בבמת יחיד כל שאין נידר ונדב אין קרב
בבמה קטנה ואין מנחה בבמה הלכך עולה הוא
דהואי ואין נאכלת חטאת ואשם בשם ציבור
הוא דקריב ונאכלין לפנים מן הקלעים: קדשים
קלים בכל מקום. דכיון שבטלו הדגלים וזן היו

בצל' מומין עוברין, שהקריבין בחוץ, פטור. רבי שמעון
אומר, בצל' מומין קבועין, פטור. בצל' מומין עוברין,
חייב בלא תעשה. תורים שלא הגיע זמןן, ובני יונה
שעבר זמןן, שהקריבין בחוץ, פטור. רבי שמעון אומר,
בני יונה שעבר זמןן, פטור. ותורים שלא הגיע זמןן,
בלא תעשה. אותו ואת בנו, ומחוסר זמן, פטור. רבי
שמעון אומר, הרי זה בלא תעשה. שרבי שמעון
אומר, כל שהוא ראוי לבא לאתר זמן, הרי זה בלא
תעשה, ואין בו פרת. ותכמים אומרים, כל שאין בו
פרת, אין בו לא תעשה. מחוסר זמן, בין בגופו בין
בבעליו. איזהו מחוסר זמן בבעליו, הוב והזהב
והיולדת והמזרע, שהקריבו הפאות ואשטם בחוץ,
פטורין. עולותיהן ושלמיתן בחוץ, חייבין. המנחה
מבשר חטאת, מבשר אשם, מבשר קדשי קדשים,
מבשר קדשים קלים, ומותר העומר, ושתי הלחם,
ולחם הפנים, ושירי מנחות, והיצק והפאות והבולל
והמולח והמנוף והמוגש, והמסדר את השולחן,
והמטיב את הנרות, והקומין, והמקבל דמים בחוץ,
פטור ואין חייבין עליו, לא משום זרות, ולא משום
טומאה, ולא משום מחוסר גבדים, ולא משום [שלא]
רחויי ידים והגלים. עד שלא הוקם המישקן, היו
הבמות מותרות, ועבודה בבכורות. ומשהוקם
המישקן, נאסרו הבמות, ועבודה בפגלים. קדשי
קדשים, נאכלין לפנים מן הקלעים. וקדשים קלים,
בכל מחנה ישראל. באו לגלגל, חותרי הבמות. קדשי
קדשים, נאכלין לפנים מן הקלעים. וקדשים קלים,
בכל מקום. באו לישלה, נאסרו הבמות. ולא היה שם
הקרה אלא בית אבנים בלבד מלמטן, והזריעות
מלמטען. והיא היתה מנחה. קדשי קדשים, נאכלין
לפנים מן הקלעים. וקדשים קלים ומעשר שני בכל
הרואה. באו לגוב ונגעון, חותרי הבמות. קדשי
קדשים, נאכלין לפנים מן הקלעים. קדשים קלים, בכל
ערי ישראל. באו לירושלים, נאסרו הבמות, ולא היה
לזן היתר, והיא היתה מנחה. קדשי קדשים, נאכלין
לפנים מן הקלעים. קדשים קלים ומעשר שני, לפנים
מן החומה. כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור
הבמות, והקריבן בשעת איסור הבמות, חייב

הולכים בכל הארץ לכבשה ולא היתה תחיתן סביבות המשכן בטלה קדושת מחנה ישראל
מעשר שני לא חוזר כאן לפי שלא נהנו מעשרות עד לאתר ירושה ושיבה: באו לישלה.
לאחר חילוק מיד קבעוהו בשילה: נאסרו הבמות. כדקתני ודיא היתה מנחה וכתבי כי לא
באתם עד עתה וגו' כלומר כשתעברו את הידן אל הקריבו בבמות בכל אשר אנתנו

עשים פה היום שאנו מקריבין במשכן חטאות
ואשמות אלא איש כל הישר בעיניו תעשה דהיינו
נדרים ונדבות שאינן עליהם חובה אלא לפי מה
שישר בעיניהם כי בעד שכתבשו והחלקו לא
באתם עד עתה אל המנחה ועברתם את הידן
ושלבתם בארץ היינו לאתר ירושה ושיבה והיה
המקום וגו' השמר לך וגו' היינו איסור הבמות:
הקרה. (שול' גג על נסרים: ויחיות מלמעלה.
בגמרא יליף לה: בכל הרואה. במקום שראין
משם את שילה ובגמרא יליף לה: באו לגוב
ונגעון. כשהרבה שילה ונלקח הארון בימי עלי
באו לגוב ונגעון כולו בשממר אין לחם חול וגו')
כי אם לחם קדש אשר מלפני ה' (שמואל א) כא
אלמא שולחן ומזבח ההם היה חרבת נוב בימי
שאלו באו לגבוען כדכתבי במלכים (א) כי שם
הבמה גדולה: חותרי הבמות. ויחיות מלמעלה.
קדשים קלים בכל ערי ישראל. דהא בכל מקום
שהוא שם עושה במה ומקריב: ומעשר שני. פריך
בגמרא נסקיה לחתם: והיא היתה נחלת. והיא
כדכתבי בקדשי ישראל ואל הנחלה
יאסרו הבמות: לפנים מן החומה. של ירושלים
שהיא במקום מחנה ישראל שבמדבר כדכתבי
ואכלת שם לפני ה' (דברים יב) בעשה. והביאים
לה: וגו' (ויקרא יז): ולא תבשלת. כדאמרין בשחיתו
תעלה לשחיטה ואזרחיה דהעלאת השמר לך פן
תעלה שולחתיך וגו' (דברים יב) וחייבין עליהן
כרת. כדכתבי (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא
הביאו: וגו' חייבין עליהן. כדכתבי בשחיתו
(לעיל קד) עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן
כל וקתני סיפא יכול יהו חייבין עליהן כרת
למזמור ואמר זאת לחם את אחרת להם: הקדישן
בשעת איסור הבמות. מההיא שחיתו ונאסרו בהו
דבאיסור לה וכיון שהמתח עד שלא יבא לקדמו
תבטל הגשה על ידו אבל לא וברת ליבא
דאזרחיה ונעש בשעת הקרבה כחגיגה וזרי חותרי
הבמות: ואלי קדשים קלים במשכן. קדשים
שהוקדשו למשכן בשם חיהי הבמות בגלגל
וחותר במה אלו קדשים צריכין להקריבן במשכן
ולא יקריבו בבמה אחרם שהוקדשו לשם משכן
מפרש ואולי קדמות ציבור. סתמן מלמטש:
קריבנות יחיד. סתמן בשרית הבמות: יחיד
שהוקדשו לפשע: שפירש בשעת הקדשין על
מנת להקריבן למשקן: פטור. מאזרחיה ומעשר
שהרי חותרי הבמות ומיזיד אסור לשנות משום
באשר נדרת הבמות ושחיתו (דברים כג) ומה בין
במת יחיד ב' כולוהו יליף בגמרא דלא נהניו
בבמת יחיד: במת ציבור. לגלגל נוב ונגעון:
ומתן

אלו בעשה ולא תעשה, והיבינן עליו פרת. הקדישין בשעת היתר הבמות, והקריבן בשעת איסור הבמות, חייב
אלו תעשה, ואין חייבין עליהן פרת. הקדישין בשעת איסור הבמות, והקריבן בשעת היתר הבמות, חייב
תעשה. ואלו קדשים קריבין במשקן, קדשים שהוקדשו למשקן, קריבנות ציבור קריבין במשקן, וקריבנות היחיד בקמה. קריבנות היחיד
שהוקדשו למשקן, וקריבו במשקן. ואם הקריבן בקמה, פטור. ומה בין כמות יחיד לכמות ציבור, סמיכה, ושחיטת צפון,
ומתן

זבחים, פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" רכז

חז"ן ממקום הבדוק לה. קסבר דבעי בדיקה משום דירד מבול לא"י תימה וכי מדאורייתא בעי בדיקה וי"ל דאיצטרך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דבעי שחיטה ושפיכה במקום טהור כשריפת פרים דאיתקש אחרדי כדמשמע לעיל בסוף דע"ט. שחיטה ושפיכה במקום חזין כבשחטה חזין כבשחטה חזין למקומה דאין טבול יום (דף קה) ואם תאמר אמאי לא לאיכא דברים הזבח נזבח לשם

ומתן טובב מתן סביב. שתהא נראית חמתנה לשתי רוחות המזבח דהיינו ב' מתנות שזון ארבע: תנופה ותנשה. דמנחת: אין מנחה כבמה. מפרש בגמ' מנא ליה ויחיו. כהונה דאפי' זר בבמת יידי כשר: כגדי שרת. כגדי כהונה ריח ניחות. כדאמרין בפרק בית שמואי (לעיל דף מה) לשם

ריח לאפוקי אברים שצלאן והעלן שאין בהם משום ריח ניחות: ומיחצה לריפם. חט הסיקרא: להבדיל בין דמים העלוינים לדמים התחתונים: חזון. שפסולת ממשכתב חזון לזמנו וחיובין על קדשים משום נותר וטמא שזין בשתייהם: גמ' ממקום הבדוק לה. לשוחטה שם שאין תחתיה קבר התהום: בדיקה היא. לקמן מפרש פלוניתיה: לפנים מן החומה. ש' וירדלם: דכתיב בה (במדבר יט) והוציא אותה וגו': שלא כנגד הפתח. של היכל: הואה. מפרש בה אל נזבח וגו': ושרף וזהו. בתר הוזה סמך ושרף מקום שפירשה ליה. מקום שפנישה יוצאה בגמר פירכוסה וליציאת נפשה שלא קבע לה התוכבז מקום: לא מיבעיא לחזין לחומה. שלא כנגד הפתח דרחוקי רחקה. במנגד הקדושה: ר"ל כפר ירד מבול וי' ושטפה בה עמדת המזבח: ותחתיה חלל. שאם יש קבר מפסיק החלל ושבו אין טומאה בוקעת למעלה מן החלל אבל טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע: שפירשה שם בנייה. לפניה דמשה דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הצדקים עשו בה שאר מעלות דרבה שאין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישתו דהו' אלו תניקות נוגעין בו ומזין עליה ועל נביהו דלתיה. להפסיק בין התניקות לקרקע שלא יאחזילו על קבר התהום לכבדם למלאות מים חיים לקדשו מן השילוח אלמא לאו כולה בדיקה היא ויבוסת שם אכן. שכל ממשלה פרה בבלי גללים בבלי אבנים שאין מקבילים טומאה כדאמר טעמא בשמעתא קמייחא דסדר יומא דק"ב. פ' מעלה עשו כפיה. משום קולא דאקילו בה משום צדוקש דרשו אומרים במעורבי בשם היתה נעשית דהו' מטמאין את הכהן ומטבילין אותו ושרפה טבול יום עשו בה מעלות אחרות דלא לזלזלו בה ומיזו אם שחטה במקום שזון בדיק לה אין ממשלה בהי' דכל א"י בדיקה היא: איך התי' מבול. שנמצאים בשאר מקומות וכאן אינן נמצאין: איך חיוני נבוכדנאצר. שדורג בה דחופנו כולם ואין אחד מצוי בה על כרחיה בדיקה היא.

ומתן סביב, ותנופה ותנשה. רבי יהודה אומר, אין מנחה כבמה, ויהיו כגדי שרת וכלי שרת וריח ניחות, ומיחצה לדמים, וירחיץ ידים ורגלים. אבל חזון, הנותר והטמא, שזין ביה וכוה: גמרא מא חזין מנחתה. אמר ריש לקיש, חזין ממקום הבדוק לה. אמר לו רבי יוחנן, והלא כל ארץ ישראל בדיקה היא. אלא אמר רבי יוחנן, בגוף ששחטה לפניו מן חומת ירושלים. ולקומה בגוף ששחטה חזין לחומה, שלא כנגד הפתח. דאמר רב ארא בר אבהו, שחטה שלא כנגד הפתח, פסולה, שנאמר 'ושחט ויהוה'. מה הוצאתה כנגד הפתח, אף שחטתה כנגד הפתח. וכי תימא, דלא מקיש. והא אתמר (שחטה שלא כנגד הפתח, רבי יוחנן אמר פסולה, 'ושחט וזהו'. ריש לקיש אמר כשרה, 'אל מחוץ למחנה ושחט'. ואיתמר נמו', שרפה שלא כנגד הפתח, רבי יוחנן אמר, פסולה. ורבי אשיעאי אמר, כשרה. רבי יוחנן אמר פסולה, 'ושרף ויהוה'. ורבי אשיעאי אמר, כשרה, על פרישה ישרף, מקום שפירשה למיתה, שם תהא שריפתה. אמרי, לא מיבעיא קאמר. לא מיבעיא חזין לחומה, דרחוקי רחקה. אלא אפילו לפניו מן החומה, דקריובי קרבה, ואימא תתפשר. קא משמע לן. אמר מר, אמר לו רבי יוחנן, והלא כל ארץ ישראל בדיקה היא. גמאי כמפילני. מר סבר, ריש מבול לארץ ישראל. אמר סבר, לא ירד. אמר רב נחמן בר יצחק, ושניהם מקרא אחד דרשו. בן אדם אמר לה את ארץ לא מטוהרה היא, לא גשמה ביום זעם'. רבי יוחנן סבר, אתמיהי מתמיה קרא. ארץ ישראל, מי לא מטוהרה את. כלום ירדו עליו גשמים ביום זעם. וריש לקיש סבר, כפשימיה. ארץ לא מטוהרה את, מי לא ירדו עליו גשמים ביום זעם. איתביה ריש לקיש לרבי יוחנן, חצייתו היו בירושלים בנייות על הסלע, ותחתיהן חלול

מפני קבר התהום, ומביאין נשים מעופפות, ויולדות ומגדלות שם בניהם לפניה. ומביאין שוורים, ועל נביהן דלתות, ויתניקות וישבין עליהן, ויבוסות של אבן בידן, ומלאו וישבו במקומן. אמר רב הונא בריה דרב יהושע, מעלה עשו כפיה. איתביה רבי יוחנן לריש לקיש, פעם אחד מצאו עצמות בלשפת דיר העצים, ובקשו לגזור טומאה על ירושלים. עמד רבי יהושע על רגליו ואמר, לא בוישה וכלימה היא לנו, שנגזור טומאה על עיר אבותינו. איך מתי מבול, איך מתי נבוכדנאצר. מדקאמר הכי, לאו למימרא דלא הוה. ולטעמיה, הרגו נבוכדנאצר, הכי נמו דלא הוה. אלא, הוה ופניניהו. הכא נמו, הוה ופניניהו. ואי אפני, הא

נני ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראוי לעשות מעלה זו ומיזו קצת קשה דהא מודה רבי יוחנן דמתו בהבאל כדלקמן: תימה דלרבי יוחנן נופיה חקשי ליה הכא דמתו בהבאל:

חיינו דקס רימא חתום. ואנ' דכל השאר מתו בחבלא מחמת שויה גדול וגבור אלא חזיק לו ההביל: **אורזימא**. רימא. גר' ר' פי עופר פ' שאר דעפר האילי' מחרמי' אורזילא דאדילא (שיר) **דורזמא** הוא ראש ולא כרבי שמואל דגורס בחומרי' את הספיה (ב' פ' ד' עג.) אורזילא אשוי' ומפשי' ד' ש' וואב ריחטיה לא דק דמא אמר חבא לא גנדה גזרה לד' גזים שוי' ואותום כופל'ש שגנו קרין

הא איפני. נהי דאפיני מויתשלים, מבוללו ארץ ישראל
לא איפני. איבא דאמרי, איתיביה ריש לקיש לרבי
יוחנן, איה מתי מבול, איה מתי נבוכדנאצר. מאי לאו,
מדהני הוו, הני גמי הוו. מידי איריא. הא בראיתיה,
והא בראיתיה. איתיביה, מפל אשר בהרבה מותו.
שלקמא לדידי, דאמינא ירד מבול לארץ ישראל,
משום הכי מותו. אלא לדידך, דאמינא מותו. משום
הבלא, פדרב חסדא. דאמר רב חסדא, ברוחחין
קלקלו, וברוחחין גידונו. ברוחחין קלקלו, בשכבת נרע.
וברוחחין גידונו, דכתביה קאא 'ישכבו הפים', וכתבי
התם 'וחמת המלך שכהה'. איבא דאמרי, איתיביה
רבי יוחנן לריש לקיש, מפל אשר בהרבה מותו,
בשלקמא לדידי, דאמינא לא ירד מבול לארץ ישראל,
משום הכי הוי תרבה. אלא לדידך, מאי תרבה, תרבה,
שהיתה מעיקרא. ואמאי קרי ליה תרבה, פדרב חסדא.
דאמר רב חסדא, דוד המבול לא נגזרה גזרה על
דגים שבים, שנאמר 'מפל אשר בהרבה מותו', ולא
דגים שבים. בשלקמא למאן דאמר, לא ירד מבול לארץ
ישראל, היינו דקם רימא התם. אלא למאן דאמר ירד,
רימא היבא קם. אמר רבי ינאי, גוריות הכניסו במיכה.
והאמר רבה בר בר חנה, לדידי חזי לי אורזילא דרימא
פת יומא, והוי כהר תבור. והר תבור כמה הויא,
ארבעין פרסי, משכא דצוואריה. תלתא פרסי,
מרבעתא דרישא. פרסא ופלגא, רמא ככא וסכר
ירדנא. אמר רבי יוחנן, ראשו הכניסו למיכה. והאמר
מר, מרבעתא דרישא, פרסא ופלגא. אלא, ראש
חוטמו, הכניסו למיכה. והאמר רבי יוחנן, לא ירד
מבול לארץ ישראל. לדרבי ריש לקיש, קאמר. והא
קסניא מיכה. אמר ריש לקיש, קרניו קשרו במיכה.
והאמר רב חסדא, אנשי דוד המבול ברוחחין קלקלו,
וברוחחין גידונו. ולפעמין, מיכה הכי סיגיא. ועוד, עוג
ובחמץ דביתא דרמא נאט לא נאט. ונאט דרבי יוחנן ונאט

בצידי החיבה: ולרבי שמעון [בן לקיש], נתי נמי דרדר מבול לארץ ישראל, והא לא פש. דאמר ריש לקיש, למה נקרא שמה מצולה, שכל מתי מבול נצתללו שם. ורבי יוחנן אמר, למה נקרא שמה 'שנער', שכל מתי מבול נערו שם. או אפשר דלא אידבקו. אמר רבי אבהו, למה נקרא שמה שנער, שמנערת עשריה. והא קחיוני דהוה. תלתא דרי, לא משיכי. אמר רבי אמי, כל האוכל מעפרה של בבל, כאילו אוכל בשר אבותיו. תניא נמי הכי, כל האוכל מעפרה של בבל, כאילו אוכל בשר אבותיו. ויש אומרים, כאילו אוכל שקצים ורמשים: שעיר המשתלח: ורמיניה, 'או קרבן', שומע אני אפילו קרשי בדם הבית, שנקראו קרבן, שנאמר 'וצרב את קרבן ה'.' תלמוד לומר 'ואל פת אהל מועד לא הביאו', מי שראוי לבא אהל מועד. יצאו קרשי בדם הבית, שאני ראוי. ואני את אלו שאני ראוי, ולא אוציא את שעיר המשתלח ששואו ראוי לבא אל פת אהל מועד, תלמוד לומר 'לה'.' להוציא שעיר המשתלח שאני מיוחד לה'. לא קשיא. פאן קודם הגרלה, פאן לאחר הגרלה. אחר הגרלה נמי, האיפא וידי.

גדול **דאיען** מירושלים. כולה ר"ל קאמור לה: **מוהבא** פתו. וקברום הבאים אחריהם בבתי הקברות ואין לחשוש לכל הארץ אלא לשאר ארצות שהיה שם מבול ושקעו מיניה: חריבת **דמעיקרא**. קודם מבול: מכל **אשר** חרבה: לאפוקי דגיש שבים: דהיינו קודם **רימא** חתם. הראם זכר ונקבה שהיו גדול ואינו יכול ליטבס לחיבה עמדם שם: דהיינו **הבנים** לחיבה: **אורוילא**. הוא רמז גמרא. שהיה שחוט על שפת הדין.

לֹאִם, מִכּוֹלֶה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
וְהַחֲבִיבָה יִרְשֶׁה לְקִישׁ לְרָבִי
יִתֵּן נְבוֹכַדְנֶאצַּר מֵאֵי לֹאֵן,
יִרְאֶה אִיּוֹרָא. הָאָה בְּרֵאֲתִיתִּהּ,
כִּפְלֵה אֲשֶׁר בְּחֻרְבָּהּ מִתּוֹ.
דְּמִבּוֹל לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל,
דְּרֵד, אֲמַאי מִתּוֹ. מִשּׁוּם
דְּרַב חֲסָדָא, בְּרוּחִין
מִחִין קִלְקְלוּ, בִּשְׁכַבְתָּ וְרַע.
אִיכָא וְיִשְׁוֹכּוּ הַמַּיִם, וְכַתִּיב
אִיכָא דְאִמְרִי, אִתִּיבִיהּ
לְגַל אֲשֶׁר בְּחֻרְבָּהּ מִתּוֹ,
יִרְדֵּד מִבּוֹל לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל,
יִרְדֵּד, מֵאֵי חֻרְבָּהּ, שְׁרָבָהּ,
לֵהֵא חֻרְבָּהּ, דְּרַב חֲסָדָא.
כִּפְלֵה אֲשֶׁר בְּחֻרְבָּהּ מִתּוֹ, וְלֹא
אִמְרִי, לֹא יִרְדֵּד מִבּוֹל לְאַרְצֵי
יִשְׂרָאֵל. אִלָּא לְמַן דְּאִמְרִי יִרְדֵּד,
יִתֵּן גְּזִירֹת הַכְּנִיסִי בְּתִיבָהּ.
יִדִּי חֲוִי לֹא אִזְדָּוִילָא דְרִמָּא
וְהָרַ תְּבוֹר כְּמַה הָיָא,
בְּצִנְאוּרִיהּ. תִּלְתָּא פְרָסִי,
לְגַלָּא, רִמָּא קָבֵא וּסְכַר
הַכְּנִיסִי לְתִיבָהּ. וְהָאִמְרִי
מֵאֵי וּפְלִגָּא, אִלָּא, רִאשִׁי
אִמְרִי רִבִּי יוֹחָנָן, לֹא יִרְדֵּד
יִרְשֶׁה לְקִישׁ, קְאָמְרִי. וְהָאִי
שֶׁ, קִרְוִי קְשֵׁרֵי בְּתִיבָהּ.
הַמִּבּוֹל בְּרוּחִין קִלְקְלוּ,
בְּקֶה חִיבִי סָנְיָא, וְעוֹד, עוֹד
נִסֵּם נַעֲשֶׂה לְהֵם, שְׁנַמְנָמֵן
יִצָּא, וְהָאִי לֹא פֶשֶׁ. דְּאִמְרִי
בִּי יוֹחָנָן אִמְרֵי, לְמַה נִּקְרָא
הָרַ רִבִּי אֲבָהוּ, לְמַה נִּקְרָא
שְׁכִיב. אִמְרֵי רִבִּי אִמִּי, כֹּל
כֹּל הָאוֹכֵל מַעֲפֶרֶה שֶׁל
מִשִּׁים: שְׂעִיר הַמִּשְׁתַּלְחָה
רָבִן, שְׁנַמְנָן לֹא, וְנִקְרָא אֵת
לְבָא בְּאֵהֶל מוֹעֵד. יִצָּאוּ
יִצִּיא אֵת שְׂעִיר הַמִּשְׁתַּלְחָה
שְׂעִיר הַמִּשְׁתַּלְחָה שְׂאוֹנוֹ

לעזרה:

בשלמא

י: הָרֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע: וְהָא גַּמִּי תִיפּוּק לִי מ'פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד.
בשלמא

בשלמא

זבדיים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קצנז
רש"י
חוספות

בשלמא רובע וגרבע משכבת לה. דאיעטרך למעטיניהו מלהקריב דאקשיניהו וחדר
רבעו וכין דחזו כבר ואידהו דאויים קרינא ברו שניאא כבר ולא מימעט מאל פתח
דאיבא למימר הכי אמר קרא ואל פתח אהל מועד לא הביאו בשגרנא לבא ואחר כך
שחזו בחוץ חייב אבל שיער המשתלה לאחד יודיו מימעט מאל פתח שדרי זה הביאו

בשגרנא לבא ומשיצא לאחד יודיו לא נראה

- לכא אלא מוקצה ונקבה. על כרחך מקמי
- דאקשיניהו הוה לזו מוקצה ונקבה דאי לבתר
- דאקשיניהו ותו לא מוסיף במוקצה ונקבה
- דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו בה. ובחש
- בעיניהו דברים שיש בהם לשם ולמנוחה לרבות
- קדשים קלי. שהכופר בהן ונשבע הוודה חייב
- עליהם אשם גזולת שכן ממוק ביעל דקרינא
- ביה ובחש בעמיתו: דבר קדוש. חזיל אף על
- המוקדשים כבר הלכך ממעט בחוץ מלהקריב
- קרין דלאו בני הקרבה ניהוו דכתיב (ויקרא כב)
- כי משחתם בהם ולא מקום שגמור השחתה
- אינו אלא דבר ערוה ועבירה וזה נראה לר"ה
- אתנו ומחיר וכלאים ויוצא דופן בולדות קדשים.
- כלומר הנך דאצטרכו למעטיניהו מלהקריב
- קרין אבל נפקי מאל פתח על כרחך בשגרנא
- כבר מיירי לא משכבת אלא בולדות קדשים
- ואינע לזו פסול במעי אמן דנראה לכא אל פתח
- אהל מועד קודם שנעשה אתנו ומחיר אם בא
- להקריב את אמן היו באין אל פתח אלא
- בדאקשיניהו אל משכבת חל דאין אתנו ומחיר
- חל על המוקדשין לפי שאינו שלו ומקרא נפקא
- לן בתמורה (דף ל) ואי בדחזו אתנו וחדר
- אקשיניהו מאל פתח נפקי וכן כלאים ויוצא
- דופן דאי אקשיניהו משגולדו מאל פתח נפקי
- אלא בולדות קדשים דמעיקרא עם אמן נראו
- לכא וקסבר ולדות קדשים בחייתין הן קדשין.
- בלידתן מתקדשות הלכך חל אתנו ומחיר עליהן
- אם נתן לא פער נשך בן מוקדשין באחד דאי קדש
- עד שגולה: בחייתין (הן). לשון היידיה נקט בזה
- משום דמאמר יהיה לך נפקי לן ולדות קדשים
- ליקרב רק קדשין אלו התמורה חסר יהיו לך
- אלו ולדות מבטת התורה (דף יז) וצ"ב:

הנך תלת פלוגתא דר' שמעון ורבנן במתני: משום דמאי. בעודן במומן פסירי רבנן בחוץ
דלא מתקבלין בפנים: מורי ליה. דהואיל חזו לאחד זמן קאי בלא תעשה: ובני יונה לא
רטינו: דאחזו ואידהו. אכסא אע"ג דכי עבר מומן ירעו השתא מידא דחויין ניהוו ונפטס
בחזו: לא תעשון בן. כיוצא דריש לה בתחילת ביאת אלרין היום אנו מטלטלין את
המשכן ואנו אסורין בבמה ואין אנו מקריבין אלא במשכן לפיכך כל הקרבות כשרים
להקריב משגבול לארץ י"ד שנים של כישור וחילוק אנו מותרין בבמה ושם לא תעשון
ככל אשר אנטנו עושים פה להקריב חובות ומה אנו מותרין בה איש כל הישר בעיניו
נדריה ונדבות שאין חובה עליהן אלא שישור בעיניו להתגבר כי לא באמת עד עתה וגי'
עד שתבאו אל המנוחה לשלילה שאע"פ שנבנסתם לארץ בעברכם את הירדן עדיין לא
באתם אל המנוחה: כי עייליתו לארץ. י"ד שנים שתכבשו ותחלק: ישירות תקריבו. נדריים
ונדבות קריב בנמות ציבור: חובות לא תקריבו. איש איש שבכא לא יקריב שום חובה
ואפילו בבמת ציבור עד שתבאו אל המנוחה ותקריבו את אלרין חובות דגלגל מחוסרי בן
הם עד כי יבא שילה ויקריבו שם וקאמר רחמנא לא תעשון אותם בגלגל ומשמע בין
בבמת ציבור בין בבמת יחיד אלמא מחוסר זמן בבמה בלא תעשה: אי הכי. דהנך דגלגל

מחוסרי זמן קרית להו:

מליץ

אתנן ומחיר יוצא דופן וכלאים בולדות קדשים. אתנן ומחיר לא מיתוקם בקדשים קלים
אפילו לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דמזנוהו היה אינו חל עליו בדרושין פ' כל
האסורין (תמורה ל) לכל נדר פרט לנדר: וקסבר. ולדות קדשים בחייתין הן קדשין.
וא"ת למה לא קרא למעוטי הלא חזלין גמורים ודינם כשאר חזלין לישטות בחוץ דאפילו

פריון לא בעו דאין קדושה חלה עליהן כלל
כדמובא בתמורה בפרק כיצד מערימין (דף כז)
התנן אם זכר עולה ואם נקבה ובחי שלמים ופרך
בגמ' ל"ל צימלה ואם נקבה ובחי שלמים נקבה מי
קדשה בכבודה ומשני סיפא אתאן לבדמה
דהקדש וקמיני סיפא לידה טומאס וא אנדרויגוס
רשב"ג אמור אין קדושה חלה עליהן ומפרש בגמ'
משום דסבר בחייתין הן קדשין והן קדושה חלה
בדבר שאין ראוי ליקרב א"כ הכא נמי לא חזילא
אאתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן ויל' דהא דאמר
רשב"ג אין קדושה חלה עליהן היינו קדושה הגוף
(לפחות) וליאסר בגיזה ועבירה אבל קדושת דמים
איבא ליפדות שלא במום ולכך בעי האי קרא דלא
ממעט מפתח אהל מועד בקדשי ברק הבית
ולמאן דאמר במעי אמן הן קדשין אפילו קדושת
הגוף נחתא לעיני דתפסתינהו דאמריה
וא"ת למאן דאמר בחייתין נמי ניומא מיגו דנחתא
לזון קדושת דמים נחתא לזון קדושת הגוף כדאמר
בתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט: ושם) גבי
מפרשי נקבה ודחוק לומר רשב"ג סבר לא
כרבי שמעון דלית ליה מגו דאמר המכר שלא
במום ועוד דאי כרבי שמעון אפילו סבר במעי אמן
קדשין לא חזילא עליה קדושת הגוף כדמפרש
ההם רבי שמעון לשעמיה דאמר כל מידי דלא חזי
לנפיה לא נחתא ליה קדושת הגוף וגם אין לפרש
דשאני מפרשי נקבה דחזי לשאר קרבות ושיך
מגו טפי דהא אפילו כטרפה אשכחן דאמרינן מגו
סוף שי בקרבות (שם דף יז). ונראה לפרש דהכא
מיירי בנות דלארזא נענשו שנתהו מחזירי הקדשין וא
בעודן במעי אמן או אחר שגולדו דכיון שהקדשין
בפירוש חזילא עלייהו קדושה וא"ת ולקומה נמי
הכא כמ"ד במעי אמן הן קדשין ובגון שהקדשין
בהמה מעוברת ושייר העובר כ"י יחזון דאמר בפ'

כיצד מערימין (תמורה כה) אם שייך משוייר ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדשין
ואע"ג דרבי יוחנן איתותב ההם לא לבסוף מסיק כתנאי ועוד מיצי לאוקומה בבמהם של חזלין
מעוברת ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדשה וי"ל דניחא לא תהא לאוקומה בפשיטות
מבואן דאמר בחייתין הן קדשין והקדשין ואח"כ נתעברו ואם תאמר בהזאי דכיצד
מערימין (ג"ז שם) דייקא ארשב"ג דסבר בחייתין הן קדשין מרישא נמי הוה מיצי למידק הכי
דאם נקבה ובחי שלמים דאוקומא בבמה דהקדש ואי במעי אמן הן קדושות לא היה יכול
להפקיע קדושת חולד ויש לומר דנטר עד סיפא ומפרש לא הדיה לרישא אם תאמר בסוף
בהמה המוקשה (חזלין עו). דתנן המבשרה בשחלה שחלה שיליא ישיבנהו לכלבים ולמקדשין
תקבר ומפרש בגמ' (שם) משום דרובא בר מיקדש הוי על כרחך מדקאמר תקבר קסבר במעי
אמן הן קדשין דאי בחייתין אמאי תקבר הא לא חזילא קדושה אלא בחזל להקריבה כדפרשי
ואם כן כולה בר מיקדש היא ואמאי נקט רובא דאפי' אכלאיתו ונדמה דפשה קדושת אימיה
במעי אמן הן קדשין כדאשכחן בתמורה בסוף יש לשיבנהו (דף יז). ונראה לפרש דאם נקבה
טומאס ואנדרויגוס דאי אתה מוצא אלא בולדות קדשים ולכל הפחות אתיא כמאן דאמר
במעי אמן הן קדשין ויש לומר דנקט רובא ולא כולה משום דאיבא דמות יונה או קלות לר'
שמעון דכיון דלא מישתרי באכילה לא מיתסבר דתפסתינהו קדושת אמן אף על גב דבמעי

אמן הן קדשין:

משום דפסולא דגופיהו. בכל חכתי משמע דפסול הגוף חמיר מפסולא דאתי מעלמא
כדאמרין בפרק קמא (לעיל דף ד) מה לשניו קדש שכן פסולו בגופו ובפסודו בסוף אלו דברים (דף עג): נמי אמרינן כל פסולו בגופו ישרף מיד דהא משמע דכא איפבא לאו משום דפסול
הגוף קל אלא הכי קאמר דמום עובר ותורין שלא הגיע זמן הפסול חלוי במום עובר מיד וחתורין גידלין לאלתר היו ראויין אבל אותו רובא בנתו אלא הפסול חלוי בגופו שיעול

כלו פסול ואם היה מום עובר מיד וחתורין גידלין לאלתר היו ראויין אבל אותו רובא בנתו אלא הפסול חלוי בגופו שיעול

ל שום תיקון לכולי' יוצא לאו:

אלמה

קצת

קצד זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" תוספות רש"י

אלמד

דחולין (דף קמא.) ובפ' ב' דמכות (דף יד. טו. טז.) כגון לאו דגזילה ולקט שכחה ופיאה ונותר ולא יוכל לשלחה כל ימיו ד"ב מאי פריך דללקט משום לאו דלא תעשון והא ניתק לעשה הוא אלא הוי כמו נתק הכתוב מטומאה חמורה לטומאה קלה דבאותו ואת בנו (חולין פ:) דרשינו ולגדר לא ירצה ליגדר

על כל הפסולים בשכשור ושה שהם בלא ירצה
וכתב רחמנא במחשור נזון מיום השמיני והלאה
ירצה להוציאו מכלל שאר פסולים שהם בלא
ירצה ולומר דבהאי איכא אכל כעין דבר
שהיה בבלי וינא לר' לידון דבר חדוש סוף פ"ק
תמורה (ד"ג) וכענין זה הוי בדד ישב דמצורע
ב'פ' אלו דברים (פסחים סד) דאמר' שזכוכה
נתקן לעשה והוציאו מכלל שאר טמאים הדין
בזה דלא יטמא את מחתהם ולהכי כד' דרשק
משום דמפרש בגופה; לאו בהדיא כד' דרשנין
מלא תעשן וכן פ' בקנטרט אבל פקח אותו
ואת בנו (לעיל פ"א) פירש בקנטרט דהוי כשאר
ואו הניתק לחול עליו מיום השמיני והלאה
ירצה ששעמ קודם שז' לא ירצה והוציאו זה
שיעבור זמנו וקשה מהך דשעמנה וכי תימא
דחכי פיר' משום דאיכא מנא דלא תעשן אל
אמרין דאית חד עשה תרי לאוי כד' דאמר'
בפ"ק תמורה (ד"ה) אל דמי דתי מליה
דסמיכי גבי הדדי הלאין אצל העשה תדע דהא
בפרק ב' דמכות (ו' טו, ושם ד"ה תנינא) חשיב
אל טימאנו את מחתהם ניתק לעשה אי לא מושל
דקדמו עשה אף על גב דאיכא אכל אי לא דלא
המקדש עשה איהו ומהו ומהו איכא למימר משום
דאיכא תרי עשה דבתיב מורחך למחנה ששלחם
אבל אשכחן גולה דאיכא תרי לאוי לאו דלא
תעשן ואלו תעשו דבר המושב (כ"מ ק"א).
אמר רבא וזה עשו וזה עשו וזה חזק ליה
לעשה במכות (ד"ה) ובחולין (ד"ה) הלכך צריך
לחלוק בהדיא דתמורה (ד"ה) כד' דפרישית דלכך

רב נחמן בר יצחק אמר פנים דגדול בר' שניתי הוא דקמשני (התם) דאפילו לרש"א
לקי במחשור זמן בפנים כי אם בחוץ כדפי' בקונטרס ויש גירסא אחרת בספרים לרבי
שמעון ה"ז והא' גלגל פנים הוא אמר רב נחמן בר יצחק פנים דגדול בר' ורש"י לקיש פריך
דנפקא איהו מלא תעשון לאו במחשור וכו' דהאי קרא בגלגל קאי ופנים הוא ובי תימא לקי
וחומר מחשור הוא אין מוהירין כן הדין ומשני פנים דגדול לרבי שילה תימא דמי: **ללא**
לא אקדח חצות. ואמ' ר' יוחנן בפנים של דקא לשמו לא מדידיה ברי שיהו מחשור קעריה ואין

עמוד האי' ליעקר קודם זמנו: **וְיָרֵם** במה לחבירו. ושעת החרב הבמות דקתי' דייט קודם חצות דכשר בבליה' לשמו' וא"ת ומשמעה דחור' שאלה הגיע זמנו לרבי שמעון חילאי קדושה לביהו' ההושעון בחורן ולא ומבצלה בפרק אלז קדשים (דף כ"ב.) נבי אשם רבי שמעון ומועלין' משום דראיון לארז' וכו' ובתמורה בפרק אלז קדשים (דף כ"ט.) נבי אשם בן ששים הדביאן בן שנה אמר ר' שמעון דל' עצמן אינן קדושים משום דל' מיד דלא ר' לגופיה לא נתחא ליה קדושתהו' ואמר ר"ש קדושי פירוש במתני' דרבא דר' תמחו' מן ההוה' ונתח' מתח' מן הוה' שאלה הגיע זמנו מאי עמבטו ויל' דרבי' שאינו ראו' שהוא מקדישו' אינו ראו' לא נתחא ליה קדושתהו' ופסוק קדוש חצות קדוש לר' שמעון ולא פליג' ר' שמעון דבכניה' בפ' אורי' מוז' אקמר נני רבי' שמעון ההושעון קדוש ב' בן שנה דתמחו' וכו' ונתח' מן הוה' שאלה הגיע זמנו מאי קדושהו' ליעל' בפ' דף כ"ב.) נבי אשם רבי שמעון מן בכנה' ליה' להיתעשה' לויף ממכור קדוש לפני זמנו ופריך ואיילי' אבל א"ש הקדישים תוך זמנם קדושין' אלא דעבד איסור דרמנא' אמר מיום השמיני אין' דתם מעשר העברה העברה ממכור' אלא דלא יתא' ליה למילף' דתחת תחת קדושהו' ונתח' לראב' דרש' תמורה' (דף ד') דר' קדוש חצות קדוש לר' דלא אמר ר' רמנא' אורי: **וְיָרֵם** קבעת הנאי. משום דמדרש' ש' בן טומאה כעין' זו חבה וילדת אבל נני' זו חבה וילדת ומצורע' ודתם מפרש' מאי טעמא' לא תני מצורע' ומצורעת כדקתני' זו חבה

רבי וירא, התשוב נתקן
 כי שמעון, הכי נמי רב
 ויגלגל, לנבי שילה, כחזן
 כי שמעון, כדתנא, רבי
 נסח בבמת יחיד בשעת
 נעשה, תלמוד לומר 'לא
 אף בשעת היתר תבמות
 יד', לא אמרתי לך אלא
 שער אחד, אימת, אי נמי
 אלא לאו, קודם חצות.
 היתר תבמות, קאי. והא
 ר. איסור ביה לו, היתר
 : והני, בני אשמות נינהו.
 יהוה: עולותיהן ושלמיהן:
 יב ששת, תני גזיר, דזעיר,
 קבעה תנאי. אמר רבי
 שנו, אלא לשמו, אבל
 אוי לשלא לשמו בפנים.
 ואיל וראוי לשלא לשמו
 לה רב הונא, וכי יש לך
 ר שלא לשמו. ואל, והרי

110

מִלִּיקִים נָפִי לִיִּיקִי. הַשְׁחֹט מִחוּסָר זֶמֶן וְזֶמֶן מִשְׁכָּן דִּגְלָגֵל דְּהִיא בְּמוֹת צִיבּוֹר פְּנִים ר' שְׁאֵלֵה מוֹעֵד שֶׁל מִדְּבַר הִידֵּה שֶׁם וְקִאֲמֹר דְּרֻמָּנָן בִּיה נִמְנֵי לֵא עֲתֻשָׁן: **אִלְמָה אִמֵּר רַבִּי יוֹרְא.** בִּפ' אֲתוּרָא וְאֵת בְּנוֹ (חֲזוֹלָף פ') דְּקֻדְנִי קִדְשִׁימֵי בַּפְּנִים סוֹפֵף אֵל הֶאֱרַבְעִים מִשּׁוּם לֵא שְׁאֵלֵה וְאֵת בְּנוֹ הַזֵּה וְהַזֵּה נִמְנֵי מִשּׁוּם לֵא דְּמִחוּסָר זֶמֶן דְּהִינִי מִנֵּי שְׁכָל הַפְּסוּלִים שֶׁבְּשׁוֹר וְשֶׁבִשְׂהָ שֶׁהָן בְּלֵא יִרְצֵה ת"ל וְשׁוֹר וְשֵׁה שֶׁרַע וְקוֹלֹט וְדִמְחוּסָר זֶמֶן פְּסוּל הוּא וּמִשְׁנֵי ר' יוֹרְא הֵנָּה אֵל דְּמִחוּסָר זֶמֶן וְהִדְחָבוּ נִתְקוּ לִמְשֵׁי ר' דְּרַחְבִּי ב' עֲשֵׂה יִתְרֵא דְּמִרְפָּסֵי הָהֵם לִמְעֻמָּא שְׁחִיצִיאוּ וְתִתְקוּ מִכְּכָל לֵא דִלֵא קֵאִי עֲלִיהָ בְּלֵא דִשְׁאֵר פְּסוּלִין וְהִשְׁחֹט: דְּמִחוּסָר הֵבֵא אֵל בְּהִינֵא (כְּתִיב בִּיה נִמְנֵי נִלְקֵי עֲלֵיהָ: ח"פ') דִּלְמָא דְּמִחוּסָר זֶמֶן הָהֵם לֵא לֵקִי לְרַבְּנָן דְּפִלְגִי עֲלֵיהָ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵא דְרִשִׁי לִהְיֵא לֵא תַעֲשֶׂה לְמִחוּסָר זֶמֶן: וְהִדְחָוּ אֲתוּרָא אֵת בְּנוֹ דְּשִׁנִּי ר' יוֹרְא עֲלֵיהָ מִתְּקוּמָתָא הָהֵם לֵא כ"ש חֵבֵל כ"ש שְׁמֵר: וְזֶמֶן דִּלְקִי אִלֵּאוּ דְּמִחוּסָר זֶמֶן בַּפְּנִים: רַב נִחְמֵן בַּר יִצְחָק **אִמֵּר.** ל"ד: שִׁמְעוֹן נִמְנֵי אֵל לֵקִי אֲמַחוּסָר זֶמֶן בַּפְּנִים דִּגְלָגֵל לִגְבִּי שִׁילֵה חוּץ הוּא אֲלִגְבִּי חֻבּוֹת הוֹרֵימֵי דְּאִינוּ כְּשֶׁר לְהִקְרִיבוּהוּ הִלְכִּי בְּחוּץ הוּא אֲשַׁכְּחֵן בִּיה לֵא תַעֲשֶׂה מִשּׁוּם אִיסוּר בְּמֵה וְלֵא פְּנִים: בְּשַׁעֲת אִיסוּר הַבְּשִׁיט: קִסְד' מִדְּבַר וְשִׁלֵּה בִּיבֵת עֲלִמְלוּם: **אֲחֵר הַחוּרִי.** יוֹרְא דְּמִשְׁנֵי יוֹמֵינֵא: כֵּרֶת נִמְנֵי נִיחִיִּים: הוּא מִתְּקַבֵּל בַּפְּנִים: קוֹדֵם הַצּוּת. הַזֵּה מִחוּסָר זֶמֶן לִשְׁמוֹ: בְּשַׁעֲת הַחֵרֶת הַבְּשִׁיט **קִאֲמֵר.** כִּמּוֹ בְּגִלְגֹּל וְנוֹב וּבִעְוֶן דְּהוֹדְרִי מִשּׁוּם חֵדִי עֲלֵהָ וְשִׁלְמֵנֵא וְשִׁאֲמַעִינֵן קִרֵּא דְּלִגְבִּי חֻבּוֹת אִיכָא לֵא תַעֲשֶׂה וְלֵא מִשּׁוּם מִחוּסָר זֶמֶן: וְלֵא הִשְׁחֹט בְּבֵמָה דְּגִלְגֵּה: **אִיסוּר בְּמֵה.** לֵא לִקְרָנָן דֵּה: חֵדִי בְּמֵה לְחֹדְרֵי: עֲלֵהָ וְשִׁלְמֵנֵן דְּנִדֵּר וְנִדְּבֵה וְסִיפֵא דִּיק כִּיּוֹל אֵל בָּשָׂעָה שְׁחָדָא מוֹתֵר בְּבֵמָה כְּגוֹן קוֹדֵם חֻצוֹת שְׁחָדָא לִשְׁלִמִים ת"ל כ' שֶׁשֶׁר אֲחִיר בְּבֵמָה דְּגִלְגֵּה לִשְׁלִמִים פְּסוּלֵיהֶן: יוֹשִׁינִי: בְּשַׁעֲת חֵינֵא: לִמְסַנֵּי

במתנתין מפורע בהדיא: דרב ששת לא קבעות תנאי. ומיהו אגן משגיח לא בגמרא וקבעינן לא בגמ' הדי ככל חסורי מחסרה דהחשיב: רב חליקיה. אאשם קאי ולא אחטאת דאילו חטאת פסולה שלא לשמו בפניו. לא שנו. דפטור בחור: אמר לא לשמו. ואפילו סתמא בדהאי שמו אינו מתקבל עעכשי בפניו: אבל שלא לשמו כיון דלשם עולה ובשם זה הוא לא ראל פליגי לא להוביש משגבולי שלא לשמו בחור חוץ מן הפסח והחטאת: אי הכי ש' פליגי ליה להוביש בחור מ' נתייב. דחזא ראוהו היה לעקור שם זה ממנו ולבא לפנים: מחוסר עקירה. וכל כמה דלא איערק שם אשם מיניה סתמיה לא למיערק קאי: לא ראוהו: וכו' יד רב' שאינו בשל לשמו. לפנים: וכשר לא לשמו. אפי' קריל לעיל (ר' ב. ה.) כל הובחיש כשרון לא לשמן הדימ: הויא כדשרי לשמן בלא מחסור מן בעלעלי' וכן שאינו בשל לשמו הארז וכשר של לשמו: לשמו.

פסח

ליה לנפיה לא נחזא ליה קדושת הגוף ופרץ' התם מאי שנא ממוחוסר זמן דלא חזי ליה כרבי שמעון אמור בלא תעשה ומשני דאתקוש לכבוד קדוש לפני זמנו וקרב לאחר קרבן יליפנין ממוחוסר זמן שאין ראוי לשום קרבן אבל דבר שראוי לקרבן אחר ולקרבן זה וחסאת ואשם דרב וזבי ויולדת ומצורע קדושים קודם זמנו ברתנן בפרקי' (לעיל קיב). וזהו איה זמן מחוסר זמן בגופו ולא דמי לאשם כן שנה דהביאו בן שתיים כן שתיים דהביאו זמן ליה לקדושים יום להרצאה אבל ביום שבעי לא ובבכורות פרק הלוקח במהו (דנא). בכבוד לילף מקדשים אלמא משמע קדשים קודם זמנו לא קדשי וי"ל דאסור להקדישם קודם לכן אבל מעשר לרבי שמעון שרי להבניס זמן חזק דלירי היתעשר ברייתא. ליה לעילא העברו העהברה דתרתינון משתעי שמעבריה להקדישי שרי ליתן טעם וזה תמיד אי עביד לא מתיי שמא לענין לא ליתן תחת תחת ממעשר או שמוט יט טעם לא דמי לזוי שייריה וכן בבביתו בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (דף קו) גמי אשכחן דתני ניתא השתא לזעירי דבנורי בלא מצורע סגי דאיכא תרתי בנורי דנור טמא מבאי אשם: **פסח**

1102

מה העלאה שהיא גמור עבודה בו' סוגיא זו קשה אחדיא לדעיל בריש השוחט (דף קף: ושם) דדרשינן להכי כתב רחמנא או לרבות את חורק דלא יתיב מבניינא ומשום הכי פטור מקבל דחורק:

ויתבי וקאמר וישלח וגו' פירש בקנטרס ויתבי רב חסדא וקאמר ונראה לפרש דיתבי

וקאמר ארב הונא קאי: **א"ל** הכי אמר רב אסי ופסקדו. פי' כמו שאמרת אמר רב אסי דויהשל היינו עבודה בבורות אבל חכמים הפסיקוהו ומנעוהו מלברר בו ושני לשונות שבקנטרס עיקר: **רמזו** הקב"ה למשה ולא ידעו פי' ולא ידע בניו אבל היה יודע שעתיד הקב"ה לקדש את המשכן באדם גדול דאמריו בדרוש שאמר לו משה לאהרן הייתי סבור כי או כך: **וקיבל** שבר על שתיקתו. תניא בתורה בתניס שבשבר זה לא נתייחד וידיבר דכתיב בפרשת י: ושבר אל תשת וידבר ה' אל אהרן ולא כתיב אל משה ותימה דבסיפרי דריש בפרשת קרח דכתיב וידבר אל אהרן שומע אני שהדיבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפרשת מחרת השחרות אל למדנו שהדיבור למשה שיאמר לאהרן ושמא זה קרא נתייחד הא דכתיב אל אהרן ולא שיאמר לבני ישראל: **כללות** נאמר דבסיני בו' הזה מצי לאיתויי מדר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק הדנינה (דף ו: ו) ולקמן קכ.) דאין טענה דהפשט וניתוח: ודילמא

בְּרֹדֶב הַיּוֹנָא אֲמַר רַב. דְּאֲמַר רַב הַיּוֹנָא אֲמַר רַב, אֵשֶׁם שְׁנִיתִק לְרַעֲיָה וְשִׁחְטוּ סֶחֶם, כִּשְׁר לְעוֹלָה: הַמְעֻלָּה מִבְּשֵׁר חֲטָאת [וכו']: תנו רבנן, מִיֵּן לְמַעְלָה מִבְּשֵׁר חֲטָאת, וּמִבְּשֵׁר אֵשֶׁם, וּמִבְּשֵׁר קֶדְשׁ קֳדָשִׁים, וּמִבְּשֵׁר קֳדָשִׁים קָלִים, וּמִמּוֹתֵר הַעוֹמֵר, וְשִׁמְתִי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפִּנִּים, וְשִׁירֵי מִנְחוֹת, שְׁפָטוֹר. תַּלְמוּד לִזְמֹר עוֹלָה, מִה עוֹלָה שְׁחִיא רֵאוּיָה לְהַעֲלָהָ, אָף כֹּל שְׂרָאוּיָה לְהַעֲלָהָ. מִיֵּן שְׁאָף הַיִּזְעַק וְהַבּוֹלֵל וְהַפּוֹתֵחַ וְהַפּוֹלֵחַ וְהַמְגִּיר וְהַמְגִּשֵׁל וְהַמְקַדֵּשׁ שִׁשְׁתָּן, וְהַמְכַּסֵּי אֶת הַגִּירוֹת, וְהַמְקוֹמִין וְהַמְקַבֵּל בְּחוּצַי שְׁפָטוֹר, תַּלְמוּד לִזְמֹר 'אֲשֶׁר עוֹלָה עוֹלָה אוּ וְכוּ', מִה הַעֲלָה שְׁחִיא גִמֵּר עֲבוּדָה, אָף כֹּל שְׁחִיא גִמֵּר עֲבוּדָה: עַד שֶׁלֹּא הוֹקֵם הַמְשִׁיבִין [וכו']: יתיב רב הונא בר רב קמינא קמיה דרב חסדא, וקא קרי וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲמַר לֵיהּ, הֲכִי אֲמַר רַב אִסִּי, (קָרְבוֹ) וּפְסָקוּ. סָבַר לֹאֲחֻזְבִּיָּה מִמִּתְנִיתִין. שְׁמַעֲיָה דְּקָאֲמַר מִשְׁמִיָּה דְּרַב אֲדָא בַּר אֲבָהָה, עוֹלָה שְׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, אִינֵה מַעֲנֵיָה הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ. אֲחֻזְבִּיָּה דְּשׁוּיָה בְּכוֹלָהּ, דְּתִנְיָה, עַד שֶׁלֹּא הוֹקֵם הַמְשִׁיבִין, הַכְּמוֹת מוֹתָרוֹת, וְעֲבוּדָה בְּכוֹרוֹת, וְהַפֵּל כְּשִׁירִין לְהַקְרִיב, בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, וְזָכָרִים וְנִקְבָּוֹת, תְּמִימִין וְעֵצֵל מוֹמִיין, מְחֹרִין, אֲכָל לֹא מִמָּאִין. וְהַפֵּל קָרְבוֹ עוֹלוֹת, וְעוֹלָה שְׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, מַעֲנֵיָה הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ. וְנָכְרִים מִיֵּן הָיָה, רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן. תִּנְיָה הָיָה. דְּתִנְיָה וְנֵם הַכְּהֵנִים הַנִּגְשִׁים אֶל ה' וְתִקְדְּשׁוּ, רַבִּי הוֹשִׁעַ בֶּן קֶרְחָה אֹמֵר, זוֹ פְּרִישׁוֹת בְּכוֹרוֹת. רַבִּי אוֹמֵר, זוֹ פְּרִישׁוֹת נֶדֶב וְאִבְהִיאוּ. בְּשִׁלְמָא לִמָּאן דְּאֲמַר, זוֹ פְּרִישׁוֹת נֶדֶב וְאִבְהִיאוּ, הִינֵן דְּכִתְבִּין 'הוּא אֲשֶׁר דִּבֵּר ה' לְאֹמֵר בְּקִרְבִּי אֲקַדְשׁ. אֵלָּא לִמָּאן דְּאֲמַר, זוֹ פְּרִישׁוֹת בְּכוֹרוֹת, הִיכָא רְמִיזָא. דְּכִתְבִּין 'וְנוֹעַדְתִּי שְׁמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבּוּדִי, אֵל תִּקְרִי בְּכַבּוּדִי אֵלָּא בְּמִכּוּכְדִּי. דְּכִר וְהָ אֲמַר הַקְדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשְׁה, וְלֹא יִדְעוּ עַד שְׁמַתוֹ בְּנֵי אֲהֶרֶן. מִיֵּן שְׁמַתוֹ בְּנֵי אֲהֶרֶן, אֲמַר לוֹ, אֲהֶרֶן אָחִי, לֹא מָתוּ בְּיָדִי אֵלָּא לְתַקְדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִיֵּן שִׁנְיַע אֲהֶרֶן שְׁכַנִּיו יִדְעוּ מָקוֹם הוֹ, שֶׁתֵּן וְקַבֵּל שָׂכָר, שְׁנָאֲמַר יִידוֹם אֲהֶרֶן'. וְכֵן בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר 'יְדוֹם לָהּ' וְהִתְחַלֵּל לוֹ, אָף עַל פִּי שְׁמַפִּיל לָךְ חֲלָלִים חֲלָלִים, אֶת שְׁתוֹק. וְכֵן בְּשִׁלְמָה הוּא אֹמֵר 'עַתָּה לְחִשּׁוֹת וְעַתָּה לְדַבֵּר', פְּעֻמִּים שְׁשׁוֹתֵק, וּמִקְבֵּל שָׂכָר עַל הַשְׁתִּיתָקָה. פְּעֻמִּים מְדַבֵּר, וּמִקְבֵּל שָׂכָר עַל הַדְּבוּר. וְהִינֵן דְּאֲמַר רַבִּי חִיָּא בַר אָבָא, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאֵי דְּכִתְבִּין 'נִזְרָא אֱלֹהִים מִמְקוּדָשׁ', אֵל תִּיקְרִי 'מִמְקוּדָשׁ' אֵלָּא 'מִמְקוּדָשִׁד', בִּשְׁעָה שְׁשׁוּשִׁה הַקְדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין קְדוּשָׁיו, מִתְּיָירָא וּמִתְעַלָּה וּמִתְחַלֵּל. אֵלָּא קִשְׁיָא עוֹלָה. תְּרִי מִנְיָה הָיָה. דְּתִנְיָה, רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אֹמֵר, כְּפִלּוֹת נֶאֱמָרוּ בְּסִינִי, וּפְרִשׁוֹת בְּאֵהֶל מוֹעֵד. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, כְּפִלּוֹת וּפְרִשׁוֹת נֶאֱמָרוּ בְּסִינִי, וְנִשְׁנוּ בְּאֵהֶל מוֹעֵד, וְנִשְׁתַּלְשְׁנוּ עֲקִרְבוֹת מוֹאָב. אֲמַר מַר, הַפֵּל כְּשִׁירִין לְהַקְרִיב. מִנָּה הִנֵּי מִלֵּי. אֲמַר רַב הַיּוֹנָא, דְּאֲמַר קִרָּא, 'וְכֵן נִחַ מִזֵּבֶחַ לָהּ' וְיִקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַמְּחֹרָה וּמוֹכַל עוֹף הַמְּחֹרֵד'. בְּהֵמָה כְּמִשְׁמַעוֹ, חַיָּה כְּכָלֵל בְּהֵמָה. וְכִרִּים

כרדב הונא אמר רב בו' שניתק לרעיה שניתק מדין הקרבה ומסרוהו לרועה עד שיסתאב קדיל (תמורה דף יח.) כל שבחטאת מתה באשך רועה: קוילה. אשר יעלה עולה גמר עבודה. שאין אחריה עבודה ואיתרבו לזו באף כל כגון המנסך ומקטיר קטרת ומקטיר קמצים ומקטיר מנחת כהנים: ויתבי רב חסדא וקאמר וישלח אל בני ישראל: נראה בעיני שהספרים חסרים כאן ולא ידענו מה ואם אין חסרין זהו פירושו יתיב רב חסדא וקאמר להאי קרא וישלח את נערי וגו' ופירש דאלו הבבורות: **א"ל** רב הונא הכי אמר רב אסי ופסקו: אותו היום פסקה עבודה מן הבבורות שבסיני נצטוו על הבדונה כדילין לקמן ושמשו נדב ואביהוא כל אותה שנה ראשונה עד שהוקם משטא ששקראת אחרינא הכי אמר רב אסי ופסקו: צריך להפסיק כאן נגזית טעם המקרא באנתחא ולא קרא בטעם פסטא כמו שאנו קורין אותו כדכדכא קרנא שמשו משטא ששקראת נערי בני ישראל דבק על ועילו עולות משמע שהם העלים אבל כשאתה קוריהו באנתחא עומדת התיבה לבדה ואינה דבק על ועילו וי"ל שלא שלח אתם להביא הקרבנות ולימשו עליהם ועילו עולות אותם שכשרים להעלותם הדיינו נדב ואביהוא שמשבאו לסיני והפריש הכהנים כדילין לקמן: שבר רב חסדא לאותביה תניא, לקמי שנתנו עבודה בבבורות עד יום הקמת המשכן שפעיה. רב חסדא לרב חנא דיתבי וקאמר תו ממשיה דרב אחא בו' איתביה מבריייתא דרשוויי בכולהו: שתתא שזו להשביע כל כל בדריה: עולה שהקריבו ישראל במדבר סיני. קודם חזן תורה וישלח את נערי וגו': והכל כשרין ליקרב. כדמפרש ואולי בדמה וזהו ועף ב'ו' והכל קרבו עולות. השאנו משמע שלא היו מקריבין אלא עולות ולקמיה פריך עליה: רשאיין לעשות כן. ולא נאסרו לחן הבמות: יתקדשו. מלעלות ואע"פ שרגילין לבשת אלי להעלות הער בהן שלא יעלו בהר: זו פרישת בבורות. והחזיר את הבבורות להפריש שן החרה זו פרישת נדב ואביהוא. כלומר לא נקראו בבורות כהנים אלא מי הן הכהנים ונגשים שהחזירו כאן לפרוש מן החר זה נדב ואביהוא שעשעו בסיני כהנים והן הכהנים ונגשים אל ה' למעלה קרבנות: היינו דכתיב. כשמתו נדב ואביהוא אשר דבר וגו' בדקאמר בסיני (שמות יט) פן יפריז בהם ה' וכן שלא נזוהר לפרוש מן החייל בהקמת המשכן כפי בהם: אלא למי' זו פרישת בבורות היבא רמזיא. ה"ג ולא גרסי' פרישת נדב ואביהוא היבא רמזיא מיתת נדב ואביהוא היבא רמזה למשה קודם לכן דקאמר אשר דבר: ונקדש כבביו. נאמרה לו למשה ביום שנצטווה על מלאכת המשכן ורמז לו שבים שישרה שכינוהו על יבית יתקדש בבבוריו ולת רמזו להבין מה הוא עד שמתה אלא כרי להתקדש בבדו של מקום עליהם. להודיע שהוא נורא על יראיו ומידעיו חזו וזה אשר דבר אלא ביום שנצטוו אותו על פרישת ונקדש

בבבדו באותם הנכבדים וקרויבים לי אקדש: שנאמר וידום אחיה. ורי ששתק וקבל השבר מפרש בב"ר שמתוך כך זכב ונתייחד אדלו הדיבור שחזריו אותו ענין שמתק וכן ולא הזכיר באותו דיבור משה אלא אתר: נראה אלהים ממקדשך. אלהים זו מרת הדין אימיתו הוא נורא ע"י שהוא עושה דין ממקדשו: **א"ל** עולה קישא. דקמהיבא ונטענה הפשטו וניתוח: כללות נאמרו בסיני. כגון מזבח אדמה תעשה לי זבחת עליו וגו' ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם: ופרשתי באהל מועד. לאחר שהוקם המשכן נאמרה ת"כ למשה ושם נתפרשו והפשט נתח לרבי ישמעאל שנוע' דעולה שהקריבו בסיני לא הוטענה הפשט וניתוח: נשתלשלו עקירות מואב. משנה תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר כדכתיב (דברים א) בעבר הירדן בארץ מואב חזאיל משה וגו': היה ככלל בהמה. ב'הקמה' כמ'משמעו, חיה ככלל בהמה. ו'ה' שם

ה'ז וזכרים ונקבות תמימים ובעלי מומין לאפוקי מחוסר אבר דלא. ולא גרסי' תמות וזכרות בבהמות כי דמאי איראי קודם מתן תורה לאחר הקמת המשכן נמי איתא להא ועוד מדקאמר אבל מחוסר אבר לא מכלל דבעלי מומין לא נפסלו לא בבהמה ולא בעוף שגאמר לבני נח. להקדים לגבה: שחיין ראשי איברים. ולמה לא לאחזרי עלייהו אי לאו

משום הקרבה שהקריב מזון בעצתו מן החיבה:

- מלחיות וזע נפקא. דטריפה אינה יולדת: בדומין
- לך. למעוטי טריפה: תמים בדרבי. ועניו וסבלן.
- מהו דרבינא. אתך. לאו למירוש בדומין לך אלא
- שהודיע שאינו עושה אלא לכבודו להיות לו
- לצוותא: קמ"ל לחיות וזע. לאו לצוותא בעי
- לדו ומשתאה על כרחך אתך יתירא הוא
- למירוש ביה בדומין לך: מי הווי. הרי לא נתנה
- תורה: הבאין מאיליהו. וכל אותן שבאו אל
- התיבה מאיליהו באו ובהן הכיר אותם שבאו
- שבעה שבעה ידע שחן טהורין ושבאו שנים
- שנים שבע טמאין ויובשו וזכתי שלמים. וסני
- קודם הקמת המשכן הזה אותן אמרת דיע
- ושלא חוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל:
- לכל. בין לישראל בין לבני נח קרבו עליות אבל
- שלמים לא קרבו לבני נח ומשעת מתן תורה
- שבבחו ישראל קרבו להם שלמים: תנעיה.
- לשון (שמות יד) וינער ה' את מצרים: שמעיה
- בצפון. היינו ערלה שטעונה צפון. ותבא. אל
- מלך המשתה אומה שמעשה צפון ודרום. דהיינו
- ישראל שמקריבו עליות ושלמים: משמנין
- ידיהו. מן השמנין שבהן ומיהו עליות הוה:
- בקיבוץ גליות. ודוקן עריר רוח צפונות ובואי
- רוח דרומית לקבץ גליות המפורדות בכס: וזהו
- ועולות. וזהו היינו עליות וקודם מתן תורה
- כולו בני נח. ומשני וזבחים אינן שלמים אלא
- לשון חטטה בעלמא ולבאיה: תירא. לפ"י
- בו. פלוגתא לקמן: כתנאי. אי קודם מתן תורה
- הוה יתרון אי לאתרי: ובהיכלי כולו אומר כבוד
- בו. רישא דקרא קול ה' יחולל אילות ובמתן
- תורה משתעי ובהיכלי של כל מלך ומלך כולו
- אומר כבוד להקדיש: אבר להם וישב ה' מלך
- לעולם. כבר נשבע שיהיו מלך לעולם על
- בריותיו ולא ישחתם: תשע מאות ושבעים
- וארבעה דורות קודם שנברא העולם. וכ"ז מאדם
- ועד משה רבינו הרי דבר צוה לאלף דור (תהלים
- קדף. עוז התורה שהוא מעוץ של ישראל:
- דאפי'

ודילמא למעוטי טריפה. תימה דכפ שילוח הזקן (חולין דף קמ. ושם) שני צפרים חיות דרשי' מינה תרתי שחיין ראשי איברים שלה ולמעוטי טריפה וייל שגאני ציפרי מצורע שהוא כעין קרבן ונשחין שוין לענין פסול אבל גבי נח דשרא מומין כשרין חויל לאוקמינה למעוטי טריפה דוקא:

אבל למיד טריפה יולדת מאי איכא למימר. פי' ולדידיה לא מייירא ליה מכל החי למחוסר אבר ואיצטרך למעוטי טריפה וא"ת כיון דטריפה חיה ויולדת היכי מיעמעטא מכל החי אתפ שילוח הזקן (ג"ז שם) לא ממעט מחיות טריפות למיד טריפה חיה ויש לומר שגאני האב דמכל החי מיותר ושפיר משתמע למעוטי טריפה אפי' דחיה דמשעת חיות מיותר ומסתבר למעוטי טריפה אפי' דחיה ויולדת טפי ממשוחט אבר דמינ' אין טריפה בריאה נשאתר ולא חזיא לקיום העולם כולי האי: **אתך** בדומין לך. וא"ת איכ' האי מכל דלא למה לי דהירחיחו אותך נפקא וכי תימא דלית ליה גופיה מחוסר אבר אתך נמי קאמר דחמנט דכוותך עילי שלמים לא תעילי וייל דמוקמא קרא דברמי טריפה ולא דמי למחוסר אבר דלענין קיום העולם לא חישינן: **דילמא** אבר דלית ליה גופיה טריפה הוה. וא"ת וכלא חי אתך כר' ג' מאות שנה וייל דשמאל

היה בכח ובריאתא כריא' לו וטובין כבוד טריפה חיה ור"ת היה רגיל לחלק בין טריפות דאדם לטריפות דבהמה משום דאית ליה לא מולא וקשה דבריש אלו טריפות (חולין דף מג.) מיתיי ראיא מאיבא אטריפות דבהמה: אסור

מנא הווי ידעי. בדרבך חסדא, דאמר רב חסדא, העבירן לפני התיבה, כל שהתיבה קולמתו, בדיעו שהוא טהור. אין התיבה קולמתו, בדיעו שהו ממאין. רבי אבהו אמר. אמר קרא 'והבאים זכר ונקבה', הבאין מאיליהן. אמר מר, והכל קרבו עליות. עליות אין, שלמים לא. והא פתיב 'ויזבחו וזבחים שלמים לה' פרים'. אלא אימא, הכל קרבו עליות, [ושלמים]. והתניא, אבל שלמים לא, כי אם עליות. עליות אין, שלמים לא. כמאן דאמר, לא קרבו שלמים בני נח. דאיתמר, רבי אלעזר ורבי יוסף בר חנינא. חד אמר, קרבו [שלמים בני נח]. וחד אמר, לא קרבו. מאי טעמא דמאן דאמר, קרבו שלמים בני נח. דכתיב 'והכל הבאי גם הוא מכלולות צאנו ומחלביהו', איזוהו דבר שחלבו קרב לגבי מזבח, ואין כולו קרב לגבי מזבח, הוי אומר זה שלמים. מאי טעמא דמאן דאמר, לא קרבו. דכתיב 'עורו צפון ובואי תימן', תתנער אומה שמעשיה בצפון, ויתבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום. וזר נמי, הכתיב 'ומחלביהו'. משמניהו [ידדדו]. וזר נמי, הכתיב 'עורי צפון'. [והוא], בקיבוץ גליות הוא דכתיב. והא פתיב 'ויאמר משה גם אתה תתן בדיעו וזבחים

ועולות וקשינו לה' אליהינו. וזבחים לאכילה, ועולות להקריבה. והא פתיב 'ויאחז יתרו' [חותן משה] עולה וזבחים'. ההוא, לאחר מתן תורה הוא דכתיב. הניחא למאן דאמר, [יתרו] אחר מתן תורה היה. אלא למאן דאמר, [יתרו] קודם מתן תורה היה, מאי אפא למימר. דאיתמר, בני רבי חייא ורבי יהושע בן לוי. חד אמר, יתרו קודם מתן תורה היה. וחד אמר, יתרו אחר מתן תורה היה. למאן דאמר, יתרו קודם מתן תורה היה, קסבר, שלמים הקריבו בני נח. כתנאי, 'ושמעו יתרו בן מדין', מה שמועה שמע ובא [ותגפיה. רבי יהושע אומר, מלחמה עמלק שמע, שהרי כתיב בצדו 'והחל יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב'. רבי אלעזר המודעי אומר, מתן תורהו שמע [ובא]. שפשינתה תורה לישראל, תיה קולו הולך כסוף העולם ועד סופו, וכל [מלכו] עובדי רעהו בהיכליה ואמרו שהרי, שגאמר 'ובהיכלו כולו אומר כבוד'. נתקצצו כולם אצל בלעם הרשע, ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, שמוא מבול בא לעולם. [אמר להם], 'ה' למבול השב'. [אמר להם], 'וישב ה' מלך לעולם', כבר נשבע הקדוש ברוך הוא, שאינו מבול לעולם. אמרו לו, מבול של מים אינו מבול. אלא מבול של אש, מכאן, שגאמר 'כי (הנה) באש ה' נשפט'. אמר להן, כבר נשבע שאינו משחית כל בשר. ומה קול ההמון הזה ששמענו. אמר להם, הקדש טובה יש לו בבית גניו, שהיתה גנתו אצלו תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנגבר העולם, וביקש ליתנה לבניו, שגאמר 'ה' עוז לעמו יתן', [מיד] פתחו כולם ואמרו 'ה' יברך את עמו בשלום'. רבי אלעזר אומר, קריעת ים סוף שמע ובא, שגאמר 'ויהי כשמוע כל מלכי האמורי'. ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע 'פי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף'. מאי שנא התם, דאמר (ליה) 'ולא היה כם עוד רוח'. ומאי שנא הכא, דקאמר 'ולא קמה עוד רוח באיש'. דאפילו

אסור לסייען ואסור לעשות שליחותן. תימה לר' יוסי דאמר לעיל בפרק ב"ש (דף מה). דקדשי גוים החשוקין בחזק חייב לא היל למיתני הכא לשון אסור כדמובא בירוש' פ' בתרא דיומא (דף עג) דחייב ברית לית ליה למיתני אסור וי"ל דקתני אסור לפי שיש כמה עבדות דלא מתייב עלייהו בחזק דאסור לסייען דגורין אטו עבודה דבת חובא:

כמאן כרבי אלעזר בן שמוע בר. עיקר מילתיה

במנחות במוקדמן רבה (דף כב).

גבה חמשים מכל שבת ושבת שדן שש מאות.

הא דרבינא אבא כסף וזבא דהב דהב דהב

לקמיה דר"ק גבה כסף שנה ו' שקלים של דהב לכל

שבת דהיינו שוה שש מאות דהב לכל השבטים

ור"ה אומר שיש במדרש דתנו לו חמשים שקלי

דהב דהיינו שש מאות שקלי כיה קשה דהב שור

שנהג (ב"ק דף לו.) משמע דדינן של דהב שוה כיה

של כסף ואומר ר"ה דדינן של דהב עב כפלים משל

כסף ותדע מדאמרי' בפ' אלז טריפות (תולין דף

נה) גבי טחול ואי אישתתיר כיה כעובי דינר דהב

כשירה משמע דמשונה בעוביו משל כסף: **אימא**

בכל מקומות מחנה ישראל. שאפילו

בשעת

שליחותן. אמר רבה, ולאורינהו [לחזו], שרי. כי הא דאיפרא הורמיו, אימיה דישבור מלכא,

שדקה קורבנא לרבא. שלחה ליה, אסקיה גיהליה לשם שמים. אמר להו לרב ספרא ולרב

אחא בר חונא, זילו ודברו תרי עולמי גולא, וחזו היבא דמסקא ימא שירטון, ושקלו ציבי

חדמי, ואפיקו גורא מפרא חדתא, ואסקיה גיהליה לשם שמים. אמר ליה אבוי, כמאן קרבי

אלעזר בן שמוע. דתניא, רבי אלעזר בן שמוע אומר, מה מובח שלא ישתמש בו הדיוט, אף

עצים שלא ישתמש בהן הדיוט. והא, מודה רבי אלעזר בן שמוע בבבא. דתניא, כתוב אחד

אומר וייתן דוד לארנן במקום, שקל יתב משקל שש מאות וגו', וכתבי ויזון דוד את התרן

ואת הקרן בכסף שקלים חמשים'. הא ביצה, גובה מפל שבט ושבט חמשים, שהן שש

מאות. רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסתאי, בקר [ועצים] ומקום מובח בחמשים. וכל

הבית כולו, בישש מאות. רבי אלעזר בן שמוע אומר, בקר ועצים ומקום מובח, בחמשים.

וכל הבית כולו, בישש מאות. דכתבי ויאמר ארונה אל דוד, ויחז ועל אדוני המלך [הטוב

בעיניו]. ראה הקרן לעולה, ותמוריונים [וכלי הקרן] לעצים. ורבא אמר לך, התם נמי

בחדמי. מאי מוריונים. אמר עולא, מטה של טורבל. מאי, מטה של טורבל. אמר אבוי, עינא

דקרקסא דדורישן דישאי. אמר אבוי, מאי קרא אהדר. פתיב וייתן דוד לארנן וגו', וכתבי ויזון דוד

וגו'. הא ביצה, גובה מפל שבט ושבט חמשים, שהן שש מאות. ואפתי, קשיין אהדר. התם

כסף, הקא דהב. אלא הכי קאמר, גובה כסף במשקל שש מאות דהב: קרשים קלים נאכלים

[בכל מחנה ישראל]: אמר רב חונא, בכל מקומות ישראל, אבל מחנה לא הוי. אייתיביה

רב נתנן לרב חונא, ומנחות במדבר, לא הוא. והא תניא, בשש שמחנה במדבר, קד מחנה

בירושלים. מירושלים לחר הבית, מחנה ישראל. מהו הבית לשער קנור. מחנה לזה. כמאן

ואילך מחנה שכינה, וזו הן קלעים שבמדבר. אלא אימא, בכל מקום מחנה ישראל. ששימא,

מהו דתימא, איפסקו ביצא, קא משמע לן ואימא הכי נמי. אמר קרא וינסע אהל מועד,

אף על פי שנסע, אהל מועד הוא. תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר, עוד אחרת היתה, וחיל

עזרת נשים היא, ולא היו עוזנין עליה. ובשילה, לא היו אלא שני מחנות בלבד. הי מינייהו,

לא הוה. אמר רבה, מסתברא, דמחנה לזה, הואי. דאי סלקא דעתך, מחנה לזה לא הואי,

כלים (פ"א מ"ח) מפרש מה היא חלוקתו מדר הבית דמחנה ליה מיהא. ומחנה ישראל הוא דחסר דאם לא

בן דמחנה ישראל הואי ולא מחנה ליה: נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

נמצאו

דאפי' אקשווי. אבר לתשמש לא אקשווהו ויהא אקשווהו ויהא אקשווהו ויהא אקשווהו

יהושע בלשון זה: דאפי' מר. במכילתא בפ' יתרו: אברה ימחל לי בשביל דהב [ופשתים

חלזו]. במכילתא תניא הכי אמרה רבש"ע ב' דברים אטחתי בג' ימחל בחבל ופשתים

וחלזו. שהיו מנאפים עליון בחבלים דרך חלזון ויורדים וגם מטלני פשתי

העץ ובאותן שלשה דברים עצמן וכתה להציל

שלחיה: אמר לסייען. בשעת אסור הבמות

כגון בזמן הזה דקדושת ירושלים אין אחריה

היתה: אורויי ליה דהב: עשה וילו דברי תנין

עולמי גילא. לבו וקחו שני גוים בחורים בני

גיל אחד שכן בני דלרב: דמסקא ימא שירטון.

לימון בלעז' ומתייבש ונתשה קרקע דבעין

שלא נשתמש בהן אדם שלא ידא שברי כלים:

ואפיקו גורא מפרא חדתא. גיל שווא פיישיר

אם איסתאא אצייר בלעז' שמוציאין בו אש

מן האבנים: ד"ל כמאן כר"א בן שמוע דתניא

ר"א בן שמוע אומר מה מובח בר. ובת"כ

היא שניה בפרשה ראשונה: כתוב אחד אומר.

ברייאתו זו משובשת בספרים ושניהו היא בספרי

בברכת כהנים וכן היא בירושלמי דא כיצד דקום

מזבח בחמשים וכל הבית בשש מאות רבי

אומר בשש אבא יוסי בן דוסתאי גבה מכל

שבת חמשים שדן שש מאות ר"א בן שמוע

אומר ויקח דוד את התרן כדמפרש בענין ויתן

דוד לארונה במקום [ושקלו] דהב משקל שש

מאות אבל הבקר לעולה הדמוריונים וכלי הבקר

לעצים בכסף שקלים חמשים ויאמר ארונה וגו'

(ע"כ הני) דהבי פירושא דקרא ויקח דוד את

התרן ואל פירש במה קנאו שדרי פירוש במקום

אחר כבר (ד"ה"א כא) ויתן דוד לארונה במקום

וגו' ואת הבקר קנה בכסף שקלים חמשים

(ד"ה: הא מודה ר' אלעזר בבבא. דקתני

הדמוריונים לקח דוד לעצים כדבר ארונה: משקל

שש מאות. לקמיה מפרש כסף שוה משקל

שש מאות דהב: פסח של מורבל. כך כקרא

במסכת פרה (פ"ב מ"ט) עינא דקורקסא. כמין

על של עץ ויש בו תיודת חדים וגם עשוי

חריצים חריצים קרניש ומוליכו ומביא על

הקשים של ידשה לאחר שנידשוה ומתחתנין

ונענין תבן: פאי קרא. דהוא פשוט חריצים

ומזין לזרז ולזרז: כסף שש מאות שקלי

דהב. דה"ק כסף שוה שקלים חמשים של דהב

גבה מכל שבת ושבת: בכל מקומות ישראל.

קא סלקא דעתך חטאת דאפי' יצא אחד מהו

חזק למחנה ישראל אוכל קדשיה קלים שבו

שער קנור. של עורה היה שער המזרח: וזו

הן קלעים שבמדבר. לפנים משער קנור היה

במקום לפנים מן הקלעים במשכן: אימא בכל

מקומות מחנה ישראל. שאפי' בשעת סילוק

מסעות אין נפסלים אלא מוליכין עמו ובמקום

חנייתן אוכלין במחנה: עוד אחרת היתה. מחנה

ברביעית חלוקה מדר הבית ומעורה ולא היו

עונשין עליה על הנכנס לה בטומאה במסכת

כלים (פ"א מ"ח) מפרש מה היא חלוקתו מדר הבית דמחנה ליה מיהא. ומחנה ישראל הוא דחסר דאם לא

בן דמחנה ישראל הואי ולא מחנה ליה: נמצאו

נמצאו

נמצאו

וחובות הקבוע להם זמן אבל פר העלם דבר ושעירי עבודה וזה לא קרבו להם בגלגל עכ"ל ובתנאם הזכיר פר העלם דבר ושעירי עבודה וזה שחן חטאות שאין קבוע להם זמן דאפי' חטאות הקבועים להם זמן כגון שעירי דרגלים לא קרבו לר"ש בדמסיק לקמן תהרגם מתני' בעולה. (הר"ה וא"כ ביה"כ לא קרבו צבור באלו מועד גנוב ונבעון לא פריס ולא שעירים כי אם תמידים והוא דאמר' בתוספתא ר' יהודה

- אומר אבשלום נזיר היה שנאמר וימנר אבשלום
- אלכא נא ואשלם נזירי אשר נדרתי בחברון כי נזר
- נזר עבדך שבשתי גבושו והאי אפי' בחיובם
- גבעון כתיב ומפרש פ"ב דתמורה (דף יד)
- שחקירבם בחברון בבמת יחיד דאי הלך בחברון
- להביא כבשים טובים ולחקירבם בבמה גדולה
- א"כ מחברון מיבעי ליה השתא לא יתורה אי
- ניירות נזיר וניבד הוא אתי שפיר שחקירבן בבמת
- יחיד בחברון ואי ניירות חובה יהי א"כ הקירבן
- גבעון באהל מועד שחיה שם דל"י יתורה חיה
- נמי מצי מקרי חובות בבמה גדולה אף בשעת
- היתר הבמות ולא דייק בין מחברון ובחברון אבל
- רבנן דאמרי ניירות חובה הוא ולא קרב יחיד
- חובות אף בבמת עבד גנוב ונבעון א"כ אבשלום
- לא נזיר היה הוא קרא דאלכא ואשבוה ואשלם
- נזיר מיייר בגדרים ונדרות. ה"ה: **רבי** שמען
- אומר אף צבור לא הקירבין בו. לכאורה ר"ש
- אדרבנן דלעיל מניה קאי ואינהו סברי כרבנן
- קמאי דמנחות וניירות לא קרבו בבמה דליכא
- ביניהו אלא נסכים בדמפרש לקמיה דר"ש
- נמי לא קרבו דהא אפי' בצבור מנעט יותר משאר
- תנאים ותימה דבפ"ק דמגילה (דף טו) ובמתני'
- דקדנן אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא
- פסחים כל הכלל כל הנזיר וניבד קרב בו ומפרש

נגמ' כעין פסחים הדיינו חובות הקבוע להם זמן אבל שאין קבוע להם זמן הבא והבא לא קרב ומוקי לה כר"ש אלאו ר"ש תני האי כללא א"כ מנחות וניירות קרבי לר"ש וכדאמרין הבא לר"מ דתני האי כללא ואי הוא גרסי' במגילה זה הכלל נזיר וניבד בלא כל היה נזיא ליה דכל דר"מ אתי לרובי' מנחות וניירות ועוד יש לומר דהא דפשיטא ליה לר"מ דמנחות וניירות ישירות משום דתנאי בת"כ בפרשת אחרי מות מה שלמים מיוחדין שהם נזיר וניבד קירבין בבמה אף כל נזיר וניבד קרב בבמה אף המנחות והניירות דברי ר"מ קצת תימה אי אהדיא סמך דלא מיייתי לה ועוד לר"ש דמגילה מן נפקא מנחה מכלל נזיר וניבד והנראה ליישב מתניתין דחבי קאמר דאין חילוק בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים כל הנזיר וניבד הקרב בבמה גדולה קרב בקטנה וכל שאין נזיר וניבד שאין קרב בגדולה אין קרב בקטנה ולא נחת אלא לפרש מה ששוותה הגדולה והקטנה אבל יש נזיר וניבד שאין קרב בו ולא בו כגון מנחות וניירות אבל לניד וניבד דר"מ אין לפרש דלא איירי במנחות

וניירות ושעירי משמעם משהו ונזיר ועוד דקדנן לה בהריא בת"כ וכן נראה דאי לפרש דאחדיא דתורת כהנים סמך אע"ג דלא מיייתי לה דבתמורה מיייתי לה בפ"ב (דף יד) דאמר' התם אמר להי אביי ולימא מר שלמי פסח דאי שלמי נזיר נזיר וניבד הוא דהא תניא זה הכלל כל הנזיר וניבד קרב בבמת יחיד וכל שאינו נזיר וניבד אף קרב בבמת יחיד ותניא המנחות וניירות קריבות בבמת יחיד דברי ר"מ משמע דמהדיא דייק ולא מלישנא ומאן דלא חשיב התם ניירות נזיר וניבד קמשני סמי מכאן ניירות: **ורבנן** מנחות אין מנחה בבמה ליחיד. בין בבמה גדולה בין בבמה קטנה קאמר כדנתיא אינן רבנן כאן ובאן לא קרבו (נסכים) ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד ואמר' ונסכים איכא בינייהו ותו לא ה"ה דעפות נמי לא קרבו לרבנן בדמסיק' בסוף פירקין (דף קט) לדברי האומר אין מנחה בבמה אין עופות בבמה מיט ובחיים ולא עופות ובחיים ולא מנחות דאוקמינא דהא קרא לעיל בריש השוחט (דף קז) בקדים שהקרישן בשעת היתר הבמות ותימה דבסוף פירקין (ק"ג) תנן ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה באהל מועד' שבמדבר מקריבין באהל מועד בשלגל דהרי מנחות ועופות דבגלגל כאן ובאן לא קרבו ולא מסיחבר למימר דנהי דלרבנן כאן ובאן לא קרבו לר' יהודה קרבו בבמה לצבור דמזיכי תיתי וך דרשא למר ולמר ועוד א"כ לקמן ופריך תבמיס היינו תנא קמא ומשני קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו לימא דמנחה קריבה בבמת צבור איכא בינייהו דלרבנן קדמאי קרבה ולבתראי לא קרבה: **מחלוקת** בחטאת ואשם. בחטאת ואשם של ניירות איירי: **ואין** נזחנין בבמה קטנה. פי' בקנטרס דכתיב בזה לחניף תנופה לה' וא"ת דהי מנחה לת"כ דר' יהודה דמנתי' דאיתא בבמה קטנה ואין תנופה והוגשה בה וא"כ תני נמי ליהוי בבמה ולא ליבעי תנופה ויש לומר דהני חוה ושוח ותרומת לחמי תורה עיקר מצותן בתנופה הלכך בטלה תנופה בטלי אינהו אבל מנחה עיקר מצותה קמיצה והקטרה: **מחלוקת** בעולה (ואשם) ושלמים. של ניירות קאמר ותימה דמאן דאמר לא קרבו ואפ' בבמה גדולה היכי משני קרא דאבשלום דכתיב (שמואל ב טו) ואשלם נזירי דליכא למימר בשאר נזרים דבפרק שני

דתמורה (דף קז) משמע דאיירי בקרבן נזירות:

לא תעשון וגו' לאחר ביאת הארץ משתעי וקאמר לא תעשון כשתבאו בגלגל: ככל אשר אנתנו עושים פה היום: שאנו בין צבור בין יחיד מקריבין חטאות ואשמות ובכור ומעשר שחן חובות שאין קבוע להם זמן וכ"ש חובות הקבוע להם זמן אבל מה אנו עושים שם איש כל הישר בעיניו היחיד לא יקריב שם אלא נזרים ונדרות שישיר

בעיניו לנזיר ולנדר עד מתי כי לא באתם וגו' עד שתבאו לשלילה: ישירות תקריבין: נזרים ונדרות: חובות לא תקריבין. היחידים דאיש צבוי ולא פליגי קרא בין גדולה בין קטנה דליחיד לא קרב אלא נזיר וניבד הלכך שאין נזיר וניבד אין קרב בבמת יחיד דהא אין קרשי צבור קריבין כדתנן בבמתי' (דף קז) קרבות צבור קריבין במשכן דרבותא יחיד קריבין בבמה: מנחות וניירות ישירות נניחו: דאע"ג דבמלאת נזיר חייץ קרבותיו חובה עליו מהו ע"י נזר באו עליה: אין מנחה בבמה. כדאמר' לקמן וזכיום ולא מנחות דרכיבין למען אשר יביאו בני ישראל וגו' על פני השתא היינו במות שעת היתר שלחם ודכיבאום לה' אותם שחוקדשו בשעת היתר ולא הספיק להביאם עד שנאסרו כדאמרן בהשוחט לעיל (דף קז) דפסוק זה בקדשי קדשים שחוקדשו בשעת היתר והקירבום בשעת איסור קאי וחבוו וזחי שלמים ומפרש בת"כ אין לי שקרבו בבמה אלא שלמים דהא אוקמינא בקדשי במה מניין אף עולה ת"ל וזכיום יכול פני השתא היינו ת"ל אותם ומה ראת אחרי שריבה ומועט אמרת מה שלמים הבאים בגדר ונדבה אף כל הבא בגדר ונדבה ולר"מ אייתרבו נמי מנחות וניירות וניבד דייקי וזכיום ולא מנחות אלא דבר חובות: ניירות חובה היא. דהוא לא התנדב [אלו] הקרבות אלא אסר עצמו בין ובתגלחת ומאליו נתייבד בקרבנות: מחלוקת. דר"מ ורבנן בניירות בחטאת ואשם שבה אבל עולות ושלמים נזיר דברי הכל קרבי: חוה ושוה. המורם משלמים ותורה וארבע חלות המזומנות לבין מארבע מיני חלות שבתורה דכתיב והקירב ממנו אלא מכל קרב וגו' (ויקרא ז): ואין נזחנין בבמה קטנה. גרסין בסוף פירקין (דף קט) דכתיב בזה לחניף תנופה לה' ולא בבמה ואילו מורם מאלי נזיר דהיינו זרוע בשלה שיליה ולא תנייה שמע מינה לא קרבי שלמי נזיר בבמה דהו אף קרבי הוה תני דלא נזיג ביה נמי תרומה ידידה: **אלא אי אמרת בחטאת ואשם הוא דפילגי**. אבל שלמי נזיר דברי הכל קרבי דהא מנח' איש הוא דחובות לא הקריבו: ואפי' בגדולה אבל צבור מקריבים חובות: ורבי

דבר חובות: ניירות חובה היא. דהוא לא התנדב [אלו] הקרבות אלא אסר עצמו בין ובתגלחת ומאליו נתייבד בקרבנות: מחלוקת. דר"מ ורבנן בניירות בחטאת ואשם שבה אבל עולות ושלמים נזיר דברי הכל קרבי: חוה ושוה. המורם משלמים ותורה וארבע חלות המזומנות לבין מארבע מיני חלות שבתורה דכתיב והקירב ממנו אלא מכל קרב וגו' (ויקרא ז): ואין נזחנין בבמה קטנה. גרסין בסוף פירקין (דף קט) דכתיב בזה לחניף תנופה לה' ולא בבמה ואילו מורם מאלי נזיר דהיינו זרוע בשלה שיליה ולא תנייה שמע מינה לא קרבי שלמי נזיר בבמה דהו אף קרבי הוה תני דלא נזיג ביה נמי תרומה ידידה: **אלא אי אמרת בחטאת ואשם הוא דפילגי**. אבל שלמי נזיר דברי הכל קרבי דהא מנח' איש הוא דחובות לא הקריבו: ואפי' בגדולה אבל צבור מקריבים חובות: ורבי

דבר חובות: ניירות חובה היא. דהוא לא התנדב [אלו] הקרבות אלא אסר עצמו בין ובתגלחת ומאליו נתייבד בקרבנות: מחלוקת. דר"מ ורבנן בניירות בחטאת ואשם שבה אבל עולות ושלמים נזיר דברי הכל קרבי: חוה ושוה. המורם משלמים ותורה וארבע חלות המזומנות לבין מארבע מיני חלות שבתורה דכתיב והקירב ממנו אלא מכל קרב וגו' (ויקרא ז): ואין נזחנין בבמה קטנה. גרסין בסוף פירקין (דף קט) דכתיב בזה לחניף תנופה לה' ולא בבמה ואילו מורם מאלי נזיר דהיינו זרוע בשלה שיליה ולא תנייה שמע מינה לא קרבי שלמי נזיר בבמה דהו אף קרבי הוה תני דלא נזיג ביה נמי תרומה ידידה: **אלא אי אמרת בחטאת ואשם הוא דפילגי**. אבל שלמי נזיר דברי הכל קרבי דהא מנח' איש הוא דחובות לא הקריבו: ואפי' בגדולה אבל צבור מקריבים חובות: ורבי

דתמורה (דף קז) משמע דאיירי בקרבן נזירות:

ותתרגם

ולו תאנת שילה. חפשתיו ולא מצאתיו במקרא אבל מצאתיו (ועבר) מורחה תאנת שילה (ידועש טו): תאנת. לשון תאניה ואניה (איכה ב) שהיו מתאנחין ורואין שמשים היו וזכרין אכילת קדשים שהיתה במקום מריאתה: שאניו שלו. אשת אדוניו: בן פרת יוסף. לשון פריה ורביה מקום אכילת קדשים נתרבה לו על ידי העין ושילה בחלקו של יוסף היתה כדכתיב (תהלים עח) וימאס באהל יוסף וגו' אחר ויטש משכן שילה כתיב: ויצון. ע"י רצון שלא רצה ליוון ממנה שאניו שלו: בן השנאים. שילה קדשיו נאכלין אף בבבלי שכן שרשתי ששנאווה: אסכרא ל"י. הראני דוגמא לדבר: בי בנישאת דמיען. משם היו רואין את שילה ולא היה דבר מפסיק. לא רואה את כולה. לראות משם את כולה שילה אלא מקצתה ברא הוה ליה לכיילול ולא מיתקן. נראה בעיני כי אביו של אביו ביילול שמו: מי מקרבן. שילה וגבול נחלת בנימין: תאנת שילה. על שהיה בנימין מתאונן עליה: העול הזה. כל מקום ששרתה שכינה ואף שילה הוא נזב ונזב ונזב: נשתתיו לשילה. מארבע מאות ושמונים מציאות מצרים לבנין הבית ס"ט: שני חוקם המשכן. כדכתיב ויהי בשנה בחדש ראשון וגו' (שמות מז) וקאמר כלב. בשנת חילוק בשכאב לחברו עברו בן מ' שנה וגו' ודיא היתה השנה השניה נתעבכו במדבר שוב שלשים ושמונה שנה נמצא כלב בן ע"ח שנים שעברו הירדן וקאמר בשעת חילוקו בן חמש ושמונים שנה היה שבע נשתהו לכיבוש: מרשבע כיבוש שבע חילקו. סברא בעלמא היא: ואיבעית אימא מדלא אשכח "יד שנה אחרג) שהוכתבה העיר. דלא מיתוקם קרא כדכתיב ביחזקאל (ל) ויבא עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר בראש השנה שנאמר בעשור לחדש היה דבר ה' אלי וגו' וירשניו במסכת ערכין (דף יב.) איזה היא שנה שראש השנה בעשור לחדש היה ואומר זה יובל ולא מנו שמיטין ויובלות אלא לאחר ירשנה וישבה וכו' אמרת וישנת כיבוש וחילוק י"ד היו ודלית להו ממנין היובלות משכחת לה

דחבר הבית בשנת ל"ו ליובל חוה ליה שנת היובל שנת י"ד שנה אחר שנה שהוכתה העיר ואי לא לא משכחת לה כיצד ויהי בשננים שנה ד' מאות שנה וגו' וכן הבית ל' צא מהן מ' שהיו במדבר נמצא משכאו לארץ עד שנבנה הבית ארבע מאות וארבעים והבית עמד ד' מאות ועשר הרי ח' מאות וחמשים הרי י"ז ויובלות שלמיים אצל מהן י"ד שבישו ושחלקו שלא מנו ויובלות נמצא בית חרב קודם השלמת היובל י"ד שנה והיה תניא בהדיא בערכין (שם) י"ז ויובלות מנו ישראל משכנסו ימיהו וי' שצאנו ואי אהא חזר כלומר משכנסו מנו שאם אהא אומר כן נמצא בית חרב בחתולת היובל ואי אהא מוצא י"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר אלא צא מהן שבע שבישו ושחלקו שחלקו אהא מוצא חפלה שנה אחר שהוכתה העיר: חרבה גבו. ע"י שאול בקרית יערים. שם נתגורו לסוף ד' חדשים שיצמד ביהודה פלשתים שנאמר (שמואל א ד) ותכבד י"ד אל תאשודוים ויהיו ויהיו בעגלה חדשה ותגורו שם ועשה שם עשרים שנה עד שהביאו דוד משם בשנה ראשונה שנעשה מלך על כל ישראל שהיא שנה שמינית למלכו על יהודה: הכי גרסין עשרה דשמואל עצמו. שהיה שופט לבדו משמות עלי עד שמלך שאול ובמסכת תמורה (דף די: טו.) ה' ג' עד עשר שנים שמלך שמואל לעצמו דאיהו שנה ששאלו להם מלך היא שנה עשרית לשמואל דהרמתי ושנה אחת מלכו שמואל ושאול ואל הדיה שאול חלק אחר עצת שמואל עד שסרח במעשה אנג וסר שמואל מעליו כדכתיב (שמואל א טו) ולא יסף שמואל לראות את שאול וגו' ומלך שוב שאול שתי שנים וכן שכתב במקרא (שם יג) ושתי שנים מלך על ישראל דלא חשיב אותם ומלך שמואל בהדיא דהיינו דאמרניו במסכת תענית (דף פז.) מני גרם לשאול שיכשב בבגדיו שתי שנים ומחצה עלתו של שמואל ברמה דבחיצי שנה ראשונה סרח וגוררה עליו מיתה אלא שעמדו לו תפלת שמואל ושבע שמלך דוד בחברון על יהודה ולכשהמליכוהו כל ישראל עליהם הבית אלא הארון מקרית יערים עיר דוד הרי עשרים: כדכתיב

מי מקרבן. הקא גמי מקרבן. בדאמר רבי חמא ברבי חנינא, רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה, ונגנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מופת בנין, ויהיה בנימין הצדיק מוצטרע עליה לבלעה. הקא גמי, רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין, ויהיו דכתיב 'תאנת שילה' כתנאי, 'חופף עליו' זה מקדש ראשון, 'כל היום' זה מקדש שני, 'ובין פתיפו שכן' אלו ימות הקושית. רבי אומר, 'חופף עליו' זה העולם הזה, 'כל היום' אלו ימות הקושית, 'ובין פתיפו שכן' זה העולם הבא. תנו רבנן, ימי אהל מועד שפמדבר, ארבעים שנה חסר אחת. ימי אהל מועד שפגלגל, ארבע עשרה, שבע שפכשו ושבע שחלקו. ימי אהל מועד שפגבוב ונגעון, חמשים ושבע. נשתתיו שילה, שלש מאות ושבעים חסר אחת. ימי אהל מועד שפמדבר, ארבעים חסר אחת. מנלן. דאמר מר, שנה ראשונה עשה משה את המשכן, שניה, הוקם המשכן ושלח משה מרגלים. שפגלגל, ארבע עשרה, שבע שפכשו ושבע שחלקו, מנלן. דקאמר כלב 'בן ארבעים שנה אנכי בשלוח משה עבר ה' אותי מקדש ברנע לרדל את הארץ ואישיב ואלו דבר פאשר עם לכו', וכתביב 'ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה'. כי עכריה לירדן, בר פמהו, בר שבעין ותמניו. וקאמר 'בן חמש ושמונים שנה', הרי שבע שפכשו ושבע שחלקו. מנלן. איבעית אימא, מדשבע פכשו, שבע גמי חלקו. ואיבעית אימא, מדלא משכחת לה 'בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר': אהל מועד שפגבוב ונגעון חמשים ושבע, מנא לן. דכתיב 'ויהי כהזכירו את ארון האלהים', ותנא, פשמת עלי הההן, הרבה שילה, ובאו לגב. פשמת שמואל הרמתי, הרבה גוב, ובאו לנגעון. וכתביב 'ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירדו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה'." הגי עשרים שנה, עשר שנה שמואל בעצמו, ושנה שמלך שמואל ושאול, ושנים שמלך שאול, ושבע דדור.

כדכתיב

גמרא הוּוּן בְּעֵי מִימְרֵ: בְּשָׁלָא פִירֵשׁ , הָא בְּתוּדָּ בֵיתוּ פִירֵשׁ. אָמְרִין: אָפִילוּ בְּתוּדָּ בֵיתוּ לֹא פִירֵשׁ, לָמָּה? בְּהִמָּה אֵין עָלֶיהָ הִלְכוֹת סְתוּמוֹת בְּתַחֲוִילָּה .

רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַב: מוֹכְלוּ בְּרוּטָב, מַה טַּעְמָא? וְנָתַן עַל הָאֵשׁ – אָף הִנָּכַח יְהִי בָּאֵשׁ. תַּנִּי: הַכֹּל מִשְׁלַחִין תַּחַת הַדּוּד, הוּוּן מִן הַטָּמֵא שֶׁבִּגְבּוּלִין, הַטָּמֵא שֶׁבִּמְקוֹדֵשׁ – תַּחַת הַדּוּד שֶׁל אֵשׁ מִבֵּיא; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: הַטָּהוֹר – כֶּךָ וְכֶךָ מִבֵּיא, הַטָּמֵא – כֶּךָ וְכֶךָ אֵינוֹ מִבֵּיא וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: הַטָּמֵא שֶׁבִּמְקוֹדֵשׁ וְהַטָּהוֹר שֶׁבִּגְבּוּלִין – אֵינוֹ מִבֵּיא, אֵין לָךְ מִשְׁלַח תַּחַת הַדּוּד אֲלֹא הַמְּגֻלָּח בְּטָהֳרָה.

פֶּתַח אוֹהֶל מוֹעֵד (בַּמִּדְבָּר ו'), רַבִּנָּן אָמְרִין: עַד שֶׁיֵּהָא רֵאזִי וְסִמוּךְ. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רֵאזִי אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ סִמוּךְ, סִמוּךְ אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רֵאזִי.

[דף ל"א ע"א]

הַלָּכָה ט' מִתַּנִּי' הָיָה מְבַשֵּׁל אֶת הַשְּׁלָמִים, אוֹ שׁוֹלֵקֵן. וְכֵהֵן נוֹטֵל אֶת הַזֶּרֶעַ בְּשִׁלָּה מִן הָאֵיל, וְחִלָּה מִצָּה אַחַת מִן הַסֵּל, וְרִקִּיק מִצָּה אֶחָד. וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר, וּמְנִיפֵן, וְאַחֵר כֶּךָ הוֹתֵר הַנָּזִיר לְשִׁתּוֹת בֵּינָן וְלִיטְמָא לַמַּתִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בֵּינָן שְׁנֹזְרֵק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים – הוֹתֵר הַנָּזִיר לְשִׁתּוֹת בֵּינָן וְלִיטְמָא לַמַּתִּים.

גמרא מִתְּנִיתָא אָמְרָה: הַשְּׁלֹק קָרוֹי מְבֻשָּׁל, דְּתַנִּינָן, הָיָה מְבַשֵּׁל הַשְּׁלָמִים אוֹ שׁוֹלֵקֵן. וּקְרִייתָ אָמְרָה: שְׁחַצְלִי קָרוֹי מְבֻשָּׁל, דְּכֹתִיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' ל"ה) וַיִּבְשְׁלוּ הַפֶּסַח בָּאֵשׁ. אֵין תִּימָר שְׁלֹא בְּהִלָּכָה! רַבִּי יוֹנָה בּוֹצְרִייתָ אָמֵר: בְּמִשְׁפָּט.

וּמִתְּנִיתָא אָמְרָה: שְׁחַצְלֹק קָרוֹי מְבֻשָּׁל, וְהָא תַנִּינָן: הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל – מוֹתֵר בְּצָלִי וּבְשִׁלּוֹק! אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכוּ בְּנִדְרִים אַחֵר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. אָמֵר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: הִלְכוּ בְּנִדְרִים אַחֵר לְשׁוֹן תּוֹרָה.

מַה נִּפְיָק מִבִּינָהוֹן ? אָמֵר: קוֹנָם יֵין שְׂאִינִי טוֹעֵם בְּחָג; עַל דַּעֲתִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן – אָסוּר בְּיוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן. עַל דַּעֲתִיָּה דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה – מוֹתֵר. אוֹף רַבִּי אוֹשְׁעִיא מוֹדָה שֶׁהוּא אָסוּר, לֹא אָמֵר רַבִּי יֹאשִׁיָּה אֲלֵא לְחוּמְרִין.

רַבִּי חֵייה בַּר בָּא אָמֵר: רַבִּי יוֹחָנָן אֲכַל חֲלִיטָא וְאָמֵר: לֹא טַעְמִית מִזֶּזֶן בְּהִדִּין יוֹמָא. וְהַתַּנָּן: הַנּוֹדֵר מִן הַמִּזֶּזֶן – מוֹתֵר בְּמִים וּבְמִלָּח! פֶּתֵר לָהּ כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה, דְּאָמֵר: הִילְכוּ בְּנִדְרִים אַחֵר לְשׁוֹן הַתּוֹרָה.

מניין שכל הדברים קרויין מוון? אמר רבי אחא בר עולא: (בראשית מה) ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומוון וגו'. מה תלמוד לומר ומוון? אלא מיפן, שכל הדברים קרויין מוון.

בתיב (במדבר ו) ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל. אי בשלה, יכול בפני עצמה? תלמוד לומר, מן האיל. הא ביצד? חותכה, עד שהוא מגיע בה בשעורה.

ולא תקודש בולע מן החול, ולא תחול בולע מן הקודש!

חילפיי שאל לרבי יוחנן ולרבי שמעון בן לקיש: טבל, מהו שיוסר ביותר ממאיתים? אמר ליה: אין טבל ביותר ממאיתים. והא תנינן: כל המחפין והמטבל והמדמע, אין תימר: ולמאה ולמאיתים, אפילו לא הימין! אפילו לא טיבל!

אלא, בענבים

[דף ל"א ע"ב]

אנן קיימין. רבי יוסי בשם רבי יוחנן: בשלא צימיקו, אבל אם צימיקו – יש טבל ביותר ממאיתים. רבי חייה בשם רבי יוחנן: בשלא בישלו, אבל אם בישלו – יש טבל ביותר ממאיתים.

רבי יסא ורבי יהושע בן לוי בשם בר פדייה: כל נותני טעמים – אחד ממאה. רבי חייה בשם רבי הושעיה בן לוי בשם בר פדייה: כל נותני טעמים – אחד מששים.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק לרבי חייה בר אבא: הא רבי יסא פליג עליך! והא מתניתא פליגא על תריכון: כל המחפין מטבל מדמע, אין תימר: למאה ממאיתים, אפילו לא הימין, אפילו לא טיבל! אלא, ביותר אנן קיימין! אמר רבי ירמיה: תיפתר: בשר בכשר. אמר רבי יוסי: הוא בשר בכשר, הוא שאר כל האיסורין, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ולאסור, משערין אותו פילו בצל פילו קפלוט.

מאי בדון? אהן אמר: נותני טעמים אחד ממאה, ואהן אמר: נותני טעמים אחד מששים? ושניהן למידין מאיל נזיר, מאן דאמר: נותני טעמים אחד ממאה – את עושה את הזרע אחד ממאה לאיל, ומאן דאמר: נותני טעמים אחד מששים – את עושה את הזרע אחד מששים לאיל. מאן דאמר: נותני טעמים אחד ממאה – את מוציא את הזרע [מן] העצמות. ומאן דאמר: נותני טעמים אחד מששים – אין את מוציא את הזרע מן העצמות.

ובשם שאת מוציא את העצמות מן הזרוע, כך את מוציא מן האיל! לית יכול, דתני: אין מינופת של תרומה מצטרפת עם התרומה לאסור את החילין, אבל מינופת של חילין מצטרפת עם החילין להעלות את התרומה.

רב ביבי בעי: מינופת של תרומה מהו שתצטרף עם החילין להעלות את התרומה? מן מה דאמר רב הונא: קליפין איסור מצטרפין להתיר, הדיא אמרה: מינופת של תרומה מצטרפת עם החילין להעלות את התרומה.

תני רבי חזקיה: כל מה שאסרתי לך במקום אחר – התרתי לך כאן. לפי שבכל מקום, מאה – אסור, מאה ועוד – מותר, וכא, אפילו מאה – מותר.

רב אמר: תנופה – מעבכת בנזיר. והתני: תורת הנזיר, בין שיש לו בנפים בין שאין לו בנפים. דאמר רב: בנזיר שיש לו. ותני בן: הראוי לתנופה – תנופה מעבכת בו, שאין ראוי לתנופה – אין תנופה מעבכת בו.

שמואל אמר:

[דף ל"ב ע"א]

שיער מעבכת בנזיר, בתנופות וכבהונות של מצורע. והתני (ויקרא יד, ב) תורת המצורע – בין שיש לו כהונות, בין שאין לו כהונות! פתר לה רבי אליעזר דאמר: נותן על מקומן.

הלכה י' מתני' גילח על זבחה, ונמצא פסול – תגלחתו פסולה וזבחו לא עלו. גילח על החטאת שלא לשמה, ואחר כך הביא קרבנותיו לשמה – תגלחתו פסולה וזבחו לא עלו לו. גילח על העולה ועל השלמים שלא לשמן, ואחר כך הביא קרבנותיו לשמן – תגלחתו פסולה וזבחו לא עלו לו. רבי שמעון אומר: אותו הזבח לא עלה לו, ושאר כל הזבחים עלו לו. ואם גילח על שלשתן ונמצא אחד מהן כשר – תגלחתו כשרה, וביא שאר הזבחים.

גמרא עלת לו ולתגלחתו. אין תימר: לא עלת לו ולתגלחתו, אפילו זבחו לא עלו לו.

רבי יוחנן בעי: מהו על שלמי חגיגה לגלח ברבי שמעון? ולא מתניתא היא? רבי שמעון אומר: אותו הזבח לא עלה לו, ושאר כל הזבחים עלו לו, ואפילו שחטן לא בשלמי נדבה הן? הדיא אמרה: שחוט מנלח על שלמי נדבה, ברבי שמעון.

רבי יוסי בר אבון אמר: רב אדא בר אחא ורבי יוחנן, רב אדא בר אחא – צריכא ליה, ורבי יוחנן – פשיטא ליה.

הלכה י"א מתני' מי שגזרק עליו אחד מן הדמים, וניטמא – רבי אליעזר אומר: סתר את הכל. וחכמים אומרים: יביא שאר קרבנותיו ויטהר. אמרו לו: מעשה במרים התדמורת שגזרק עליה אחד מן הדמים, ובאו ואמרו לה על בתה שהיתה מסופגת, והלכה ומצאתה שמתה, ואמרו חכמים: תביא שאר קרבנות ויטהר.

גמרא מחלפא שיטתיה דרבי אליעזר. תמן הוא אמר: לא סתר אלא ל'. וכא הוא אמר אבן. רבי יוחנן אמר: סותר כל קרבנותיו.

פשיטא דא, בלא ניטמא – כשר. לא בדא, כשר ואחר כך ניטמא? אמר רבי חנינא:

[דף ל"ב ע"ב]

ולא רבי אליעזר היא? ורבי אליעזר שמותי הוא, דתני, נזיר ומירט, בית שמאי אומרים: צריך להעביר תער על ראשו. בית הילל אומרים: אין צריך להעביר תער על ראשו.

בן היא מתניתא: וטהר ויביא שאר קרבנו. בן היא מתניתא: תטהר ותביא שאר קרבנות.

הדרן עלך שלשה מינין אסורין

פרק שביעי

הלכה א' מתני' כהן גדול ונזיר אינן מיטמאין בקרוביהן. היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה – רבי אליעזר אומר: וטמא כהן גדול, ואל וטמא נזיר. וחכמים אומרים: וטמא נזיר, ואל וטמא כהן גדול. אמר להן רבי אליעזר: וטמא כהן, שאינו מביא קרבן על טומאתו, ואל וטמא נזיר שמביא קרבן על טומאתו! אמרו לו: וטמא נזיר, שקדושתו קדושת שעה, ואל וטמא כהן, שקדושתו קדושת עולם.

גמרא בתיב (ויקרא כא) ועל כל נפש מת לא יבוא. מה אנו קיימין? אם לאוסרו על תרחוקים, הרי הוא בכלל כהן הדיוט. אלא, אם אינו עניין לתרחוקים, תניהו עניין לקרובים. בתיב ועל כל נפשות, ואף אמר אבן? אמר רבי חיה בר גמדיא: מיכן, איסור אחר איסור בתורה? אלא להתיר מת מצוה.

אית דבְּעֵי מִישְׁמַעֲיָנָה מִן הָדָא: (שם) לֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמּוּי – בְּעַמּוּי אֵינוֹ מִיטְמָא, מִיטְמָא הוּא לְמַת מִצָּוָה.

אית דבְּעֵי מִישְׁמַעֲיָנָה מִן הָכָא: לְהַחֲלוֹ

[דף ל"ג ע"א]

לְהַחֲלוֹ – אֵינוֹ מִיטְמָא. אֲכַל מִיטְמָא הוּא עַל מַת מִצָּוָה.

אית דבְּעֵי מִישְׁמַעֲיָנָה מִן הָדָא: (דְּבָרִים כא) כִּי קָלַת אֱלֹהִים תִּלּוּי, אֵת שֶׁהוּא מוֹזְהָר עַל קָלַת הַשֵּׁם – מוֹזְהָר הוּא עַל מַת מִצָּוָה, וְשֶׁאֵינוֹ מוֹזְהָר עַל קָלַת הַשֵּׁם – אֵינוֹ מוֹזְהָר עַל מַת מִצָּוָה. הַתִּיבוֹן הָרִי עֲבוּם! אֵילוֹ שְׁמִיתָתָן בְּתַלְיָה, יֵצֵא זֶה שְׁמִיתָתוֹ בְּסִיף.

קְבוֹר – מִצְוֹת עָשָׂה. מִנְיִן אֵת מִרְבָּה סִיף שֶׁנִּהְרַג בּוֹ? עֵץ שֶׁנִּתְלָה בּוֹ? סוּדָר שֶׁנִּנְחַנֵּק בּוֹ? מַה תִּלְמוּד לֹא־מִרְבָּה, יָכוֹל יִקְבְּרוּ עֲצָמוֹ, תִּלְמוּד לֹא־מִרְבָּה (שם) כִּי קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ – קְבוֹרָה לֹא וְלַעֲצוֹ וְלֶאֱבָנוֹ, הֵא בִּיצֵד? מַעֲמִיק שֶׁלֹּשָׁה בְּדֵי שְׁלֹשׁ תַּעֲלֵם הַמַּחֲרִישָׁה.

תִּקְבְּרֶנּוּ – בּוֹלוֹ וְלֹא מִקְצָתוֹ. תִּקְבְּרֶנּוּ – מִיכָן שָׂאֵם שִׁיר מִמֶּנּוּ – לֹא עָשָׂה בְּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ. מִיכָן, שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה מַת מִצָּוָה – עַד שֶׁיִּהְיֶה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ.

תִּנִּי רַבִּי יִסָּא קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשֵׁם שְׂאָדָם מִיטְמָא לְמַת מִצָּוָה – בְּךָ אָדָם מִיטְמָא עַל אֲבָר מַת מִצָּוָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹחָנָן: וַיֵּשׁ בֶּן זֹו ? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: בְּחוּזָר תִּיפְתָּר.

תִּנִּי, רַבִּי יוֹסִי אֹמְרִי: אֵין אָדָם מִיטְמָא עַל אֲבָר מִן הַחֵי מַאֲבִיו, אֲכַל אָדָם מִיטְמָא עַל עֲצָם בְּשַׁעוֹרָה מַאֲבִיו. רַבִּי יוֹדֵה אֹמְרִי: בְּשֵׁם שְׂאָדָם מִיטְמָא עַל עֲצָם בְּשַׁעוֹרָה מַאֲבִיו, בְּךָ מִיטְמָא עַל אֲבָר מִן הַחֵי מַאֲבִיו.

מַעֲשֶׂה בְּיוֹסִי בֶן פִּכְסָם, שֶׁעָלָת עַל רִגְלוֹ נֹזֵמִי, וְנִכְנָם הָרֹפֵא לְחוֹתְכָהּ. אָמַר לוֹ: בְּשִׁתְּנִיחַ בּוֹ בְּחוּט הַשַּׁעֲרָה, הוֹדִיעֵנִי. הִתְכַּהֵ, וְהִנֵּחַ בּוֹ בְּחוּט הַשַּׁעֲרָה, וְהוֹדִיעֵנו. קָרָא לְנַחוּנְיָיָה בֶּנֶה, אָמַר לוֹ: נַחוּנְיָיָה בֶּנִי, עַד בָּאֵן הִיִּיתָה חֵיב לִיטְפֹל בִּי, מִיכָן וְאֵילָף צָא, שֶׁאֵין אָדָם מִיטְמָא עַל אֲבָר מִן הַחֵי מַאֲבִיו. וְכִשְׁבָּא דְּבַר אֲצֵל חֲכָמִים, אָמְרוּ: עַל זֶה נֶאֱמַר: (קֹהֶלֶת ז) יֵשׁ צָדִיק אֲבָד בְּצָדְקוֹ – הַצָּדִיק אֲבָד וְצָדְקוֹ עִמּוֹ.

אֵי זֶהוּ מַת מִצָּוָה? כָּל שֶׁהוּא צוּנֵחַ וְאֵין בְּנֵי הָעִיר בָּאִים. בָּאֵן בְּנֵי הָעִיר – הָרִי זֶה מוֹשֵׁף אֵת יָדוֹ. עַד הִיכָן? עַד בְּדֵי נוֹשְׂאֵי הַמִּיטָּה וְחִילוּפִיהֶן וְחִילוּפֵי חִילוּפִיהֶן. בְּשֶׁאֵינֶן צָרִיכִין לוֹ, אֲכַל אִם הֵיוּ צָרִיכִין לוֹ

– לא בדא. בשאינן מפירין אותו, אבל אם היו מפירין אותו – לא בדא. בשאינן כבודו, אבל אם היה כבודו אכן – לא בדא. והנשיא כבודו לבן.

ומהו שיטמא בהן לכבוד

[דף ל"ג ע"ב]

הנשיא? פד דמך רבי יודן נשייא, אכריו רבי ינאי ואמר: אין כהונה חיוס!

פד דמך רבי יודן נשייא בר בריה דרבי יודן נשייא, דחף רבי חייא לרבי זעירא בר בא בכנישתא דגופנא דציפורין, ומסאביה.

פד דמכת יהודינאי אחתיה דרבי יודן נשייא, שלח רבי חנינא בתר רבי מנא ולא סלק. אמר ליה: אם בתיחזן אין מיטמין להו, לא כל שכן במיתתו! אמר רבי נסא: במיתתו עשו אותן כמת מצוה.

מהו שיטמא לכבוד רבו? רבי ינאי זעירא, דמך חמוי, הוא הוה חמוי, הוא הוה רביה! שאל לרבי יוסי, ואמר ליה. שמע רבי חמא ואמר: וטמאו לו תלמידיו!

[רבי יוסי], וטמאו לו תלמידיו, ואכלו בשר ושתו יין. אמר לון רבי מנא: חדא מן תרתי לא פלטה לכון, אם אבלים אתם, למה אבלתם בשר ושתיתם יין? ואם אין אתם אבלים, למה נטמאתם?

מהו שיטמא אדם לתלמוד תורה? רבי יוסי הוה יתיב ומתני, ועאל מיתא. מן דיתב ליה, לא אמר כלום. ומן דנפק ליה, לא אמר ליה ולא כלום. רבי יהוחמי בריה דרבי חייא בר אבא אמר: אבא, לא הוה עביר תחות ביפתא דקיסרין, ורבי אחי עבר.

רבי חזקיה, רבי כהן, ורבי יעקב בר אחא, הוון מטיילין בפלטיא דקיסרין. הגיעו לפיפה, ופירש רבי כהן. הגיעו למקום טהרה, וחזר אצלן. אמר לון: במה הויתון עסקין? אמר רבי חזקיה לרבי יעקב בר אחא: לא תימא ליה כלום! אין דפריש ליה דבאש שמיטמא אדם לתלמוד תורה – לא ידעין, ואי משום דהוה סייסן – לא ידעין.

תני: מיטמא הוא בהן ויוצא לחוץ לארץ לדיני ממונות, ודיני נפשות, ולקידוש החדש, ולעיבור השנה, ולחציל שנה מן העכו"ם, וללמוד תורה, ולשאת אשה. רבי יודה אומר: אם יש לו מאין ללמוד – אל יטמא. רבי יוסי אומר: אפילו יש לו מאין ללמוד – יטמא. שלא מחבל אדם זוכה ללמוד.

אמרו עליו על רבי יוסף ב"ה, שהיה יוצא אחר רבו (ומיטמא אחר רבו) לציידין. אבל אמרו: לא יצא ב"הן לחוץ לארץ, אלא אם בן הבטיחו לו אשה.

מהו שיטמא ב"הן (גדול) לנשיאות בפנים? גבילה אחוי דרבי בא בר ב"הן אמר קומי רבי יוסה בשם רבי אחא: מיטמא הוא ב"הן לנשיאות בפנים. שמע רבי אחא ואמר: אגא לא אמרית ליה כלום.

חזר וזר: או דילמא לא שמע מיני אלא ב"י דמר רבי יודה בר פזי בשם רבי אליעזר: כל ב"הן שעומד בפנקס ואינו נושא את כפיו – עובר בעשה, וסבר מימר שמצות גשה דוחה למצות לא תעשה,

[דף ל"ד ע"א]

אגא לא אמרי ליה, איתגניה ואגא מלקי ליה.

רבי אבהו הוה יתיב מתני בכנישתא מדרתא דקיסרין, והוה תפון מיתא. הניעה עונת נשיאות בפנים, לא שאלון ליה. ענתא דמיכלא אתא, ושאלון ליה. אמר לון: על נשיאות בפנים לא שאלתון יתי, ועל מיכלא שאלתון יתי! פד שמעין בן, הוה כל חד וחד מינהון שמת גרמיה, וערק.

אמר רבי ינאי: מיטמא ב"הן לראות המלך. פד סלק דוקלינום מלכא להכא, תמוז לרבי חייא מיפסע על קיבריא דצור, בגין מיחמיניה.

רבי חזקיה, רבי ירמיה, ורבי חייא בשם רבי יוחנן: מצוה לראות גדולי מלכות, לקשתבוא מלכות בית דוד, והא יודע להפריש בין מלכות למלכות.

מהו שיטמא לכבוד אביו ואמו? רבי יסא שמע דאתת אימיה לבוצרה. אתא ושאל לרבי יוחנן, מהו לצאת? אמר ליה: מפני סכנת דרכים – צא. ואם בשביל כבוד אמו, איני יודע. אמר רב שמואל בר רב יצחק: עוד היא צריכה לרבי יוחנן.

אמר ר' עזרי, ואמר: גמרת לצאת, תבוא בשלום! שמע רבי לעזר ואמר: אין רשות גדולה מזה.

מהו שיטמא אדם לכבוד הרבים? תני: היו שני דרכים מתאימות, אחת רחוקה וטהורה, ואחת קרובה וטמאה, אם היו הרבים הולכים ברחוקה – הולך עמהן. ואם לאו – הולך בקרובה מפני כבוד הרבים. עד דדון בטומאה שהוא מדבריהן, ואפילו בטומאה שהוא מדבר תורה? מן מה דאמר רבי זעירא: גדול כבוד תפירות שדוחה למצוה בלא תעשה שעה אחת. הדיא אמרה: ואפילו בטומאה שהיה מדבר תורה.

רבי יונה, רבי יוסי גליליא, בשם רבי יוסי בן חנינה: אין שואלין הלכות לפני מיטתו של מת. והוא רבי יוחנן שאל לרבי ינאי קומי ערסיה דרבי שמעון בן יצחק: הקדיש עולתו לכדק הבית, והוא מגיב ליה! אמר: בד הוה מסקין ליה לסידרא .

והוא רבי ירמיה שאל לרבי זעירא קומי ערסיה דרבי שמעון ודרבי שמואל בר רב יצחק, והוא מגיב ליה! אמר: בד הוה רחיק – הוה מגיב ליה, בד הוה קריב – לא הוה מגיב ליה.

תני: חבתים – אסורים בנגעילת הסנדל, שמוא יפסק סנדלו של אחד מהן, ונמצא מתעכב מן המצוה. רבי זעירא שרע בדיבוריה, אתון בעיי מיוקפוגניה, ואשכחוגניה איעני. אמרו ליה: מהו אכן? אמר לון: לחן דתנינן (קהלת ז) והחי יתן אל לבו .

המוצא מת מצוה – תרי זה מיטפל בו וקוברו במקומו. אימתי? בזמן שמוצאו חוץ לתחום, אבל אם מוצאו בתוך התחום – תרי זה מביאו במקום הקברות וקוברו.

אמר רבי עקיבה: כך היתה תחילת תשמישי לפני חכמים . פעם אחת הייתי מחלף בדרך, ומצאתי מת מצוה, וניטפלתי בו בארבעת מיל עד שהבאתי למקום הקברות וקברתי. וכשבאתי אצל רבי אליעזר ואצל רבי יהושע, אמרתי להם את הדבר. אמרו לי: על כל פסיעה ופסיעה שהיית פוסע, מעלין עליך

[דף ל"ד ע"ב]

כאילו שפכת דמים! אמרתי: אם בשעה שנתכונתי לזבות – נתחייבתי, בשעה שלא נתכונתי לזבות – על אחת כמה וכמה! באותה שעה לא זזתי מלשמש חכמים.

הוא היה אומר: דלא שימש חכימאי – קטלא תיב.

מת מצוה – קנה מקומו ארבע אמות, אפילו שדה מלא בורבמין, שעל מנת בן הנחיל יהושע לישראל את הארץ. אימתי? בזמן שמוצאו בשדה. אבל אם מוצאו בדרך, קברו או לימין הדרך או לשמאל הדרך.

שדה בור ושדה ניר – קברו בשדה בור. שדה ניר ושדה זרע – קברין אותו בשדה ניר. שדה פָּרם ושדה זרע – קברו בשדה זרע. שדה פָּרם ושדה אילן; אית תניי תני: קברו בשדה פָּרם, אית תניי

תני: קוברו בשדה אילן. מאן דאמר: קוברו בשדה כרם, אבל בשדה אילן לא – מפני אהל טומאה.
מאן דאמר: בשדה אילן, אבל בשדה כרם לא – מפני הכשר בצירה .

החליף: רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש: עובר משום (דברים כא) לא תטמא את אדמתך.

היו שתיקו בור, שתיקו ניר, שתיקו זרע – קוברו באיזה שירצה.

בהן ולוי – וטמא לוי. לוי וישראל – וטמא וישראל. ולא הוא לוי הוא וישראל? אמר רבי אבין: בשעת דוכן שנינו.

מודין חכמים לרבי אליעזר, בבהן גדול ונזיר – שיטמא נזיר ואל וטמא בהן גדול. ומודה רבי אליעזר לחכמים בבהן גדול ונזיר – שיטמא נזיר ואל וטמא בהן גדול.

הנע עצמו, שהקדישו אביו מרחם? זו תורה, וזו אינו תורה.

רבי חונא בשם רב יוסף: אתיא דרבי אליעזר בבית שמאי, בבית שמאי אומרים: תדיר ומקודש – (תדיר) מקודש קודם, בן רבי אליעזר אומר: תדיר ומקודש – (תדיר) מקודש קודם.

נזיר שלשים ונזיר מאה – וטמא נזיר שלשים. נזיר מאה ונזיר עולם – וטמא נזיר מאה.

נזיר עולם ונזיר נזירות ; אית תני תני: וטמא נזיר עולם, ואית תני תני: וטמא נזיר נזירות. מאן דאמר: וטמא נזיר עולם, הא נזיר נזירות לא – מפני שתגלחתו מרובה. מאן דאמר: וטמא נזיר נזירות, ונזיר עולם לא – מפני שקרבנותיו מרובין.

החליף: ויבא בחדא דאמר רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש: עובר משום לא תטמא את אדמתך, וכא בז.

הלכה ב' מתני' על אלו הטמאות הנזיר מגלח: על המת, ועל פזית מן המת, ועל פזית נצל, ועל מלא תרוד רקב,

[דף ל"ה ע"א]

ועל השזרה, ועל הגולגולת, ועל אבר מן המת, ועל אבר מן החי שיש עליהם בשר פראוי, ועל חצי קב עצמות, ועל חצי לוג דם; על מנעו, ועל משאן, ועל אהילן. ועל עצם בשעורה, ועל מנעו ועל משאן

(ועל אהילו). על אילו – הנזיר מגלה, ומזה בשלישי ובשביעי, וסותר את הקודמים, ואינו מתחיל למנות עד שיטהר ויביא את קרבנותיו.

גמרא חד סב שאל מרבי יוחנן: פזית מן הפת מטמא, בולו לא כל שכן! אמר לו: להביא את הנפל שאין בו פזית. חזר ושאל: אבר מן הפת מטמא, לא כל שכן בולו! אמר לו: להביא את הנפל שלא קרשו איבריו. אמר רבי יוסי: הפים הוא הוה סבא? ולא הפים משאיל, מפיון דשאל לקדמיתא, לא הוה צריך מישאל תינייתא. ואי בעי מישאל תרתיהון, שאל תינייתא וחזר מישאל קדמיתא. תלמידוי דרבי יוסי בן חלפתא שאלון תינייתא ולא שאלון קדמיתא, דהא פשיטא לון, מפיון שאין בו פזית, דבר בריא הוא שלא קרשו איבריו!

אמר רבי מנא לרבי חזקיה: נהיר את דהוה רבי יעקב בר אחא קאים הבא. ואף תרתין שאילתא דהון סבא באהילות להדא מילה, לא שהנזיר מגלח עליהן. ועוד, מן הדא דאמר רבי יוחנן: היית סבור שאין הנפלים תורה, ממה שהוא מושיב את אימון ימי טוהר, הדא אמרה: שהנפלים תורה.

תני, רבי שמעון בן יוחי אומר: מפני מה אומר: השרץ מטמא בכעדשה? מפני שהשרץ תחילת ברייתו בכעדשה. רבי יודן בעי: הפת יטמא פהות מפזית! דאמר רבי יוחנן: להביא את הנפל שאין בו פזית! ונבילה מטמא באפון! דאמר רבי חנינה: אני ראיתי עגל באפון בשפיר! מאי בדון, מדרשות אמיןא, דרוש וקבל שבר.

איזהו נצל? בשר הפת שנתוק. והמוחל שקרש, הא עודהו מחוי לא? לא בן אמר רבי חנינה בשם רבי חלב: הפת שהתיכו – הרי זה טמא. התכו והתיכו – הרי זה טהור. רבי יודן ורבי יוסי, חד אמר: להוציא מי בשר שבו. והרבה אמר: שאם

[דף ל"ה ע"ב]

יקרש ויהא בו פזית – יהא מטמא מחוי.

תנינן, רבי יוסי אומר: בשר הפת שביש, ואינו יכול להשרות ולחזור במות שחיה – טהור. מאי טעמא דרבי יוסי? ולא מן הנבילה למד, (מן הנבילה) מה נבילה אם יבשה – טהורה, אף הפת אם יבש – יהא טהור. רבי אמי בעי: אי מה הנבילה אם נסרחת – טהורה, אף הפת אם נסרה – יהא טהור! מעתה, אין נצל ברבי יוסי. אשכח תני בשם רבי יוסי: יש נצל!

חבריא בעון קומי רבי יוסי: אי מה הנבילה אין לה רקב, אף חמית אין לו רקב! אמר לון: לא למד חמית מן הנבילה לעצמות אלא לבשר, אין רקב לבשר, יש רקב לעצמות, כהדא דתני בר קפרא: (משלי יד) ורקב עצמות קנאה.

רבי ינאי אמר: (במדבר יט) או בקבר, אפילו נגע בקבר אדם הראשון. חבריא אמרין: מסרם קרייא, או בקבר – או ברקב הוא. תני, בר קפרא אומר: או בקבר – או ברקב.

אמר רבי יודה בן פזי: מלא תרווד אחד נטל הקדוש ברוך הוא ממקום המזבח, וברא בו אדם הראשון. אמר: תלואי ייברא ממקום המזבח ותהא לו עמידה, תדא הוא דכתיב (בראשית ב) ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. וכתיב (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי. מה אדמה שנאמר להלן – מזבח, אף כאן – מזבח.

והיו ימיו מאה ועשרים שנה (בראשית ו). קרוב לאלף שנה היה אדם הראשון, ואת אמר: והיו ימיו מאה ועשרים שנה? אלא לק"כ שנה הוא חוזר למלוא תרווד אחד רקב. וקשיא, עוג מלך הפשן מאה ועשרים שנה, ותינוק בן יומו מאה ועשרים שנה, עוג מלא תרווד רקב, ותינוק בן יומו מלא תרווד רקב!

מלא תרווד רקב שאמרו, ישנו מקישרי אצבעותיו ולמעלה; דברי רבי מאיר. וחכמים אמרים: מלא תיד תגדולה. רבי ועירא רבי חיה בשם רבי: מחוי. תדא דרבי מאיר חבין, ותדא דרבנן חבין.

אי זהו מת שיש לו רקב? הנקבר ערום בארון של שייש, או על גבי ריצפת, או על גבי טבלה של שייש. אבל נקבר בכסותו על ארון של עץ, או על גבי טבלה של עץ – אין זה רקב, זהו עפר קברות, וצריך מלא תרווד ועוד. רבי יוחנן אמר: נקבר עמו אפילו גילגליו קטן – אין זה רקב.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: שני מתים שקברן זה בצד זה, זה נעשה גילגליו לזה וזה נעשה גילגליו לזה. מה נפשה, גילגליו לזה ולא לזה? התיב אבא בר נתן: הגע עצמך, שחביא חצי תרווד רקב מזה וחצי תרווד רקב מזה ועירבן זה בזה? והנה עינך, ואיתחמי גחיד, ואקפד עלוי, ומית. אמר רבי יוסא:

[דף ל"ז ע"א]

הא אזיל גוברא, ולא שמעינן מינה כלום.

מאי בדון? תמן: אין כל אחד ראוי למלא תרווד רקב, ברם הכא: כל אחד ואחד ראוי למלוא תרווד רקב.

נחתכה רגלו; מארפוּבָּה ולמעלה – אין לו רקב. מארפוּבָּה ולמטה, יש לו רקב. נקברה עמו; מארפוּבָּה ולמען – היא נעשית לו גילגליו, מארפוּבָּה ולמען – אין נעשית לו גילגליו.

חברייא בעו קומיה רבי שמואל בר אבדומא: קשר גילגליו מן הארפוּבָּה ולמען? ואמר לון: אין, כיני, אפילו לא נחתכה, אראה אותה כאילו היא חתוכה, ותיעשה לו גילגליו! מכיון שהיא מחוברת לו – בולד גוף אחד הוא!

חסר, מהו שיהיה לו רקב? נישמעין מן הדא: חסר – אין לו רקב, ואין לו תפישת קבר, ואין לו שכונת קברות.

רבי יוחנן בעי: כמה יחסר ולא יהיה לו רקב? ייבא כיי דתנינן תפון: כדי שיינטל מן חחי וימות, וכא כן. הבע עצמה, שניקב וושטו, הרי אינו חסר, ואינו חיה. לית לך אלא כהדא: נחתכה רגלו; מן הארפוּבָּה ולמטה – יש לו רקב. מן הארפוּבָּה ולמען – אין לו רקב. נקברה עמו; מן הארפוּבָּה ולמען – נעשית לו גילגליו. מן הארפוּבָּה ולמען – אין נעשית לו גילגליו.

נפלים; מהו שיהיה להן רקב? מאן דמר: דמן מטמא ברביעית – יש להן רקב, ומאן דמר: אין דמן מטמא ברביעית – אין להן רקב.

נישמעין מן הדא: עפר תוליות, למח הוא טמא? מפני שהנשים קוברות שם נפליהן. אמר רבי יודן אבוי דרבי מתניה: לא מסתברא! דלא, דמוכי שהין קוברין שם איבריהן, אית לך מימר משם רקב? אלא משם מבע בשעורה.

והא תני: נטל מפנו עפר וסמכו לו – טהור! תיפתר בהדין תניא, דתני: עקרו ממקומו – טמא, רבן שמעון בן גמליאל מטהר.

אמר רבי שמעון בן אלעזר: וירדו בשיטת רבי שמעון. דתני: השורה וחגולגולת, אפילו מכותיתין, אפילו מפורקין – טמא, שתקבר מצרפן משום אדם באהל.

[דף ל"ז ע"ב]

מתניתא – דרבי לעזר בן עזריה. דתני, אמר רבי (שמעון בן) אלעזר: בראשונה היו בתי דינין חלוקין, מקצתן אומרים: רביעית דם, רובע עצמות. מקצתן אומרים: חצי לוג דם, חצי קב עצמות, לזירות ולטומאת מקדש וקדשיו. רבי יעקב בר אידי בשם רבי שמעון: מדרש אמרוהי מפי חגי זכריה ומלאכי :

הלכה ג' מתני' אבל הסככות, והפרעות, ובית הפרס, וארץ העמים, והגולל, והדופק, ורביעית דם, ואהל, ורובע עצמות, וכלים הנזעין במת, וימי ספירו, וימי נמרו, על אילו – אין הנזיר מגלח, ומזה בשלישי ובשביעי, ואינו סותר את הקודמים, התחיל מזה מיד, וקרפן אין לו. באמת אמרו: ימי הזב והזבה וימי הספירו של מצורע – הרי אילו עולין לו:

גמרא בנתיים מהו? רבי יוחנן אמר: בנתיים – להקל. רבי שמעון בן לקיש אמר: בנתיים – להחמיר. מהו בנתיים? זה אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהן פשר פראוי.

רבי יוסי בעי: מניין עצם פשעורה? לא מן הדין קרייא (במדבר יט) או בעצם אדם! הכא את עבד לה פשעורה, והכא את עבד לה פחות מפשעורה! תני רבי שמואל בר אבודמא: (שם) בחלל – כל שהוא חלל. בחלל – זה אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם פשר פראוי.

אמר רבי יוחנן: סככות ופרעות – תורה הן אצל תרומה, ואין הנזיר מגלח. רבי ירמיה בעי: אם לשרוף, אפילו על ספק דבריהן שורפין! אם ללקות.

תני רבי ציידנדיה קומי רבי ירמיה, ופליג על רבי ירמיה: כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח – תיבינ עליה על ביאת המקדש. וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה – אין תיבינ עליה על ביאת המקדש.

אמר רבי יוחנן: רובדי אילן שיש בהן ארבעה על ארבעה – הנזיר מגלח. רבי יוסי אמר רבי יוחנן: ידו אחת

[דף ל"ז ע"א]

בצד זו, וידו אחת ברוכד – אין הנזיר מגלח. רבי יוסי בעי: אם חוצץ הוא בפני הטומאה – יחויץ בפני טהרה. אם אינו חוצץ בפני טומאה – אל יחויץ בפני טהרה!

אמר רבי יוחנן: המת בבית, והנזיר תחת המיטה – נזיר מגלח. כל שכן המת תחת המיטה והנזיר בבית (אינו) – מגלח.

אמר רבי יוחנן: המת והנזיר תחת פרעי המיטה, תחת מעי הנמל, תחת מעי השקוף, תחת מלתריות – אין הנזיר מגלח, ולא כל דבר שנראה להגן. שמע חזקיה, ואמר: טהרו מתים!

אמר רבי יוחנן: חמית בבית ונהנזיר בטרקלין – הנזיר מוגלת. כל שכן חמית בטרקלין ונהנזיר בבית – שהנזיר מוגלת. רבי מנא בעי: אם אהל לחוץ – יהא אהל לחמשיה, אם אינו אהל לחמשיה – תיפקע טומאה!

אמר רבי יוחנן: טומאה מחצי כותל ולחוץ – הנזיר מוגלת. אמר רבי יאשיה: טומאה טמונה בקרקעו של בית – נזיר מוגלת.

רבי יעקב בר אהא בשם רבי יאשיה: רוב בניינו ורוב מיניינו של מת – אין הנזיר מוגלת.

באמת. דאמר רבי אליעזר: כל מקום ששנינו "באמת" – הלכה למשה מסיני.

(במדבר ו) ופלו כי טמא נזרו – מיכן, שטמאים נופלין. ויסתור! אין לך סותר, אלא ימי חמית בלבד. ולא יעלו! מה אם ימים שעושין משקב ומושב, את אומר: עולין, ימים שאין עושין משקב ומושב, אינו דין שיעלו! מה חמית מימר שאין עולין? אמר רבי בשם רבי שמעון בן לקיש: (שם) גדל פרע שער ראשו – ימים של גידול שיער – עולין, ימים של

[דף ל"ז ע"ב]

העברת שיער – אין עולין.

עד בדין בימי ספירו, בימי גמרו! רבי יוחנן בשם רבי ינאי: (במדבר יב) אל נא תהי פמות – מה ימי חמית אין עולין, אף ימי הסגר אין עולין.

חד בי רבי אמר הדיא דרבי יוחנן קומי רבי שמעון בן לקיש, ולא קיבל עלוי, אמר ליה: הקא את עבד ליה הסגר, והקא את עבד ליה החלמ, לית יכיל, דאמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי: אל נא תהי פמות, תפגר. מה ימי חמית – שבועה, אף ימי הסגר – שבועה.

הלכה ד' מתני' רבי אלעזר אמר משום רבי יהושע: כל טומאה מן חמית שהנזיר מוגלת עליה – חייבין עליה על ביאת מקדש; וכל טומאה מן חמית שאין הנזיר מוגלת עליה – אין חייבין עליה על ביאת המקדש.

אמר רבי מאיר: לא תהא זו קלה מן השרץ!

אמר רבי עקיבה: דנתי לפני רבי אליעזר: מה אם עצם בשעורה, שאינו מטמא את האדם באהל – הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו; רביעית דם, שהיא מטמא את האדם באהל – אינו דין שיהא הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה!

אמר לי: מה זה עקיבה! אין דנין כאן מקל וחומר! וכשבאתי והרציתי את הדברים לפני רבי יהושע, אמר לי: יפה אמרת, אלא כך אמרה הלכה.

גמרא תפון תנינו: שנים טמאין במת; אחד טמא טומאת שבעה, ואחד טמא טומאת טמאי ערב. שלשה טמאים במת; שנים טמאים טומאת שבעה, ואחד טמא טומאת ערב. ארבעה טמאים במת; שלשה טמאים טומאת שבעה, ואחד טמא טומאת ערב.

פיצד? שני בני אדם הנוגעין במת – טמא טומאת שבעה. ואדם הנוגע בו – טמא טומאת ערב כו'.

רבי יוחנן בשם רבי ינאי: וכולהון תורה הן אצל תרומה, אבל על ביאת המקדש – אינו חייב אלא על שני שנגע בראשון. מה טעם? (שם יט) ואיש אשר יטמא ולא יתחטא – הטעון חיטוי – חייב על ביאת מקדש, ושואין טעון חיטוי – אינו חייב על ביאת המקדש.

התיבון: הרי אדם הנוגע בכלים, ונוגעין במת – טעון חיטוי, והוא שני! אמר רבי אבין בר חייה: בטומאת איש באיש, לא בטומאת איש בכלים. מילתיה דרבי אבין בר חייה, אינו חייב אלא על הראשון בלבד, מאחר שאילו אדם באדם אינו חייב אלא על הראשון בלבד, וכא אינו חייב אלא על הראשון

[דף ל"ח ע"א]

בלבד.

אמר רבי יוסי: והוא – שטבל, אבל אם לא טבל – הדין היא דרבי, דרבי אמר: כל הטמאים – בטומאתן, עד שיבואו במים.

אמר רבי אילא: הוא עצמו שנגע במת – חייב. אמרה, ואמר טעמא. אשר יטמא – בטומאת איש הוא, והוא שלישי. כדאמר רבי אבון בר חייה: בטומאת איש באיש, ולא בטומאת אדם בכלים.

מִסְכַּת נִדָּה פֶּרֶק שְׁמִינִי

לְרֹאוֹת' - רֹאִין אוֹתָן כְּאִילוֹ הֵן רֹאוּיוֹת
לְרֹאוֹת:

א. הָרִי שְׁהִיתָה נִשְׂאָת וְהִיתָה רוֹאָה דָם
בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ - מְשַׁמֶּשֶׁת פַּעַם רִאשׁוֹנָה,
שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית, מִכָּאן וְאֵילָךְ - אֵינָה
מְשַׁמֶּשֶׁת, אֶלֶּא תַתְּגַרֵּשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחַר.
נִשְׂאָת לְאַחַר וְהִיתָה רוֹאָה דָם בְּשַׁעַת
תְּשֻׁמִּישׁ - מְשַׁמֶּשֶׁת פַּעַם רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה
וּשְׁלִישִׁית, מִכָּאן וְאֵילָךְ - לֹא תִשְׁמַשׁ, אֶלֶּא
תַתְּגַרֵּשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחַר. נִשְׂאָת לְאַחַר וְהִיתָה
רוֹאָה דָם בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ - מְשַׁמֶּשֶׁת פַּעַם
רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית. עַד כִּמָּה מִתֵּרַת
לְנִשְׂאָ? עַד שְׁלֹשׁ. יֵתֵר מִכָּאן - אֲסוּרָה עַד
שֶׁתִּבְדּוֹק אֶת עֲצָמָה. כִּיצַד בּוֹדְקִין אוֹתָהּ?
מִבֵּיאִין שְׁפוּפֶרֶת וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ מִכְּחוּל,
וּמִבֵּיא מוֹךְ וְנוֹתֵן בְּרֹאשׁ הַמִּכְּחוּל, נִמְצָא
עַל רֹאשׁוֹ - הָרִי זֶה טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָם
הַמְּקוֹר, וְעַל הַצְּדָדִין - הָרִי זֶה טְהוֹרָה, מִפְּנֵי
שֶׁהוּא דָם צְדָדִין. אִם יֵשׁ לָהּ וֶסֶת - הָרִי זֶה
תּוֹלָה לְוִסְתָּהּ. אִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה - הָרִי זֶה
תּוֹלָה בָּהּ. וְאִם הִיתָה דָם נִדָּתָהּ מִשְׁנֵה מִדָּם
מִכָּתָה - הָרִי זֶה אֵינָה תּוֹלָה:

ב. נִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לֹוֹמֵר: 'יֵשׁ בִּי מִכָּה
בְּמְקוֹר', וְאִין בִּי מִכָּה בְּמְקוֹר'; דְּבָרֵי רַבִּי.
רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי
מֵאִיר: דָּם הַיּוֹצֵא מִן הַמְּקוֹר, אִף עַל פִּי
שֶׁבִידוּעַ שֶׁהוּא דָם הַמִּכָּה - טְמֵא. וְרַבּוּתֵינוּ
אָמְרוּ: דָּם הַמִּכָּה - טְהוֹר. הִיתָה בּוֹדֶקֶת
בְּיָמִין וְהִיא טְמֵאָה, בְּשִׁמְאָל וְהִיא טְהוֹרָה -
לֹא תִבְדּוֹק אֶלֶּא בְשִׁמְאָל. בְּחִצּוֹר וְהִיא
טְהוֹרָה, בְּטַרְקְלִין וְהִיא טְמֵאָה - לֹא תִבְדּוֹק
אֶלֶּא בְּחִצּוֹר. בְּעֲצָמָה וְהִיא טְמֵאָה, בְּחִבְרָתָהּ
וְהִיא טְהוֹרָה - לֹא תִבְדּוֹק אֶלֶּא בְּחִבְרָתָהּ;
כִּיצַד תּוֹלוֹת זֶה בָּזוּ? עֲבָרָה וְשִׂיאֵינָה עֲבָרָה -
תּוֹלָה עֲבָרָה בְּשִׂיאֵינָה עֲבָרָה. מִנִּיקָה וְשִׂיאֵינָה
מִנִּיקָה - תּוֹלָה מִנִּיקָה בְּשִׂיאֵינָה מִנִּיקָה. זִקְנָה
וְשִׂיאֵינָה זִקְנָה - תּוֹלָה זִקְנָה בְּשִׂיאֵינָה זִקְנָה.
בְּתוֹלָה וְשִׂיאֵינָה בְּתוֹלָה - תּוֹלָה בְּתוֹלָה
בְּשִׂיאֵינָה בְּתוֹלָה. הֵיוּ שְׁתֵּיהֶן מְעַבְרוֹת,
שְׁתֵּיהֶן מִנִּיקוֹת, שְׁתֵּיהֶן זִקְנוֹת, שְׁתֵּיהֶן
בְּתוֹלוֹת - זֶה הִיא שְׁאֵמְרוּ: 'לֹא הֵיוּ רֹאוּיוֹת

ג. בְּתוֹלָה עֲבָרָה וּמִנִּיקָה וְזִקְנָה - אֵין תּוֹלוֹת
זֶה בָּזוּ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֵׂה בְשִׁקְמָה
שֶׁבִכְפּוֹר סָבָא שֶׁהֵם מַחְזִיקִין בּוֹ טְמֵאָה,
בְּדִקְוָהוּ וְלֹא מִצְאוּ תַחְתּוֹ כְּלוּם. פַּעַם אַחַת
בְּאֵ הָרוּחַ וּפְרָכְתּוֹ מִשְׁרָשִׁיו, וְנִמְצְאָת גְּלָגְלַת
שֶׁל מֵת שְׁלֵמָה דְּבּוּקָה בְּשִׁרְשָׁיו. אָמְרוּ לוֹ:
מִשֶּׁם רֵאִיָּה? שָׁמָּה לֹא בְּדִקְוָהוּ כָּל צָרְכוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֵׂה בְּמַעֲרַת שֶׁל שִׁיחִין
שֶׁהֵיוּ מַחְזִיקִין בּוֹ טְמֵאָה, בְּדִקְוָהוּ עַד
שֶׁהִגִּיעַ לְקֶרֶקַע שֶׁהִיתָה חִלְקָה כַּצֶּפֶר, פַּעַם
אַחַת נִכְנְסוּ פּוֹעֲלִין לְתוֹכָהּ מִפְּנֵי גִשְׁמִים,
וּכְשֶׁהֵיוּ מִהֲרִסִּים בְּקֶרֶדְמוֹת, בְּדָקוּ וּמִצְאוּ
שֵׁם מִכְתָּשֶׁת מְלֵאָה עֲצָמוֹת. אָמְרוּ לוֹ: מִשֶּׁם
רֵאִיָּה? שָׁמָּה לֹא בְּדִקְוָהוּ כָּל צָרְכוֹ. אָמַר
רַבִּי שְׂאוּל: מַעֲשֵׂה בְּסַלְעַת בֵּית חוֹרִין שֶׁהֵיוּ
מַחְזִיקִין בּוֹ טְמֵאָה, וְאִין יְכוּלִין לְבַדֵּק
מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְרֵבָה. אָמַר לָהֶם זֶקֶן אֶחָד:
הִבִּיאוּ לִי סִדִּין, הִבִּיאוּ לוֹ סִדִּין וְשִׁרְאוּ
בְּמִים וּפִרְשׁוּ עַל גִּבּוֹ, וְנִמְצָא מִן הַצְּדָדִין
נָגוּב וּבִקְמָצַע לַח, בְּדָקוּ וּמִצְאוּ שֵׁם בּוֹר
גָּדוֹל שֶׁל מַתִּים:

ד. וְאִיזָהוּ רַק תִּפְלִ? כָּל שֶׁלֹּא טַעַם כְּלוּם
מִבְּעֶרֶב. יֵשׁן כָּל הַיּוֹם - אֵינוֹ עוֹשֶׂה רַק
תִּפְלִ. נַעוֹר כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֶּקֶר - עוֹשֶׂה רַק
תִּפְלִ. מִי לַעֲיִסַת גְּרִיסִין שֶׁל חִלְקַת נֶפֶשׁ, רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר: מִי גְרִיסִין רוֹתֵם וְעוֹבֵר שִׁיתֵן
לְתוֹכּוֹ מֶלַח:

ה. מִי רְגֵלִים שֶׁהִחְמִיצוּ. וְכִמָּה הִיא חֲמוּצָן?
שְׁלֹשָׁה יָמִים. נִתֵּר - זֶה נִתֵּר אֶלְכֶסְנִדְרִית.
בוּרִית וּקְמוּלִיא וְאַשְׁלֵג, מִכָּל מְקוֹם
מִקְשָׁקֵשׁ וְאִין צְרִיךְ לְנַגְּבוֹ. הַעֲבִירֵן שֶׁלֹּא
כְּסִדְרָן, רִאשׁוֹנִים - עָלוּ לוֹ, וּשְׁנִיִּים - לֹא
עָלוּ לוֹ:

ו. הַעֲבִיר עָלָיו שֶׁבַע סַמָּנִין וְלֹא עֶבֶר.
וְשִׁנָּה וְעֶבֶר - הַטְּהָרוֹת טְהוֹרוֹת. שֶׁשָּׁה
סַמָּנִין וְלֹא עֶבֶר, סַאפּוֹן וְעֶבֶר - הַטְּהָרוֹת
תְּלוּיוֹת, שְׂאֵלוֹ הַעֲבִיר עָלָיו הַשְּׁבִיעִי, שָׁמָּה
הָיָה עוֹבֵר:

אַלָּא מִשְׁמוֹנָה עָשָׂר וְאַיִלָּךְ. הֵיטָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוּאָה יוֹם עֲשָׂרִים וְשִׁנְתָּה לְיוֹם שְׁלֹשִׁים - זֶה וְזֶה אֶסוּרִין. הִגִּיעַ יוֹם עֲשָׂרִים וְלֹא רָאָתָה - מִתְּרַת לְשִׁמֵּשׁ עַד יוֹם שְׁלֹשִׁים וְחוֹשֶׁשֶׁת לְיוֹם שְׁלֹשִׁים. הִגִּיעַ יוֹם שְׁלֹשִׁים וְרָאָתָה, הִגִּיעַ יוֹם עֲשָׂרִים וְלֹא רָאָתָה, הִגִּיעַ יוֹם שְׁלֹשִׁים וְלֹא רָאָתָה, וְהִגִּיעַ יוֹם עֲשָׂרִים וְרָאָתָה - הִתֵּר יוֹם שְׁלֹשִׁים וְנֶאֱסָר יוֹם עֲשָׂרִים, מִפְּנֵי שֶׁאַחַר בִּזְמָנוּ בָּא :

ד. הִרְוָאָה דָּם - מִטְמְאָה מֵצֵת לְעֵת. מָה הִיא מִטְמְאָה? אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין, מִשְׁכָּבוֹת וּמוֹשְׁבוֹת, וְכָלִי חֵרֶס הַמִּקְפִּין צְמִיד פְּתִיל, וְאַיִנָּה מְקַלְקֶלֶת, וְאַיִנָּה מִטְמְאָה אֶת בּוֹעֵלָהּ, וְאַיִנָּה מוֹנָה שְׁבַעָה אֶלָּא מִשְׁעָה שְׂרָאָתָה :

ה. הִרְוָאָה כְּתָם - מִטְמְאָה לְמִפְרַעַ. וּמָה הִיא מִטְמְאָה? אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין, מִשְׁכָּבוֹת וּמוֹשְׁבוֹת, וְכָלִי חֵרֶס הַמִּקְפִּין צְמִיד פְּתִיל, וּמְקַלְקֶלֶת לְמִנִּינָה, וּמִטְמְאָה אֶת בּוֹעֵלָהּ, וְאַיִנָּה מוֹנָה שְׁבַעָה אֶלָּא מִשְׁעָה שְׂרָאָתָה. זֶה וְזֶה תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין :

ו. תִּינוּקָת שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֹאוֹת וּנְשִׂאוֹת, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: נּוֹתֵנִין לָהּ אַרְבַּעַה לַיְלוֹת מִסְרָגִין, וְאַפְלוּ בְּאַרְבַּעַה חֲדָשִׁים. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: כָּל זֶמֶן שֶׁהִיא נּוֹגֶפֶת וּבִזְמַן שֶׁלֹּא הִפְסִיקָה מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ, אֲבָל הִפְסִיקָה מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ וְרָאָתָה - הִרִי זֶה טְמֵאָה נְדָה. נִשְׁתַּנָּה מִרְאָה דְּמִיָּה - טְמֵאָה נְדָה. וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֹאוֹת - נּוֹתֵנִין לָהּ אַרְבַּעַה לַיְלוֹת. הִפְסִיקָה מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ וְרָאָתָה - הִרִי זֶה טְמֵאָה נְדָה. נִשְׁתַּנָּה מִרְאָה דְּמִיָּה - טְמֵאָה נְדָה. רָאָתָה וְעוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ - נּוֹתֵנִין לָהּ כָּל הַלַּיְלָה וְנּוֹתֵנִין לָהּ עוֹנָה שְׁלֵמָה. וְכַמָּה עוֹנָה שְׁלֵמָה? פֶּרֶשׁ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לַיְלָה וְחֻצֵי יוֹם.

ז. וְכֵלָן שֶׁהִיוּ שׁוֹפְעוֹת וּבִאוֹת, מִתּוֹךְ אַרְבַּעַה לַיְלוֹת, לְאַחַר אַרְבַּעַה לַיְלוֹת, מִתּוֹךְ הַלַּיְלָה, לְאַחַר הַלַּיְלָה - כֵּלָן צְרִיכוֹת לְבִדּוּק אֶת עֶצְמָן. וּבְכֵלָן רַבִּי מֵאִיר מִחֲמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי. וְכֵן שְׁאָר רְאִיּוֹת שְׁבִין בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל - הֵלֶךְ אַחֲרֵי מִרְאָה דְּמִים.

ז. דָּם הִנָּדָה וְדָאִי - מַעֲבִיר עָלָיו שְׁבַעָה סְמָנִין וְנוֹטֵל. הִשָּׁק וְהָעוֹר - אֵין מַעֲבִירִין עָלֶיהֶן שְׁבַעָה סְמָנִין וּמַבְטְלִין. הַבֶּגֶד הַצָּבוֹעַ - מִטְמֵא בְּכַתְּמִים. וְרַבִּי נִתָּן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר: אֵינוֹ מִטְמֵא בְּכַתְּמִים, שְׁלֹא תִקְנוּ בְּגָדִי צָבָעוֹנִין לְאַשָּׁה אֶלָּא לְהַקֵּל עַל כַּתְּמִיָּהֶן. בְּגֵד שֶׁאֵבֵד כְּתָם - מַעֲבִיר עָלָיו שְׁבַעָה סְמָנִין וּמַבְטְלוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: בּוֹדֵקוֹ שְׁכוֹנוֹת שְׁכוֹנוֹת. אֲבָדָה בּוֹ שְׁכָבַת זָרַע, אִם הִיָּה חֲדָשׁ - בּוֹדֵקוֹ בְּמַחֲט. שִׁחַק - בּוֹדֵקוֹ בְּחִמָּה :

מִסְכַּת נְדָה פָּרָק תְּשִׁיעִי

א. הֵיטָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוּאָה בְּתַחֲלַת הַנּוֹסֶת, כָּל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתַחֲלַת הַנּוֹסֶת וּבְאַמְצַע הַנּוֹסֶת וּבִסּוּף הַנּוֹסֶת - טְמֵאוֹת. בְּאַמְצַע הַנּוֹסֶת. כָּל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתַחֲלַת הַנּוֹסֶת - טְהוֹרוֹת. בְּאַמְצַע הַנּוֹסֶת וּבִסּוּף הַנּוֹסֶת - טְמֵאוֹת. וּבִסּוּף הַנּוֹסֶת, כָּל טְהוֹרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתַחֲלַת וּבְאַמְצַע הַנּוֹסֶת - טְהוֹרוֹת. וּבִסּוּף הַנּוֹסֶת - טְמֵאוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵף יָמִים וְשָׁעוֹת וְסִתּוֹת הֵן :

ב. כִּיצַד? הֵיטָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוּאָה מִיּוֹם עֲשָׂרִים לְיוֹם עֲשָׂרִים מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת לְשֵׁשׁ שָׁעוֹת? הִגִּיעַ יוֹם עֲשָׂרִים וְלֹא רָאָתָה - אֶסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ כָּל הַיּוֹם; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹדָה. וְרַבִּי יוֹסִי מִתִּיר עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת. עֲבָרָה שֵׁשׁ שָׁעוֹת וְלֹא רָאָתָה - אֶסוּר לְשִׁמֵּשׁ כָּל הַיּוֹם; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹדָה. וְרַבִּי יוֹסִי מִתִּיר מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וְלַמַּעֲלָה, וְאֵין מַחֲיִבִּין אוֹתָהּ שֶׁתֵּהָא יָדָה בְּעִינָהּ כָּל הַיּוֹם, אֶלָּא בּוֹדֵקָה סְמוּךְ לְנִסְתָּהּ :

ג. הֵיטָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוּאָה יוֹם עֲשָׂרִים וְאַחַד, יוֹם עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם, יוֹם עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - הִרִי זֶה וְסֵת לְסְרוּגִין. סְרָגָה לְיוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַה - אֵינוֹ וְסֵת. הֵיטָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוּאָה יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְשִׁנְתָה לְיוֹם שֵׁשָׁה עָשָׂר - זֶה וְזֶה אֶסוּרִין. שִׁנְתָה לְיוֹם שְׁבַעָה עָשָׂר - הִתֵּר שֵׁשָׁה עָשָׂר, וְנֶאֱסָר חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְשְׁבַעָה עָשָׂר. שִׁנְתָה לְיוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר - הִתֵּרוּ כֵּלָן, וְאֵין אֶסוּרוֹת

מטמאה משום כתם. אמר רבי יוסי: לפיכך אין מטמאה באהל. ורבי יהודה אומר: אף מטמא באהל:

יא. בראשונה היו מטבילין כלים על גב נדות מתות, והיו נדות חיות מתבישות. התקינו שיהיו מטבילין על גבי כל הנשים מפני כבודן של נדות חיות. בראשונה היו מטבילין על גבי זבין מתין, והיו זבין חיים מתבישין - התקינו שיהיו מטבילין על גבי כל האנשים מפני כבודן של זבין חיים. בראשונה היו מניחין את המגמר תחת חולי מעים מתים, והיו חולי מעים חיים מתבישין - התקינו שיהיו מניחין תחת הכל, מפני כבודן של חולי מעים חיים. בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש, ועניים בפליבה, והיו עניים מתבישין - התקינו שיהיו הכל מוציאין בפליבה מפני כבודן של עניים. בראשונה היו משקין בבית אבל - עשירים בזכוכית לבנה, ועניים בזכוכית צבועה, והיו עניים מתבישין - התקינו שיהיו הכל משקין בזכוכית צבועה, מפני כבודן של עניים. בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים, מפני שיהיו משהירין פניהם מפני הבצרת, והיו עניים מתבישין - התקינו שיהיו מכסין הכל מפני כבודן של עניים. בראשונה היה הוצאת המת קשה לקרובים יותר ממיתתו, עד שהיו קרוביו מניחין אותו ובורחין, עד שבא רבן גמליאל ונהג קלות ראש בעצמו ויצא בכלי פשתן, ונהגו העם אחריו לצאת בכלי פשתן. בראשונה היו אומרים: בשר התאנה - טהור. חזרו וגזרו עליו שיהא מטמא את הידים. חזרו וגזרו עליו שיהא מטמא במגע. חזרו וגזרו עליו שיהא מטמא במשא כנבלה. חזרו ואמרו: כל הגת שנעשית על גבי בשר התאנה - טהור. חזרו ואמרו: אף חיה ועוף - טמאין לקדש וטהורין לתרומה. רבי אלעזר בן יהודה איש אוכלין אומר: אפלו נעשית על גבי עוף אחד ועל גב תרנגול אחד - טמאה לקדש וטהורה לתרומה:

שהיה רבי מאיר אומר: מראה דמים משנים הן זה מזה. כיצד? דם נדה - אדום. דם בתולים - אינו אדם. דם נדה - זהום. דם בתולים - אינו זוהם. דם הנדה - בא מן המקור. דם הבתולים - בא מן הצדדין:

ח. ראתה כתם ואחר כך ראתה דם - הרי זו תולה כתמה בראיתה בתוך מעת לעת; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: וימו. אמר רבי: רואה אני את דברי רבי שמעון בן אלעזר מדברי, שהוא מתקן ואני מעות. בדרך חלוקה והשאלתו לחכמה ואחר כך נמצא עליה דם - היא טהורה, וחכמה תולה בה. אמרו לו לרבי יהודה: אלמלי ידיה מנחות בעיניה כל בין השמשות, יפה אתה אומר! עכשו אומר: עם סלוק ידיה ראתה, מה לי הפרישה בטהרה בשביעי מן המנחה ולמעלה, מה לי הפרישה בטהרה בראשון? אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע: אפשר יום ראשון יום שביעי טהורין והאמצעיים טמאין, והתורה אמרה (ויקרא, טו, כח): "ואחר תטהר" - ואחר אחר לכלן. אמר לו רבי יהושע: ואי אתה מודה בזב שראה קרי, ונזיר שהלך תחת סככות ופרעות שמונה בסרוגין? והתורה אמרה (במדבר ו, יב): "והימים הראשונים יפלו". רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע, ודברי רבי עקיבא משניהן, אבל הלכה כדברי רבי אליעזר:

ט. הזב והזבה הנדה והיולדת ומצרע שמתו - מטמאין במשא. ואין מטמאין אלא ברבן. רבי שמעון אומר: אין שורפין עליהן את התרומה ואין חביב עליהם על טמאת מקדש וקדשיו, שאין טמאה אלא מדברי סופרים. וכן היה רבי שמעון אומר: מפני מה אמרו עובד כוכבים שמת שהוא טהור מלטמא במשא? לפי שאין טמאתו אלא מדברי סופרים:

י. ומודה רבי יהודה ביושבת על המשבר ומתה, ויצאה הימנה רביעית דם - שהיא

אומרים: ב'כי יתן'. ובית הלל אומרים: אינן ב'כי יתן'.

ב. אמרו בית הלל לבית שמאי: אי אתם מודים במעלה שק אחד ונתנו על גב הנהר או על גבי המערה, שאף על פי שהמים יורדים מצד העליון לצד התחתון - שאינן ב'כי יתן'. אמרו להן בית שמאי: אי אתם מודין במעלה שני שקין מן המערה ונתנו זה על גב זה, שהמים יורדין מן העליון לתחתון - שהתחתון ב'כי יתן'. רבי יוסי אומר: אחד שק ואחד שני שקין, בית שמאי אומרים: ב'כי יתן'. ובית הלל אומרים: אינן ב'כי יתן'. רבי יהודה אומר, רבי אליעזר אומר: זה וזה ב'כי יתן'. רבי יהושע אומר: זה וזה אינן ב'כי יתן'. ורבי עקיבא אומר: התחתון - ב'כי יתן', והעליון - אינו ב'כי יתן'.

ג. הממחק את הגג ואת הכרישה, אף על פי שהמים יורדים מצד העליון לצד התחתון - אינן ב'כי יתן'. נתלשו - הרי זה ב'כי יתן'. רבי יוסי אומר: זב וטמא שהיו מהלכין בדרך, ויורדו גשמים על שערו ועל כסותו, אף על פי שסוחטין והמים יורדין מצד העליון לתחתון - הרי אלו טהורים, שאין נחשבים אלא לאחר שיצאו מכלן. יצאו מכלן - הרי אלו מכשרין וטהורין, שאין נחשבים אלא לאחר יציאתן:

ד. המסדר קנקנים בכפה, אף על פי ששאבו יותר מלוג - אינן ב'כי יתן'. ולענין מי חטאת אין חוששין שמא שאבו. אחרים אומרים משום רבי נחוניא: אם היו מחסנות אינן שאובות:

ה. מי פרות שנפלו לתוך טפת מים כל שהן - טמאים; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: הולכין אחר הרב. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפלו כור ציר שנפל לתוכו טפת מים כל שהוא - טמא. נפל לתוכו זין דבש וחלב - הולכין אחר הרב:

יב. בזו שהיה בית הלל קורין אותו - גרגרן, היו בית שמאי קורין אותם - בועל נדה. אמרו להם בית שמאי לבית הלל: אי אתם מודים ברואה בתוך אחד עשר יום שטבלה לערב ושמשה - שהן מטמאין משכב ומושב וחיבין בקרבן, אף הרואה יום אחד עשר - תהא חיבת בקרבן. אמרו להן בית הלל לבית שמאי: לא, אם אמרתם בתוך אחד עשר יום, שכן יום שלאחריו מצטרף עמו בזיבה, תאמרו ביום אחד עשר שאין יום שלאחריו מצטרף עמו בזיבה. אמרו להם בית הלל: אם הביאנו לידי טמאת משכב ומושב להחמיר, נביאהו לידי קרבן להקל? ועוד מדבריכם אתם נושבים, שאתם אומרים טבלה יום שלאחריו ושמשה ואחר כך ראתה - מטמאה משכב ומושב ופטורה מן הקרבן, אף אתם השוו מדותיכם, אם שנה לו לטמאה - ישנה לו לקרבן, ואם לא שנה לו לקרבן - לא ישנה לו לטמאה אלא להחמיר ולא להקל.

מִסְכַּת מְכַשְׁרִין פֶּרֶק ראשון

א. המרעיד את האילן להשיר ממנו משקין, ונפלו על תלושין שבו ועל מחברין שתחתיו - בית שמאי אומרים: ב'כי יתן'. ובית הלל אומרים: על התלושין ב'כי יתן', ועל המחברין אינן ב'כי יתן'. אמר רבי יוסי ברבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המרעיד את האילן להשיר ממנו משקין, ונפלו על התלושין שבו ועל מחברין שתחתיו - שהן ב'כי יתן', ועל שעקרן משנגבו - שאינן ב'כי יתן'. על מה נחלקו? על המרעיד את האילן להשיר ממנו אוכלין, ונפלו מבד על בד ומשוכה לחברתה באותו אילן, שבית שמאי

1 וְכִי יִתֵּן מִיָּם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנְּבִלָתָם עָלָיו
טָמֵא הוּא לָכֵם (ויקרא יא, לח):

ו. הַטּוֹרָף אֶת גִּגּוֹ וְהַמִּכְבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ, אֵימָתִי יוֹדֵעַ אִם רַבּוֹ גִּשְׁמִים אִם לֹא? אִם בִּתְחִלָּה הָיָה מְנִטָּף גִּסּוֹת, וְעַכְשָׁיו הוּא מְנִטָּף טַפִּין עֲבוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּתְחִלָּה הָיָה מְנִטָּף טַפִּין חֲתוּכוֹת, וְעַכְשָׁיו יוֹרֵד טֶפֶה אַחֵר טֶפֶה:

ז. מֵצָא בָשָׂר - הוֹלְכִין אַחֵר רַב הַטְּבָחִין. מַחְרוּזוֹת - הוֹלְכִין אַחֵר רַב אוֹכְלֵי בָשָׂר. מֵצָא בָּהּ תֵּינוּק מְשֻׁלָּף מְחֻצָּה עַל מְחֻצָּה - מְטִילִין עָלָיו שְׁנֵי חוֹמְרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה שֵׁם עוֹבְדַת כּוֹכָבִים אַחַת אוֹ שְׁפָחָה אַחַת - הִיא חֲשׂוּדָה לְהַשְׁלִיךְ:

מִסְכַּת מַכְשֵׁרִין פָּרָק שְׁנִי

א. חֲבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה פְּרוֹת וְנִתְּנָה בְּתוֹךְ הַמִּשְׁקִין, כָּל שֶׁשָּׂאֲבוּ - הֵרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּשֵׁל חֶרֶס, אֲבָל בְּשֶׁאֵר כָּל הַכֵּלִים - אֵינָן שׂוֹאֲבִין. וְכָלִי אֲבָן הֶרְפִּין - הֵרִי הֵן כְּכִלֵי חֶרֶשׁ. סָדִין שֶׁנִּתְּנָה עַל גְּבִי סִלּוֹן לַחֲטָן בּוֹ אֶת חֲטָיו וְטָנְנוּ, אִם מִחֲמַת הַמֵּים - בְּכִי יִתֵּן. אִם מִחֲמַת הַסָּדִין - אֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן. הַמְּרַבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ בַּמֵּים וְנָתַן בּוֹ שֶׁבִלִין וְטָנְנוּ, אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן מִשְׁקָה טּוֹפָח - הֵרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. וְאִם לֹא - אֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ עָלָיו מִשְׁקָה טּוֹפָח - אֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן. מוֹדִים חֻקִּים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּמְּרַבֵּץ אֶת גִּרְנוֹ - שֶׁאֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן. וּבַמִּשְׁכִּים לְהַבִּיא פִּסְלָת, אִם בַּשֶּׁבִיל שֵׁישׁ עָלָיו טַל - הֵרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן, וְאִם בַּשֶּׁבִיל שֶׁלֹּא יִכְטֹל מִמֶּלֶאכְתּוֹ - אֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן:

ב. בְּהֵמָה שֶׁיִּירָדָה לְשִׁתּוֹת מֵים הָעוֹלִים בָּפִיָּה וּבְשִׁפְפָּה - הֵרִי הוּא בְּכִי יִתֵּן. בִּידָה וּבִרְגֵלָה - אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמֵּים הָעוֹלִין בְּרַגְלֵי אָדָם - לְעוֹלָם טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִים הָעוֹלִין בְּרַגְלֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה - לְעוֹלָם טְמֵאִין. הַמִּמְלָא בְּחִבִּית, הַמֵּים הָעוֹלִין בְּאַחֲרֵיהֶן וּבְחֻבְל הַמְּכוּנָן עַל צִוְּאָרָהּ וּבְחֻבְל שֶׁהוּא לְצִרְפָּה - הֵרִי הוּא בְּכִי יִתֵּן. וְלַעֲנִין מִי חֲטָא - אֵינָן חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא לֹא נִתְּמַלָּא

בְּכָלִי. עֲרֵבָה שֶׁיִּירֵד דֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּתְּנִין וְהַצִּפִּין - אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. נִטְלָן לְשׁוֹפְכֵן - בֵּית שְׂמָאִי אוֹמְרִים: בְּכִי יִתֵּן, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּטְהוּרָה. אֲבָל בְּטִמְאָה - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא בְּכִי יִתֵּן; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוּרָה - בֵּית שְׂמָאִי אוֹמְרִים: הֵרִי הֵן בְּכִי יִתֵּן, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. הַנוֹגֵעַ בְּנִבְלָה, וְהַנוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב וּבְמוֹשָׁב, בְּתוֹךְ הַמִּקְוָה טְמֵא, וְטְהוֹר בְּעֻלָּתוֹ. זֶב שֶׁדָּרַס עַל גְּבִי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, בְּתוֹךְ הַמִּקְוָה טְמֵא, וְטְהוֹר בְּעֻלָּתוֹ. פְּרוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ אֲמַת הַמֵּים וּפִשְׁט מִי שֶׁיָּדָיו טְמֵאוֹת וְנִטְלָן - יָדָיו טְמֵאוֹת וְהַפְּרוֹת טְהוּרִין. וְאִם חָשַׁב שִׁיּוּדָחוּ יָדָיו - יָדָיו טְהוּרוֹת וְהַפְּרוֹת בְּכִי יִתֵּן:

ג. הַמִּמְלָא בְּקִילוֹן, פֶּרֶשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם נִגְבוּ מִיד - טְהוּרִין. וְאִם לֹא נִגְבוּ, אֶפְלוּ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם - טְמֵאִין. סֶתְמָן - שְׁלֹשָׁה יָמִים. עֲצִים שֶׁנִּפְּלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין טְמֵאִין וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גִּשְׁמִים - טְמֵאִים. אֲבָא יוֹסִי בֶן דּוֹסְתָאִי אוֹמֵר: אִם רַבּוֹ - טְהוּרִין, וְיִסְקִין אֶפְלוּ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. הוֹצִיאָן שֶׁיִּירְדוּ עֲלֵיהֶן גִּשְׁמִים, אֶפְלוּ רַבּוֹ - טְמֵאִים. בָּלְעוּ מִשְׁקִין טְמֵאִים אֵף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָן שֶׁיִּירְדוּ עֲלֵיהֶן גִּשְׁמִים - טְהוּרִים. וְלֹא יִסְקִין אֲלֵא בְּיָדִים טְהוּרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיוּ לַחִין וְהִסְקִין, וְרַבּוֹ עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין הוֹצִיאָן מֵהֵן עַל מֵים שֶׁבָּלְעוּ טְהוּרִין מִקַּל וְחָמֹר, וְמָה אִם מִי גִשְׁמִים שֶׁהֵן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טְמֵאָה - הֵרִי הֵן מְטַהְרִין בְּרַב, מִי פְרוֹת שֶׁאֵינָן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טְמֵאָה - אֵינוֹ דִּין שִׁיטְהֵרוּ בְּרַב! אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אֲמַרְתָּ בְּגִשְׁמִים - שֶׁמְטַהְרִין אֶת הַטְּמֵאִין, תֹּאמַר בְּמֵי פְרוֹת - שֶׁאֵין מְטַהְרִין אֶת הַטְּמֵאִין!:

ד. הַטּוֹבֵל בֵּים אוֹ בִּנְהָר, אֵף עַל פִּי שֶׁהִפְלִיג יוֹתֵר מִמֵּיל - הֵרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. עֶבֶר בִּנְהָר, אוֹ שֶׁדָּחָאוּ חֲבָרוֹ, אוֹ שֶׁיִּירְדוּ עָלָיו גִּשְׁמִים וְרַבּוֹ - טְהוֹר שְׁנֵיִם אֶת הָרֵאשׁוֹנִים. הַתְּרַקֵּב וְהַמְּדוּכָה שֶׁהָיוּ בָּהֶם מֵים טְמֵאִין וְהַטְּבִילָן, רֵאשׁוֹנִים - טְהוֹר מְלִטְמָא, וְהַשְּׁנָיִים -

פּרוֹתֵינוּ לַגַּג לְלוֹתֵתָן בְּטַל וּבִגְשָׁמִים - הָרִי
זֶה בְּכִי יִתֵּן. הֶעֱלָן מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וַיֵּרֶדוּ
עָלֵיהֶן טַל וּגְשָׁמִים, אִם שָׁמַח - בְּכִי יִתֵּן.
וּרְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא לִשְׁמוֹת,
אֲלֵא עוֹדֵהוּ טַל וּגְשָׁמִים עָלֵיהֶן, אִם חָשַׁב
עָלֵיהֶן - הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. אִם לֹא - אֵינָן
בְּכִי יִתֵּן. חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן שֶׁהֶעֱלוּ
פּרוֹתֵיהֶם לַגַּג לְלוֹתֵתָן בְּטַל וּבִגְשָׁמִים - הָרִי
זֶה בְּכִי יִתֵּן. הֶעֱלָן מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וַיֵּרֶד
עָלֵיהֶן טַל וּגְשָׁמִים, אֶף עַל פִּי שֶׁחָשְׁבוּ -
אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. שֵׁשׁ לֶהֱן מַעֲשֶׂה וְאֵין לֶהֱן
מַחֲשָׁבָה:

ב. רַבִּי חֵלְפֵתָא בֶּן קוּינָא אוֹמֵר: שׁוֹם בַּעַל
בְּכִי - טָמֵא, מִשּׁוּם שֶׁמִּרְבִּיצִין עָלָיו בְּמִים
וְאַחַר כֵּךְ קוֹלְעִין אוֹתוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם
כֵּן יִהְיֶה טָמֵא לְחִלְפֵתָא בֶּן קוּינָא, וְטָהוֹר
לְכָל יִשְׂרָאֵל. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר:
חֲטִים הַבָּאוֹת מֵאֶלְכָסָנְדְּרִיא - טָמֵא מִפְּנֵי
אֲנִטְלִיא שְׁלֵהֶן. אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם כֵּן יִהְיֶה
טָמֵאוֹת לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה, וְטָהוֹרוֹת לְכָל
יִשְׂרָאֵל:

ג. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ כְּרִיכוֹת שֶׁל
קִשּׁוּאִין וְשֶׁל דְּלוּעִין שֶׁבְּצִפּוֹרִי - טָמֵאוֹת,
מִפְּנֵי שֶׁמִּקְנָחִין אוֹתָן בִּסְפּוּג בִּשְׁעָה
שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָן. קִבְּלוּ עָלֵיהֶן אֲנָשֵׁי צִפּוֹרִי
שֶׁלֹּא יִהְיוּ עוֹשִׂין כֵּן. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה גֵרִים
שֶׁל פּוֹל וְשֶׁל טוֹפֹחַ שֶׁל צִפּוֹרִי - טָמֵא, מִפְּנֵי
שֶׁשׁוֹרִין אוֹתָן בְּמִים בִּשְׁעָה שֶׁגוֹרְסִין אוֹתָן.
קִבְּלוּ עָלֵיהֶן אֲנָשֵׁי צִפּוֹרִי שֶׁלֹּא יִהְיוּ עוֹשִׂין
כֵּן. הַפְּרוֹת מִכָּל מְקוֹם - הָרִי הֵן בְּחֻזְקַת
טְהָרָה, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד הַכּוֹתֵז
וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל. אֶף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין אָדָם
רִשָּׁאִי לְטָמֵא פְּרוֹתָיו, הִתִּירוּ לְבַעַל הַבֵּית
שֶׁהוּא מְטָמֵא דְּבָר מוּעָט וְנוֹתֵן לְתוֹךְ
כְּפִישָׁה:

ד. כָּל הָאֲגָדוֹת שֶׁל שׁוֹקִים הַבָּאִין מִבֵּית
הַשּׁוֹקִין - טָמֵאִין. וְלֹא מְקוֹם אֲגָדָא אָמְרוּ,
אֲלֵא כָּלָם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִתְּרַפְּרַת וְחוֹזֵר
וְאוֹגְדָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן

הַכָּשָׁרִי לְקַבֵּל טָמֵאָה. הָעוֹשֶׂה צָפוֹר בְּמִים
הַנִּתְּזִין וְאֵת שְׂבָה - אֵינָן בְּכִי יִתֵּן; דְּבָרֵי
רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה זֶה בְּכִי
יִתֵּן' (רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: הַנִּתְּזִין - אֵינָן בְּכִי יִתֵּן, וְאֵת שְׂבָה -
הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן). וְהָעוֹשֶׂה אָמָה בְּמִים - אֵינָן
בְּכִי יִתֵּן:

ה. הַמוֹדֵד אֶת הַבּוֹר בֵּין לְאָרְכּוֹ וּבֵין לְרָחְבוֹ
- הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן; דְּבָרֵי רַבִּי טְרָפוֹן. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְעֻמְקוֹ - בְּכִי יִתֵּן. וְלְרָחְבוֹ
- אֵינּוּ בְּכִי יִתֵּן. אָמַר לוֹ רַבִּי טְרָפוֹן:
כְּשֶׁמִּדְּדוֹ לְרָחְבוֹ - אֵין רוּצָה בְּמִשְׁקָה
שֶׁבִרְשָׁם, וְכְּשֶׁמִּדְּדוֹ לְעוֹמְקוֹ - רוּצָה
בְּמִשְׁקָה שֶׁבִרְשָׁם. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן יִהְיֶה
מִשְׁקָה שֶׁבִרְשָׁם - טָמֵא. לְמִטָּה מִן הָרֶשֶׁם -
טָהוֹר! אָמַר לוֹ: אִי אֶתָּה מוֹדֵה שֶׁהַמִּמְלָא
בְּחֻבֵּית, הַמִּים הָעוֹלִין בָּהּ אַחֲרֶיהָ, וּבְחֻבֵּל
שֶׁהוּא לְצִרְכָּה שֶׁהֵן בְּכִי יִתֵּן, שָׂאִי אֶפְשָׁר
לְמִים שִׁיפְלוּ לְתוֹכָהּ עַד שִׁיִּגְעוּ לְאַחֲרֶיהָ,
אֶף כֵּאֵן אִי אֶפְשָׁר לְמִשְׁקָה שֶׁבִרְשָׁם עַד
שִׁיִּהְיֶה לְמִטָּה מִן הָרֶשֶׁם. חֲזַר רַבִּי טְרָפוֹן
לְהִיּוֹת שׁוֹנֶה כְּדְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא:

ו. שֶׁלְשַׁל אֶת הַחֻבֵּל לְבוֹר לִידַע אִם יֵשׁ בוֹ
מִים - הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. יָדִיו וְרַגְלָיו - אֵינָן
בְּכִי יִתֵּן. שֶׁלְשַׁל אֶת הַמִּטְלִית לְהַעֲלוֹת בָּהּ
דְּלִי אוֹ קִתּוֹן, וְכִלְכִּלָּהּ לְהוֹשִׁיב עָלֶיהָ
תְּרַנְגָּלֶת - אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. וְאִם נָעַר - הָרִי זֶה
בְּכִי יִתֵּן. הַמוֹצִיא מִסֶּמֶר לְגִשְׁמִים לְכַבּוֹתוֹ
- אֵינָן בְּכִי יִתֵּן, וְאִם בִּשְׁבִיל לְצָרְפוֹ - הָרִי
זֶה בְּכִי יִתֵּן. הַמְנִיחַ אֶת הָאוֹד בְּגִשְׁמִים
לְכַבּוֹתוֹ - אֵינּוּ בְּכִי יִתֵּן, וְאִם בִּשְׁבִיל
לְעִשׂוֹתוֹ פָּחִם - הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. הַשּׁוֹקֵל
עֲנָבִים בְּכַף מֵאֲזָנִים, אֶף עַל פִּי שֶׁהֵיִין צָף
עַל גְּבִי יָדָיו, וְאֶף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב עָלָיו -
טָהוֹר. כִּנְסוֹ לְתוֹךְ הַכֵּלִי - טָמֵא: הַדּוֹרֵס
עֲנָבִים בְּחֻבֵּית, אֶף עַל פִּי שֶׁהֵיִין צָף עַל גְּבִי
יָדָיו - טָהוֹר. וְכֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינּוּ
חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יֵין נֶסֶף:

מַסְכַּת מְכַשִּׁירִין פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. הַמַּעֲלָה אֲגָדוֹת בִּשְׁבִיל שִׁמְתִּינוּ לְהִיּוֹת
אוֹגֵד בָּהֶן - הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. הַמַּעֲלָה

רבי יהושע בן קבוסאי: כל ימי הייתי קורא מקרא הזה (במדרב יט, יט): "והזה הטהור על הטמא" - טהור אחד מזה על הטמא אחד. עד שבאתי לאוצר של יבנה, ומאוצר של יבנה למדתי: שטהור אחד מזה על מזה טמאין:

מסכת זבים פרק ראשון

א. הרואה ראיה אחת של זוב, בית שמאי אומרים: כשומרת יום כנגד יום. ובית הלל אומרים: כבעל קרי. אלו ואלו מודים: שטובל ואוכל את פסחו לערב כבעל קרי. אמרו בית הלל לבית שמאי: אי אתם מודים שהוא טובל ואוכל את פסחו לערב כבעל קרי? אמרו להן בית שמאי: אי אתם מודים שאם יראה למחר שהוא טמא, כשומרת יום כנגד יום שהיא טמאה? המסיט את הראיה, בית שמאי אומרים: תלוי. בית הלל אומרים: טהור. משכבו ומושב, בית שמאי אומרים: תלוי. ובית הלל אומרים: טהור. ראה שתי ראיות, המסיט את שתיהן - טמא; כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים: המסיט את הראשונה - טהור, ואת השנייה - טמא. משכבות ומושבות שבין ראשונה לשנייה, בית שמאי מטמאין, ובית הלל מטהרין. ראה אחת מרבה כשתים, המסיט את כלה - טמא; דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים: אין טמא אלא המסיט טפה אחרונה בלבד. אמר רבי עקיבא: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הרואה שתים, או אחת מרבה כשתים, ובשני הפסיק, ובשלישי ראה אחת - שהוא זב גמור. על מה נחלקו? על שראה אחת בראשון, ובשני הפסיק, ובשלישי ראה שתים, שבית שמאי אומרים: זב גמור, ובית הלל אומרים: מטמא משכב ומושב, וצריך ביאת מים חיים, ופטור מן הקרבן:

ב. כשהיה רבי עקיבא מסדר הלכות לתלמידים, אמר: 'כל מי ששמע טעם על חבירו יבא ויאמר'. אמר לפניו רבי שמעון

גמליאל אומר: אם כדברי רבי מאיר, יהיו אלומות של שוקים - טהורות:

ה. האוג בכל מקום - הרי הוא בחזקת טמאה. הקשואין והדלועין התלוין בגמי על פתחי חניות - הרי אלו טמאים. ירק הנמכר עם טרכסימון לפני חנוני - הרי זה טמא, מפני שמזלפים עליו מים בשעה שמוכרים אותו. אתרוגי קסרין - הרי זה בחזקת טמאה:

ו. ביצי חנוני שמוכרין לח ויבש - הרי אלו טמאים; דברי רבי מאיר. ורבי יהודה מטהר. אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא שהיה רבי מאיר מטמא לח ויבש, אלא שתינוק מטמאן במשקה שבצלוחית. כל הביצים - בחזקת טהרה, וביצת הבלן - בחזקת טמאה.

ז. וכיצד צדין דגים בטהרה? בין שצדן בחרס, ובין שצדן בכפיפה, ובין שצדן במצודה ולא נער את המצודה עליהן - הרי אלו בחזקת טהרה. ולעולם הן בחזקת טמאה, עד שיתכוון לצוד בטהרה. ואין עם הארץ נאמן לומר: 'לא נערת את המצודה עליהן':

ח. דם השחין ובעבועות, ותמצית בשר ומי פרות, והמלח שנתמחו - לא מטמאין ולא מכשירין. מי רגלי בהמה - לא מכשירין. אמר רבי יוסי בר יהודה: אם קבלן בכלי - הרי הן מכשירין. אמר רבי יוסי: סח לי נימוס אחיו של רבי יהושע הגרסי: השוחט את העורב להתלמד בו - דמו מכשיר. ורבי אליעזר אומר: כל דם השחיטה - לעולם מכשיר. דם המת - מטמא בכל שהוא; דברי רבי מאיר. ורבי יוסי אומר: ברביעית. אמר רבי: נראין דברי רבי מאיר - בטמאה קלה, לטמא אחד ולפסל אחד. ודברי רבי יוסי - בטמאה חמורה, לטמא שנים ולפסל אחד:

ט. כל משקה המת - טהורין, חוץ מדמו. וכל מראה דמים - הרי אלו טמאין. אמר

משום רבי אלעזר בר יהודה איש ברתותא:
לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שראה
אחת בראשון, ובשני הפסיק, ובשלישי
ראה שתיים - שאין זה זב גמור. על מה
נחלקו? על הרואה שתיים, או אחת מרבה
כשתיים, ובשני הפסיק, ובשלישי ראה
אחת. אמר לו: לא כל הקופץ משתבח,
אלא הנותן את הטעם. אמר לפניו רבי
שמעון: כך אמרו בית הלל לבית שמאי:
מה לי כשראה שתיים בתחלה ואחת בסוף,
מה לי כשראה אחת בתחלה ושתיים בסוף,
אמרו להן בית שמאי: כשראה אחת
בתחלה ושתיים בסוף - בטל יום הטהור את
הראיה, ויש בידו שתי ראיות. כשראה
שתיים בתחלה ואחת בסוף - הואיל ונזקק
לספירת שבועה בטל הראיה את יום
הטהור, ויש בידו שלשה ראיות. חזר רבי
עקיבא להיות שונה כדברי רבי שמעון. רבי
אלעזר ברבי ינאי אמר משום רבי אלעזר
חסמא לפני רבי: לא נחלקו בית שמאי
ובית הלל על שראה אחת בראשון, ואחת
בשני, ובשלישי הפסיק, וברביעי ראה
אחת. ועל שראה אחת בראשונה, ובשני
הפסיק, ובשלישי וברביעי ראה שתיים -
שאיין זה זב גמור. על מה נחלקו? על
הרואה שתיים, או אחת מרבה כשתיים,
ובשני הפסיק, בשלישי ראה אחת. אמר
תלמיד אחד מתלמידי רבי ישמעאל לפני
רבי עקיבא משום רבי ישמעאל: לא נחלקו
בית שמאי ובית הלל על הרואה קרי בשני
שהוא סותר את שלפניו. ועל הרואה
ברביעי - שאין סותר אלא יומו. על מה
נחלקו? על הרואה בשלישי:

ג. כל קרי שמטמא בכהנים - סותר בזב,
ומתר בתשמיש המטה בימי גמרו ובימי
ספרו, ואינו סותר אלא יומו. ראה לאור
שמיני - מונה בתחלה ומביא קרבן אחד.
ראה יום שמיני - מונה בתחלה ומביא שתי
קרבנות:

ד. כמה הוא כדי טבילה וספוג? כדי שירד
ויטבל ויעלה ויסתפג. וכמה שעורה של

ראיה מרבה? כדי שלש כמגדיון לשילוח,
שהן כדי שתי טבילות ושתי ספוגין. רבי
שמעון אומר: כדי הקפת הבית מבפנים.
משלו משל, למה הדבר דומה? לחבל של
מאה אמה, ראה בתחלת מאה, ובסוף
חמשים, ובסוף מאה - הרי זה זב גמור.
ראה בתחלת מאה, ובתוך חמשים, ובתוך
מאה. או בתחלת מאה, ובתוך חמשים,
ובסוף מאה. או בתחלת מאה, ואחר
חמשים, וסוף מאה - אין זה זב גמור. היה
מפסיק יותר - כל שכן הוא טמאתו. זה
הכלל: כל זמן שהיא מרבה - כל שכן הוא
טמאתו. ראה שלש ראיות, אם אין בין
ראשונה לשלישית כדי טבילה וספוג - אין
בידו אלא אחת. ראה אחת מרבה כשתיים,
אם יש מתחלתה ועד סופה כדי טבילה
וספוג - יש בידו שתי ראיות, ואם לאו -
אין בידו אלא אחת. ורבי יוסי אומר: בין
פן ובין כך - אין בידו אלא אחת. ומודה
רבי יוסי: שאם ראה אחת בין השמשות,
אף על פי שאין ביניהן כדי טבילה וספוג -
יש בידו שתי ראיות, מפני ששני ימים
חולקים אותה. וכן היה רבי יוסי אומר:
ראה אחת בין השמשות - ספק לטמאה
ופטור מן הקרבן. שתיים בין השמשות -
ספק לטמאה ולקרבן. אחת ודאי ושתיים
בין השמשות, או שתיים בין השמשות
ואחת ודאי, שתיים ודאי ואחת בין
השמשות, או אחת בין השמשות ושתיים
ודאי - ודאי לטמאה ולקרבן:

מסכת זבים פרק שני

א. העובדי כוכבים והגר תושב - אינן
מטמאין בזיבה, ואף על פי שאינן מטמאין
בזיבה - טמאין כזבין לכל דבריהם.
ושורפין עליהן את התרומה, ואין חייבין
עליהן על טמאת מקדש וקדשיו. טומטום
ואנדורגינזם שראו לכן או אדם - אין
שורפין עליהן את התרומה, ואין חייבין
עליהן על טמאת מקדש וקדשיו. ראו לכן
ואדם כאחד - שורפין עליהן את התרומה,
ואין חייבין עליהן על טמאת מקדש

וְקָדְשֵׁיו. הַנוֹגֵעַ בְּלֶכֶן וְאָדָם, וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ – פְּטוּר. הוּא עֲצָמוֹ שֶׁנֹּגַע בְּלֶכֶן וְאָדָם, וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ – פְּטוּר. הִיָּה מוֹנֶה לְלֶכֶן וְרֹאֵה אָדָם, לְאָדָם וְרֹאֵה לֶכֶן – הֵרִי זֶה אֵינוֹ סוֹתֵר:

ב. ומה בין זוב לשכבת זרע? זוב בא מבשר המת, שכבת זרע מבשר החי. זוב דומה ללכן ביצה המוזרת, ושכבת זרע קשורה ללכן ביצה שאינה מוזרת. שכבת זרע אדמה – טהורה, והאשה תולה בה:

ג. זב, תולין אותו במאכל, ובכל מיני מאכל; דברי רבי עקיבא. רבי אלעזר בן פינחס אומר בשם רבי יהודה בן בתירא: החלב והגבינה, ובשר שמן, ויין ישן, וגריסין של פול, וביצים, ומוריס – מרגילין לדבר זיבה. תינוק – תולין לו בחמשה דברים; במאכל ובמשתה, במשא ובקפיצה, בחלי שלו ושל אמו. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: כשם שתולין שכבת זרע מעת לעת, כך למראה ולהרהור מעת לעת. אבל למאכל ולמשתה למשא ולקפיצה – תולין לו כל זמן שהוא מצטער:

ד. עובד כוכבים שראה קרי ונתגיר – מיד מטמא בזיבה. במה דברים אמורים? בזמן שנתגיר מהול. אבל מל ואחר כך ראה – תולין לו כל זמן שהוא מצטער, בין עובד כוכבים ובין ישראל:

ה. המוצא מת משכב לרחבה של דרך; לנזיר ולעושה פסח – טהור. ולתרומה – טמא. במה דברים אמורים? שאין שם מקום לעבור. אבל יש שם מקום לעבור, אף לתרומה – טהור. במה דברים אמורים? במהלך ברגליו. אבל בטעון וברכוב – טמא, שמהלך ברגליו אפשר לו שלא לגע ושללא יאהיל ושללא יסיט, אבל בטעון וברכוב אי אפשר לו שלא יגע ושללא יאהיל ושללא יסיט. במה דברים אמורים? כשמצאוהו שלם. אבל במשבר ומפרק – טהור, שמא בין הפרקים עבר. ובקבר, אף

על פי שמשבר ומפרק – טמא, שהקבר מצרפו. במה דברים אמורים? בטמאת התהום. אבל בטמאה ידועה – טמא. אי זו היא טמאת התהום? שלא הכיר בה אחד בסוף העולם, אבל הכיר בה אחד בסוף העולם – אין זה טמאת התהום. מצאו טמון בתוך או בעפר או בצרורות – הרי זו טמאת התהום. אבל הנקבר במים ובאפלה ובנקיקי הסלעים – אין זה קבר התהום. אין קבר התהום אלא למת בלבד:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִמָּה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ:	וְאֵלֶּיךָ שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָאֵלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גִּבֹּר וְאִנְשׁ בֵּיתִיהָ עָאֵלוּ:
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – אֵף עַל פִּי שְׁמֵנְאָן בְּחֵיָהֶם בְּשִׁמּוֹתָם, חֲזַר וּמִנְאָם בְּמִיתָתָם, לְהוֹדִיעַ חֲבָתָם שְׁנִמְשְׁלוּ לְכּוֹכְבִּים, שְׁמוֹצִיאָם וּמְכַנְיָסָם בְּמִסְפָּר וּבְשִׁמּוֹתָם, שְׁנִנְאָמַר: "הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צָבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא".	
רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לִוִּי וַיהוּדָה:	רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לִוִּי וַיהוּדָה:
יִשָּׁשְׁכָר זְבוּלֹן וּבִנְיָמִן:	יִשָּׁשְׁכָר זְבוּלֹן וּבִנְיָמִן:
דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֵׁר:	דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֵׁר:
וַיְהִי כָּל־נַפְשׁ יִצְחָק יִרְדֵּי־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נַפְשׁ וַיּוֹסֶף הֵינָּה בְּמִצְרַיִם:	וְהוּאָה כָּל נַפְשָׁתָא נַפְקִי יִרְכָּא דִּי־יַעֲקֹב שִׁבְעִין נַפְשֵׁן וַיּוֹסֶף דִּהְנָה בְּמִצְרַיִם:
וַיּוֹסֶף הֵינָּה בְּמִצְרַיִם – וְהֵלֵא הוּא וּבְנָיו הָיוּ בְּכֻלָּל שִׁבְעִים, וּמָה בָּא לְלַמַּדְנוּ? וְכִי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא הֵינָּה בְּמִצְרַיִם? אֵלֶּא לְהוֹדִיעָהּ צִדְקָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף: הוּא יוֹסֵף הָרוּעָה אֶת צֶאֱן אָבִיו, הוּא יוֹסֵף שֶׁהֵינָּה בְּמִצְרַיִם, וְנַעֲשֶׂה מֶלֶךְ, וְעוֹמֵד בְּצִדְקוֹ.	
וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא:	וּמִית יוֹסֵף וְכָל אַחֵוְהִי וְכָל דְּרָא הַהוּא:
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֶאֱדָ מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:	וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְיִשוּ וַאֲתִילְדוּ וּסְגִיאוּ וּתְקִיפוּ לַחֲדָא לַחֲדָא וַאֲתִמְלִיאַת אַרְעָא מִנְהוֹן:
וַיִּשְׂרְצוּ – שֶׁהָיוּ יוֹלְדוֹת שִׁשָּׁה בְּכָרִם אֶחָד.	

וַיָּקָם מֶלֶךְ־חֲדָשׁ עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף:	וְקָם מֶלְכָּא חֲדַתָּא עַל מִצְרַיִם דְּלֹא מְקַיִים גְּזִירַת יוֹסֵף:
וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ – רַב וּשְׁמוּאֵל: חֲדָשׁ אָמַר חֲדָשׁ מִמֶּשׁ, וְחֲדָשׁ אָמַר שְׁנַת־חֲדָשׁ גְּזִירוֹתָיו. אֲשֶׁר לֹא יָדַע – עָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ לֹא יָדַעוּ.	
וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וַעֲצוּם מִמֶּנּוּ:	וַאֲמַר לְעַמִּיָּה הָא עַמָּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סְגוּ וְתִקְפִּין מִנְנָא:
הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֶף גַּם־הוּא עַל־שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ:	הָבּוּ נִתְחַכְּם לְהוֹן דְּלִמָּא יִסְגּוֹן וַיְהִי אַרִי יַעֲרַעֲנָנָא קָרִב וַיְתוֹסְפוֹן אַף אַנּוֹן עַל סְנַאנָּא וַיְגִיחוּן בְּנָא קָרִב וַיִּסְקוֹן מִן אַרְעָא:
הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ – כָּל "הָבָה" לְשׁוֹן הַכְּנָה וְהַזְמָנָה לְדַבֵּר הוּא, כְּלוּמָר: הַזְמִינוּ עֲצָמְכֶם לָכֵּךְ. נִתְחַכְמָה לוֹ – לָעַם; נִתְחַכְמָה מֶה לַעֲשׂוֹת לוֹ. וְרַבּוּתִינוּ דְּרָשׁוּ: נִתְחַכְּם לְמוֹשִׁיעֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדוֹנָם בְּמִים, שֶׁכָּבֹר נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יָבִיא מִבּוֹל לְעוֹלָם.. וְעָלָה מִן הָאָרֶץ – עַל כְּרַחֲמָיו. וְרַבּוּתִינוּ דְּרָשׁוּ: כְּאֵדָם שֶׁמְקַלֵּל עֲצָמוֹ וְתוֹלָה קִלְקֻתוֹ בְּאַחֵרִים, וְהָרִי הוּא כְּאֵלוֹ כְּתִב "וְעָלִינוּ מִן הָאָרֶץ" וְהֵם יִירָשׁוּהָ.	
וַיַּעֲשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּרוּ עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֶת־רַעַמְסֵס:	וּמַנִּיאוּ עַלִּיהוֹן שְׁלִטוֹנִין מִבְּאֲשֵׁין בְּדִיל לְעַנּוֹאִיהוֹן בְּפוֹלְחָנְהוֹן וּבְנוּ קִרְנֵי בֵּית אוֹצְרֵי לְפָרְעָה יֵת פִּיתוּם וַיֵּת רַעַמְסֵס:
עָלָיו – עַל הָעַם. מִסִּים – לְשׁוֹן מַס, שָׂרִים שְׂגוּבִין מִהֶם הֵמָּס. וּמָהוּ הֵמָּס? שִׂיבָנוּ "עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה". לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם – שֶׁל מִצְרַיִם. עָרֵי מִסְכְּנוֹת – כְּתִרְגוּמוֹ. וְכֵן: "לֵךְ בֹּא אֶל הַסּוֹכֵן הַזֶּה" – גִּזְבֹּר הַמְּמָנָה עַל הָאוֹצְרוֹת. אֶת פִּתָּם וְאֶת רַעַמְסֵס – שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיוֹת מִתְחַלָּה לָכֵךְ, וַעֲשֹׂאוֹם חֲזָקוֹת וּבְצוּרוֹת לְאוֹצֵר.	
וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקָּצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וּכְמָא דְּמַעֲנוּ לְהוֹן כֵּן סְגוּ וְכֵן תִּקְפִּין וַעֲקַת לְמִצְרָאִי מִן קִדָּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ – בְּכָל מַה שֶׁהֵם נוֹתְנִין לֵב לַעֲנוֹת, כֵּן לֵב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַרְבּוֹת וּלְהַפְרִיץ. כֵּן יִרְבֶּה – כֵּן רַבָּה וְכֵן פָּרַץ. וּמִדְּרָשׁוֹ, רוּם הַקְּדָשׁ אוֹמֵר כֵּן: אֲתָם אוֹמְרִים "כֵּן יִרְבֶּה" וְאֲנִי אוֹמֵר "כֵּן יִרְבֶּה". וַיִּקָּצוּ – קָצוּ בְּחֵיָהֶם. וְרַבּוּתִינוּ דְּרָשׁוּ: קְוָצִים הָיוּ בְּעִינֵיהֶם.

וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹךְ:

וְאֶפְלְחוּ מִצְרַאִי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִשְׁיוֹ:

בְּפָרֹךְ – בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, הַמְּפַרֶכֶת אֶת הַגּוֹף וּמַשְׁפָּרְתוֹ.

וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֹךְ:

וְאָמְרוּ יֵת חַיֵּיהוֹן בְּפוֹלְחָנָא קִשְׂיָא בְּטִינָא וּבִלְבָנִי וּבְכָל פּוֹלְחָנָא בְּחֻקְלָא יֵת כָּל פּוֹלְחָנְהוֹן דְּאֶפְלְחוּ בְּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ:

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַיְלָלַת הָעִבְרִית אֲשֶׁר נָשָׂה הָאֲחֵת שִׁפְרָה וְנָשָׂה הַשְּׂנִית פּוּעָה:

וְאָמַר מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם לְחִיתָא יְהוּדִיתָא דְּשׁוּם חֲדָא שִׁפְרָה וְשׁוּם תְּנִיתָא פּוּעָה:

לְמַיְלָלַת – הוּא לְשׁוֹן "מוֹלִידוֹת", אֲלֹא שֵׁשׁ לְשׁוֹן קֵל וְנִשׁ לְשׁוֹן כְּבֹד, כְּמוֹ: שׁוֹבֵר וּמַשְׁבֵּר, דּוֹכֵר וּמַדְבֵּר. כָּהִן: מוֹלִיד וּמַיְלֵד. שִׁפְרָה – זֶה יוֹכֵבֵד, עַל שֵׁם שִׁמְשִׁפְרָת אֶת הַנֶּלֶד. פּוּעָה – זֶה מְרִים, עַל שֵׁם שִׁפּוּעָה וּמַדְבֵּרַת וְהוֹגָה לְנֶלֶד, כְּדֶרֶךְ הַנָּשִׁים הַמְּפִיסוֹת תִּינוּק הַבּוֹכָה. פּוּעָה לְשׁוֹן צָעָקָה, כְּמוֹ: "כִּיּוֹלְדָה אֶפְעָה".

וַיֹּאמֶר בְּיַלְדָּכֹן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וַרְאִיתָן עַל־הָאֲבָנִים אִם־בֶּן הוּא וְהַמֶּתָן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִוא נִחִיָּה:

וְאָמַר כַּד תִּהְיוּיִין מַיְלָדֹן יֵת יְהוּדִיתָא וְתַחֲזִיין עַל מַתְבָּרָא אִם בְּרָא הוּא וְתַקְטִלֹן יְתִיָּה וְאִם בְּרֵתָא הִיא תְּקַיְמָנָה:

בְּיַלְדָּכֹן – כְּמוֹ: "בְּהוֹלִידָכֹן". עַל הָאֲבָנִים – מוֹשֵׁב הָאִשָּׁה הַיּוֹלֶדֶת. בְּמָקוֹם אַחֵר קוֹרְאוֹ "מִשְׁבֵּר", וְכַמוֹהוּ: "עוֹשֶׂה מֵלֶאכָה עַל הָאֲבָנִים" – מוֹשֵׁב כְּלִי אֲמָנוֹת יוֹצֵר חֶרֶשׁ. אִם בֶּן הוּא וְגוֹמֵר – לֹא הִיָּה מְקַפֵּיד אֲלֵא עַל הַזְכָּרִים, שֶׁאָמְרוּ לוֹ אֲצַטְגִּילָיוּ שְׁעָתִיד לְהוֹלִיד בֶּן הַמוֹשִׁיעַ אוֹתָם. נִחִיָּה – וְתַחֲזִיָּה.

וַתִּירָאֵן הַמַּיְלָלַת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ פֶּאֶשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲזִיין אֶת־הַיְלָדִים:

וְדַחֲלֵא חִיתָא מִן קָדָם יֵי וְלֹא עָבְדָא כְּמָא דְּמַלִּיל עֲמַהוֹן מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם וְקַיְמָא יֵת בְּנִיָּא:

וַתַּחֲזִיין אֶת הַיְלָדִים – מְסַפֶּקוֹת לָהֶם מִים וּמִזֹּן. תַּרְגוּם הֶרֶאשׁוֹן "וְקַיְמָא" וְהַשֵּׁנִי "וְקַיְמָתִין", לְפִי שֶׁלְשׁוֹן עִבְרִית לְנִקְבוֹת רַבּוֹת, תִּיבָה זֶה וְכִיּוֹצֵא כֶּה מִשְׁמָשֶׁת לְשׁוֹן "פַּעֲלוֹ" וְלְשׁוֹן "פַּעֲלָתָם". כְּגוֹן: "וַתֹּאמַרְנָא אִישׁ מִצְרִי", לְשׁוֹן עֵבֶר כְּמוֹ "וַיֹּאמְרוּ" לְזָכָרִים; "וַתִּדְבַּרְנָה בְּפִיכֶם", לְשׁוֹן "דְּבַרְתֶּם" כְּמוֹ "וַתִּדְבְּרוּ" לְזָכָרִים. וְכֵן: "וַתַּחֲלִלְנָה אוֹתִי אֵל עַמִּי", לְשׁוֹן עֵבֶר "תַּחֲלִלְתֶּם" כְּמוֹ "וַתַּחֲלִלוּ" לְזָכָרִים.

שְׁנִי

וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְמַיְלָלַת וַיֹּאמֶר לָהּ מַדּוּעַ עָשִׂיתָן הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּחֲזִיין אֶת־הַיְלָדִים:

וַיִּקְרָא מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם לְחִיתָא וְאָמַר לָהּ מָא דִּין עָבְדַתִּין פְּתַגְמָא דִּדִּין וְקַיְמָתִין יֵת בְּנִיָּא:

וַתֹּאמַרְנָ הַמַּיְלָלַת אֶל־פְּרָעָה כִּי לֹא כְּנָשִׁים הַמִּצְרַיִת הָעִבְרִית כִּי־חַיּוֹת הִנֵּה בְּטָרֶם תָּבוֹא אֲלֵהֶן הַמַּיְלָלַת וַיִּלְדוּ:

וְאָמְרָא חִיתָא לְפְרָעָה אָרִי לֹא כְּנָשִׂיא מִצְרִיתָא יְהוּדִיתָא אָרִי חֲפִימָן אֲנִין עַד לֹא עָלַת לְוַתְּהוֹן חִיתָא יִלְדוּ:

כִּי חַיּוֹת הִנֵּה – בְּקִיאוֹת כְּמַיְלָדוֹת, תַּרְגוּם מַיְלָדוֹת "חִיתָא". וְרַבּוּתֵינוּ דִּרְשׁוּ: הָרִי הֵן מְשׁוּלוֹת לַחַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שֶׁאֵינָן צָרִיכוֹת מַיְלָדוֹת. וְהִיכֹן מְשׁוּלוֹת לַחַיּוֹת? "גּוֹר אֲרִיָּה", "זֶאֱב יִטְרָף", "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ", "אִילָה שְׁלוּחָה". וּמִי שֶׁלֹּא נִכְתַּב בּוֹ, הָרִי הַכְּתוּב כָּלָל: "וַיִּבְרָךְ אוֹתָם"; וְעוֹד כְּתִיב: "מָה אִמָּךְ לִבִּיא".

וַיִּשָּׁב אֶל־לֵהִים לְמַיְלָלַת וַיַּרְבּ הָעַם וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד:

וְאוֹשִׁיב יֵי לְחִיתָא וְסָגִי עֲמָא וְתַקִּיפוּ לְחֲדָא:

וַיִּשָּׁב – הִטִּיב לָהּ. וְזֶה חֲלוּק בְּתִיכָה שֶׁיְסוּדָה שְׁמִי אוֹתִיּוֹת וְנָמֵן לָהּ וַי"ו יו"ד בְּרֵאשֶׁה, כְּשֶׁהִיא בָּאָה לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן "וַיַּפְעֵל" הוּא נִקּוּד הַיּוֹד בְּצִירִי שֶׁהוּא קִמְצָן קָטָן, כְּגוֹן: "וַיִּשָּׁב אֶל־לֵהִים לְמַיְלָלַת", "וַיַּרְבּ בְּבֵת יְהוּדָה" – הִרְבָּה תִּצְנֶה. וְכֵן: "וַיַּגֵּל הַשְּׂאֲרִית" דְּנַבְיוֹנָאדָן – הִגְלָה אֶת הַשְּׂאֲרִית; "וַיִּפֹּן זָנָב אֶל זָנָב" – הִכְנֶה הַזָּנָבוֹת זֶה לְזֶה. כָּל אֵלּוּ לְשׁוֹן הַפְעִיל אֶת אַחֲרִים. וְכִשְׁהוּא מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן "וַיַּפְעֵל" הוּא נִקּוּד הַיּוֹד בְּחִירִי"ק, כְּגוֹן: "וַיִּשָּׁב בְּעִינָיו", לְשׁוֹן הוֹטֵב. וְכֵן: "וַיַּרְבּ הָעַם", נִתְרַבָּה הָעַם; "וַיַּגֵּל יְהוּדָה", הִגְלָה יְהוּדָה; "וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה", פָּנָה לְכָאן וּלְכָאן. וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי "וַיִּלְךְ", "וַיִּשָּׁב", "וַיַּרְד", "וַיַּצֵּא", לְפִי שֶׁאֵינָן מְגֻזְרָתָן שֶׁל אֵלּוּ, שֶׁהֵרִי הַיּוֹד יְסוּד בְּהֵן יִלְךְ, יִשָּׁב, יִרְד, יֵצֵא – יו"ד אוֹת שְׁלִישִׁית בּוֹ. וַיִּשָּׁב אֶל־לֵהִים לְמַיְלָלַת – מֵהוּ הַטּוֹכָה? וַיַּעֲשֵׂ לָהֶם בָּתִּים – בָּתֵּי כְּהֵנָה וּלְוִיָּה וּמַלְכוּת שֶׁקְרוּיִין "בָּתִּים", כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "לְכַנּוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ". כְּהֵנָה וּלְוִיָּה מִיּוֹכֵבֵד, וּמַלְכוּת מִמְּרִים, כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת סוּטָה.

וַיְהִי כִּי־יִרְאוּ הַמַּיְלָלַת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעֲשֵׂ לָהֶם בָּתִּים:

וַהֲוָה כַּד דַּחֲלֵא חִיתָא מִן קָדָם יֵי וַעֲבַד לָהּ בָּתִּין:

וַיֵּצֵאוּ פְרַעְה לְכָל-עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל-הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיֵּאֲרָה מִשְׁלִיכֻהוּ וְכָל-הַבֵּת תְּחִיּוֹן:	וּפְקִיד פְּרַעְה לְכָל עַמִּיה לְמִימַר כָּל בָּרָא דִּיתִילִיד לִיהוּדָאֵי בְּנֵהָרָא תְּרַמּוּנִיה וְכָל בְּרִתָּא תְּקִימוּן:
--	---

לְכָל עַמּוֹ – אִף עַלִּיהֶם גָּזַר. יוֹם שְׂנוּלִד מִשָּׁה אָמְרוּ לוֹ אֶצְטַגְנִינִי: הַיּוֹם נוֹלֵד מוֹשִׁיעֶן, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם מִמְּצָרִים אִם מִיִּשְׂרָאֵל, וְרוֹאִין אָנוּ שְׂסוּפּוֹ לְלִקּוֹת בְּמִיָּם. לְפִיכָךְ גָּזַר אוֹתוֹ הַיּוֹם אִף עַל הַמְּצָרִיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר "כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד", וְלֹא נֶאֱמַר "כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד לְעִבְרִים". וְהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שְׂסוּפּוֹ לְלִקּוֹת עַל מִי מְרִיכָה.

פ	פְּרִשְׁת לִידַת מִשָּׁה
---	--------------------------

וַיֵּלֶד אִישׁ מִבֵּית לִוִּי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לִוִּי:	וַאֲזַל גּוֹבְרָא מִדְּבִית לִוִּי וַנְּסִיב יֵת בֵּת לִוִּי:
--	---

וַיִּקַּח אֶת בֵּת לִוִּי – פָּרוּשׁ הָיָה מִמֶּנָּה מִפְּנֵי גִזְרַת פְּרַעְה, וְהַחֲזִירָה וְעָשָׂה בָּהּ לְקוֹחִין שְׂנִיִּים, וְאִף הָיָה נִהְפָּכָה לְהִיּוֹת נַעֲרָה; וּבֵת מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָיְתָה, שְׂנוּלִדָּה בְּבוֹאֵם לְמִצְרַיִם בֵּין הַחֳמוֹת, וּמֵאֲמִים וְעֹשֶׁר נִשְׁתַּהוּ שָׁם, וּכְשִׁינְצָאוּ הָיָה מִשָּׁה בֶן שְׂמוֹנִים שָׁנָה, אִם כֵּן, כְּשִׁנְתַּעֲבְרָה מִמֶּנּוּ הָיְתָה בֵּת מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים, וְקוֹרָא אוֹתָהּ בֵּת לִוִּי.

וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתַּצְפֶּנּוּהוּ שְׁלֹשָׁה יָרֵחִים:	וַעֲדִיאת אַתְתָּא וַיִּלִּידַת בֶּר נַחֲזַת יֵתִיה אָרִי טָב הוּא וְאַטְמַרְתִּיה תֵּלְתָא יָרֵחִין:
--	---

כִּי טוֹב הוּא – כְּשִׁנוּלִד נִתְמַלֵּא הַבֵּית כְּלוֹ אוֹרָה.

וְלֹא-יִכְלָה עוֹד הַצִּפְנִינֹו וַתִּקַּח-לוֹ תַּבַּת גָּמָא וַתַּחַמְרָהּ בַּחֲמֹר וּבִזְנֹפָת וַתַּשֵּׂם בָּהּ אֶת-הַיֵּלֶד וַתַּשֵּׂם בְּסוּף עַל-שַׁפַּת הַיָּאֵר:	וְלֹא יִכִּילַת עוֹד לֹאטְמַרוּתִיה וַנְּסִיבַת לִיה תִּיבְתָּא דְּגוֹמָא וַחֲפַתָּהּ בַּחֲמִירָא וּבִזְנִפְתָּא וְשׁוּיאת בַּהּ יֵת רַבִּינָא וְשׁוּיַתָּהּ בִּינְעָרָא עַל פִּיָּה נִהָרָא:
---	---

וְלֹא יִכְלָה עוֹד הַצִּפְנִינֹו – שְׁמִנּוּ לָהּ הַמְּצָרִיִּים מִיּוֹם שֶׁהִחֲזִירָהּ, וְהָיָה יִלְדָתוֹ לְשָׁשָׁה חֳדָשִׁים יוֹם אֶחָד, שֶׁהִיּוֹלַדַת לְשִׁבְעָה יוֹלַדַת לְמִקְטָעִין, וְהֵם בְּדָקוּ אַחֲרֶיהָ לְסוּף תְּשַׁעֲהָ. גָּמָא – גָּמִי בַלְשׁוֹן מִשָּׁנָה, וּבִלְע"ז יוֹנ"ק, וְדָבָר רַב הוּא וְעוֹמֵד בְּפָנֵי רַב וּבְפָנֵי קִשָּׁה. בַּחֲמֹר וּבִזְנֹפָת – זֹפֶת מִבְּחוּץ וְטִיט מִבְּפָנִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָרִים אוֹתוֹ צְדִיק רִים רַע שֶׁל זֹפֶת. וַתַּשֵּׂם בְּסוּף – הוּא לְשׁוֹן אָגַם, רוּשִׁי"ל בְּלַע"ז, וְדוּמָה לוֹ קִנָּה נְסוּף קָמְלוֹ.

וַתַּמְצַב אַחֲתוֹ מִרְחָק לְדַעְהָ מִה־יַּעֲשֶׂהָ לוֹ:	וְאַתְעַפַּדַת אַחֲתִיהָ מִרְחִיק לְמַדַּע מָא יִתְעַבִּיד לִיה:
---	--

וַתֵּרֶד בֵּת-פְּרַעְה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאֵר וַנַּעֲרִיתֶיהָ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּאֵר וַתֵּרָא אֶת-הַתַּבָּהּ בַּתּוֹךְ הַסּוּף וַתַּשְׁלַח אֶת-אַמְתָּהּ וַתִּקְחָהּ:

לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר – סֵרַס הַמִּקְרָא וּפְרָשָׁהּ: וַתֵּרֶד בֵּת פְּרַעְה עַל הַיָּאֹר לְרַחֵץ בּוֹ. עַל יַד הַיָּאֹר – אֶצֶל הַיָּאֹר, כְּמוֹ רָאוּ חִלְקַת יוֹאָב אֶל יָדִי, וְהוּא לְשׁוֹן יַד מִמֶּשׁ, שֶׁיֵּד הָאָדָם סְמוּכָה לוֹ. וַרְבוּתִינוּ אָמְרוּ, "הוֹלְכוֹת" לְשׁוֹן מִיתָה, כְּמוֹ הִנֵּה אֲנִכִּי הוֹלֵךְ לָמוּת – הוֹלְכוֹת לָמוּת לְפִי שְׁמַחוּ בָּהּ; וְהַכְּתוּב מְסִיעֶן, כִּי לָמָּה לָנוּ לִכְתֹּב וּנַעֲרֹוּתֶיהָ הוֹלְכוֹת. אֶת אַמְתָּהּ – אֶת שַׁפְחָתָהּ. וַרְבוּתִינוּ דָּרָשׁוּ, לְשׁוֹן יַד, אֲבָל לְפִי דְקָדוּק לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיָה לוֹ לְהִנָּקֵד אַמְתָּהּ, דְּגוּשָׁה, וְהֵם דָּרָשׁוּ אֶת אַמְתָּהּ – אֶת יָדָהּ, וַנִּשְׁתַּרְבְּכָה אַמְתָּהּ אֲמוֹת הַרְבֵּה.

וַתַּפְתַּח וַתֵּרָאֶהוּ אֶת-הַיֵּלֶד וְהִנֵּה-נֶעַר בֶּכָה וַתַּחַמֵּל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיִּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה:	וַתַּפְתַּח וַחֲזַת יֵת רַבִּינָא וְהָא עוֹלִימָא כָּכִי וַחֲסַת עֲלוּהִי וַאֲמַרְת מִבְּנֵי יְהוּדָאֵי הוּא דִּין:
---	---

וַתַּפְתַּח וַתֵּרָאֶהוּ – אֶת מִי רָאָתָה? אֶת הַיֵּלֶד, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ, שֶׁרָאָתָה עַמּוֹ שְׂכִינָהּ. וְהִנֵּה נֶעַר בֶּכָה – קוֹלוֹ כְּנֶעַר.

וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ אֶל-בֵּת-פְּרַעְה הַאֵלֶךְ וְקִרְאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקַת מִן הָעִבְרִית וְתִינָק לָךְ אֶת-הַיֵּלֶד:	וַאֲמַרְת אַחֲתִיה לְבֵת פְּרַעְה הַאִיזִיל וְאַקְרִי לִיד אַתְתָּא מִיִּנְקַתָּא מִן יְהוּדִיתָא וְתוֹנִיק לִיד יֵת רַבִּינָא:
--	---

מִן הָעִבְרִית – שֶׁהִחֲזִירָתוֹ עַל מְצָרִיּוֹת הַרְבֵּה לִינָק וְלֹא יִנָּק, לְפִי שֶׁהָיָה עֲתִיד לְדַבֵּר עִם הַשְּׂכִינָה.

וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פְּרַעְה לָכִי וַתֵּלֶךְ הַעֲלָמָה וַתִּקְרָא אֶת-אִם הַיֵּלֶד:	וַאֲמַרְת לָהּ בֵּת פְּרַעְה אִיזִילִי וַאֲזַלַת עוֹלִימָתָא וְקִרְת יֵת אִמִּיה דְּרַבִּינָא:
---	--

וַתֵּלֶךְ הַעֲלָמָה – הִלְכָה בְּזַרְזוּת וְעֵלְמוֹת כְּעָלָם.

וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פְּרַעְה הִילִיכִי אֶת-הַיֵּלֶד הַזֶּה וְהִינִקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֵּלֶד וַתִּינָקְהוּ:	וַאֲמַרְת לָהּ בֵּת פְּרַעְה הִלִּיכִי יֵת רַבִּינָא הָדִין וְאוֹנִיקִיהוּ לִי וְאֲנָא אֶתֵּן יֵת אֲגָרִיד וַנְּסִיבַת אַתְתָּא רַבִּינָא וְאוֹנִיקַתִּיה:
--	--

היליכי – נתנבאָה ולא ידעה מה נתנבאָה – הי שְׁלִיכִי.

וַיַּגְדֵּל הַיָּלָד וַתִּבְאֶהוּ לְבַת־פְּרָעָה וַיְהִי־לָהּ לְבָן
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמִּים מָשִׁיתָהוּ:

מְשִׁיתָהוּ – שְׁחִלְתָּהּ, והוא לשון הוצאה בלשון ארמי, "כְּמִשְׁחָל בִּינְתָא מִחֻלְכָּא". ובלשון עברי מְשִׁיתָהוּ לשון הַסִּירוֹתָיו, כְּמוֹ לֹא יָמוּשׁ, לֹא מָשׁוּ, כִּף חָבְרוּ מִנְחָם. וְאֵנִי אוֹמֵר שְׁאִינוּ מִמְּחַבֶּרֶת מִשׁ וְיָמוּשׁ אֵלָּא מִגִּזְרֵת מ.ש.ה, וְלִשׁוֹן הוֹצָאָה הוּא, וְכֵן יִמְשְׁנִי מִמִּים רַבִּים, שְׁאֵלוּ הָיָה מִמְּחַבֶּרֶת מִשׁ לֹא יִתְכַּן לֹמֵר מְשִׁיתָהוּ אֵלָּא הַמִּישׁוֹתָיָהּ, כַּאֲשֶׁר יֹאמֵר מִן קִם הַקִּימוֹתִי, וּמִן שֶׁב הַשִּׁיבוֹתִי, וּמִן בָּא הַבִּיאוֹתִי, אוֹ מְשִׁיתָהוּ, כְּמוֹ וּמִשְׁתִּי אֶת עוֹן הָאָרֶץ, אֲכַל מְשִׁיתִי אִינוּ אֵלָּא מִגִּזְרֵת תִּיכָּה שְׁפַעַל שְׁלָה מִיֶּסֶד בְּה"א בְּסוֹף הַתִּיכָּה, כְּגוֹן מ.ש.ה, ב.נ.ה, ע.ש.ה, צ.ו.ה, פ.נ.ה, כְּשִׁיבָא לֹמֵר בָּהֶם פְּעֻלָּתִי, תְּבֵא הִיו"ד בְּמָקוֹם ה"א, כְּמוֹ בְּנִיתִי, עֲשִׂיתִי, צוִּיתִי.

שלישי פְּרִשְׁת מַעֲשֵׂי מֹשֶׁה

וַיְהִי | בַּיָּמִים הָהֵם וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיֵּרָא
בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצָּרִי מִפֶּה אִישׁ־עִבְרִי מֵאֲחָיו:

וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה – וְהָלֹא כָּבֵד כָּתֹב וַיַּגְדֵּל הַיָּלָד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֲלֵעָזַי, הָרֹאשׁוֹן לְקוֹמָה וְהַשֵּׁנִי לְגִדּוּלָה, שְׁמָנְהוּ פְּרָעָה עַל בֵּיתוֹ. וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם – נָתַן עֵינָיו וְלִבּוֹ לְהִיּוֹת מִצָּר עֲלֵיהֶם. אִישׁ מִצָּרִי – נֹגֵשׁ הָיָה מִמֶּנָּה עַל שׁוֹטְרֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה מַעֲמִידָם מִקְרוֹת הַגָּבֵר לְמִלְאכָתָם. מִפֶּה אִישׁ עִבְרִי – מִלִּקְהוֹ וְרוֹדְהוֹ. וּבַעֲלָה שֶׁל שְׁלוֹמִית בֵּת דְּבָרֵי הָיָה וְנָתַן עֵינָיו בָּהּ, וּבִלְגִּלָּה הֶעֱמִידוּ וְהוֹצִיאוּ מִבֵּיתוֹ, וְהוּא חֹזֵר וְנִכְנָס לְבֵיתוֹ וְכֹא עַל אִשְׁתּוֹ, כְּסִבּוּרָה שֶׁהוּא בַּעֲלָהּ, וְחֹזֵר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וְהִרְגִּישׁ בְּדָבָר, וְכִשְׁרָאָה אוֹתוֹ מִצָּרִי שֶׁהִרְגִּישׁ בְּדָבָר, הָיָה מִכָּהוּ וְרוֹדְהוּ כָּל הַיּוֹם.

וַיִּפֹּן כֹּה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּפֹּן אֶת־הַמִּצָּרִי
וַתִּמְרָאָה וַיִּטְמְרָהּ בְּחֵלָא:

וַיִּפֹּן כֹּה וַיֵּרָא – רָאָה מַה עָשָׂה לוֹ בְּבֵיתוֹ וּמָה עָשָׂה לוֹ בְּשָׂדֵהוּ. וְלִפִּי פֶשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ. וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ – עֲתִיד לְצֹאת מִמֶּנּוּ שְׁיִתְגַּדֵּר.

וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עֹבְרִים נֹצִים
וַיֹּאמֶר לְרִשְׁעֵה לָּמָּה תִּפֹּה רֵעֶךָ:

שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֹבְרִים – דָּתָן וְאֶבְרָם, הֵם שֶׁהוֹתִירוּ מִן הַמֶּן. נֹצִים – מְרִיבִים. לָמָּה תִּפֹּה – אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִפְּהוּ נִקְרָא רִשְׁעֵה בְּהֶרֶם־תִּד. רֵעֶךָ – רִשְׁעֵה כְּמוֹתָךְ.

וַיֹּאמֶר מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָ עָלֵינוּ הַלֵּהֲרַגְנִי
אַתָּה אָמַר כַּאֲשֶׁר הִרְגָּת אֶת־הַמִּצָּרִי וַיֵּרָא מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר אָכֵן נִזְדַּע הַדָּבָר:

מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ – וְהִנֵּה עוֹדָךְ נֹעַר. הַלֵּהֲרַגְנִי אַתָּה אוֹמֵר – מִכָּאֵן אֲנוּ לְמַדִּים שֶׁהֲרִגוּ בְּשֵׁם הַמִּפְרָשׁ. וַיֵּרָא מֹשֶׁה – כְּפֶשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ: דָּעָג לוֹ עַל שֶׁרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל רִשְׁעִים דִּלְטוֹרִין; אָמַר: מַעֲתָה שְׁמָא אֵינָם רְאוּיִין לְהִגָּאֵל. אָכֵן נִזְדַּע הַדָּבָר – כְּמִשְׁמַעוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ: נִזְדַּע לִי הַדָּבָר שֶׁהִיִּיתִי תַּמָּה עָלָיו, מַה חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׂבָעִים אֲמוֹת לְהִיּוֹת נִרְדִּים בַּעֲבוּדַת פָּרָה. אֲכַל רוֹאָה אֲנִי שֶׁהֵם רְאוּיִים לְכַף.

וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה
וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפָּנָיו פָּרָעָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְּבָר וַיֵּשֶׁב
עַל־הַבְּאֵר:

וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה – הֵם הַלְשִׁינוּ עָלָיו. וַיִּבְקֹשׁ לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה – מִסְרֹו לְקוֹסְטִינֶר לְהִרְגוֹ וְלֹא שֶׁלְטָה בּוֹ הַחֲרֵב. הוּא שְׁאֹמֵר מֹשֶׁה: "וַיִּצְלִנִי מִחֲרֵב פְּרָעָה". וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְּבָר – נִתְעַכֵּב שָׁם; כְּמוֹ: "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב". וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר – לְמַד מֵיעָקֹב שֶׁנִּזְדַּוְּג לוֹ זְנוּגוֹ מִן הַבְּאֵר.

וַיִּלְכְּתוּ מִדְּבָר שִׁבְעַת בָּנוֹת וַתִּבְאֶנָּה וַתִּתְּלָנָה וַתִּמְלֶאנָה
אֶת־הַהֲטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן:

וַיִּלְכְּתוּ מִדְּבָר – רַב שִׁבְהוֹ, וּפְרֵשׁ לוֹ מַעֲבֻדָּה וְרָה וְנִדְוָהוּ מֵאֲצֻלָּם. אֶת הַהֲטִים – אֶת בְּרִכּוֹת מְרוֹצֵת הַמִּים הַעֲשׂוּיֹת בְּאֶרֶץ.

וַיִּבְאֹו הָרָעִים וַיִּגְרָשׁוּם וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיַּוְשַׁעַן וַיִּשְׁק
אֶת־צֹאנָם:

וַיִּגְרָשׁוּם – מִפָּנָיו הַנְדוּי.

וּתְבִאֲנָה אֶל־רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מִדּוּעַ מֵהֲרַתָּן בָּא הַיּוֹם:	וַאֲתֵאֵה לֹת רְעוּאֵל אָבוֹהוֹן וַאֲמַר מִדִּין אוֹחִיתִין לְמִיתִי יוֹמָא דִּין:
וּתְאֻמְרֵן אִישׁ מִצָּרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרָעִים וְגַם־דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשָּׁק אֶת־הַצָּאן:	וַאֲמַרָא גוּבְרָא מִצָּרָאָה שִׁינְכְּנָא מִיָּדָא דְרַעִיָא וְאַף מִדָּלָא דָּלָא לָנָא וְאַשְׁקִי יָת עָנָא:
וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֹתָיו וְאִיוֹ לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קִרְאוּ לוֹ וְיֹאכֵל לֶחֶם:	וַאֲמַר לְבְנֹתֶיהָ וְאֵן הוּא לָמָּא דָּנֹן שְׁבִקְתִּין יָת גוּבְרָא קִרְו לִיה וְיִיכּוֹל לַחְמָא:
לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן – הִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא מוֹרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהֵמָּנִים עוֹלִים לִקְרֹאתוֹ. וַיֹּאכֵל לֶחֶם – שָׁמָּא יִשָּׂא אֶסֶת מִכֶּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר: "כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל".	לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן – הִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא מוֹרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהֵמָּנִים עוֹלִים לִקְרֹאתוֹ. וַיֹּאכֵל לֶחֶם – שָׁמָּא יִשָּׂא אֶסֶת מִכֶּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר: "כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל".
וַיֹּאֶל מֹשֶׁה לְשִׁבָּת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צַפְרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה:	וַצְבִּי מֹשֶׁה לְמַתְבַּע עִם גוּבְרָא וַיֵּהֵב יָת צַפּוֹרָה בְּרַתִּיהָ לְמֹשֶׁה:
וַיֹּאֶל – כְּתִרְגוּמוֹ. וְדוֹמָה לוֹ: "הוֹאֵל נָא וְלִיו", "וְלוֹ הוֹאֵלְנוּ", "הוֹאֵלְתִּי לְדַבֵּר". וּמִדְרָשׁוֹ לְשׁוֹן אֵלֶּה; נִשְׁבַּע לוֹ שְׁלֹא יִזְוֶה מִמֶּדִּין כִּי אִם בְּרִשׁוֹתוֹ.	וַיֹּאֶל – כְּתִרְגוּמוֹ. וְדוֹמָה לוֹ: "הוֹאֵל נָא וְלִיו", "וְלוֹ הוֹאֵלְנוּ", "הוֹאֵלְתִּי לְדַבֵּר". וּמִדְרָשׁוֹ לְשׁוֹן אֵלֶּה; נִשְׁבַּע לוֹ שְׁלֹא יִזְוֶה מִמֶּדִּין כִּי אִם בְּרִשׁוֹתוֹ.
וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גִּרְשָׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נִכְרִית:	וַיִּלְיֶדֶת בֶּר וַיִּקְרָא יָת שְׁמִיהָ גִרְשׁוֹם אָרִי אָמַר דִּינָר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נוֹכְרָאָה:

פּרַשַׁת זַעֲקַת יִשְׂרָאֵל

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּאָּנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הַעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הַעֲבֹדָה:	וַהֲוֶה בַּיּוֹמִיָא סְגִיאִיָא הָאֲנוּן וּמִית מֶלְכָּא דְּמִצְרַיִם וַאֲתֵאֲנַחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פּוֹלְחָנָא דְהִנֵּה קָשִׁי עֲלִיהוֹן וַיִּזְעִיקוּ וַסְּלִיקַת קַבִּילְתָּהוֹן לְקָדָם יְיָ מִן פּוֹלְחָנָא:
וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם – נִצְטָרַע, וְהִנֵּה שׁוֹסֵט תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל וְרוֹסֵץ בְּדָמָם.	וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם – נִצְטָרַע, וְהִנֵּה שׁוֹסֵט תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל וְרוֹסֵץ בְּדָמָם.
וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אֲבֹתָיו:	וַשְׁמִיעַ קָדָם יְיָ יָת קַבִּילְתָּהוֹן וּדְכִיר יְיָ יָת קִנְיִיָּה דְעָם אֲבֹרָהֶם דְעָם יִצְחָק וְדְעָם יַעֲקֹב:
נַאֲקָתָם – צַעֲקָתָם. וְכֵן: "מַעִיר מַתִּים יִנָּאָקוּ". אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם – עִם אֲבֹרָהֶם.	נַאֲקָתָם – צַעֲקָתָם. וְכֵן: "מַעִיר מַתִּים יִנָּאָקוּ". אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם – עִם אֲבֹרָהֶם.
וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַּע אֱלֹהִים:	וַגְּלִי קָדָם יְיָ שְׁעִבּוּדָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר בְּמִימְרִיהָ לְמַפְרָקָהוֹן יְיָ:
וַיִּדַּע אֱלֹהִים – נָתַן עֲלֵיהֶם לֵב וְלֹא הִעָלִים עֵינָיו מֵהֶם.	וַיִּדַּע אֱלֹהִים – נָתַן עֲלֵיהֶם לֵב וְלֹא הִעָלִים עֵינָיו מֵהֶם.

פּרַשַׁת הַסִּנֵּה

וּמֹשֶׁה הִנֵּה רָעָה אֶת־צָאן יִתְרוֹ חֹתָנוּ כִּהֵּן מִדִּין וַיִּנְהַג אֶת־הַצָּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־יְהוָה הָאֱלֹהִים תַּרְבֵּה:	וּמֹשֶׁה הָוֶה רַעִי יָת עָנָא דִּיתְרוֹ תְּמוּהִי רַבָּא דְּמִדִּין וְדַבֵּר יָת עָנָא לְאַתְר שְׁפֵר רַעִיָא לְמִדְבָּרָא וַאֲתֵא לְטוּרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּינָא לְחֹרֵב:
אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר – לְהַתְרַסֵּק מִן הַגִּזְל, שְׁלֹא יִרְעוּ בַּשְּׂדוֹת אֲחֵרִים. אֵל הַר הָאֱלֹהִים – עַל שֵׁם הָעֵתִיד.	אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר – לְהַתְרַסֵּק מִן הַגִּזְל, שְׁלֹא יִרְעוּ בַּשְּׂדוֹת אֲחֵרִים. אֵל הַר הָאֱלֹהִים – עַל שֵׁם הָעֵתִיד.
וַיִּרָא מֶלֶאכֶּי יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה וַיִּרָא וַהֲנִיחָה הַסִּנֵּה בְּעֵר בָּאֵשׁ וַהֲסִנֵּה אֵיגְנוּ אֶכָּל:	וַאֲתֵגְלִי מֶלְאַכָּא דִּינָא לִיה בְּשִׁלְהוּבִית אִישְׁתָּא מְגוֹ אֶסְנָא וַחֲזָא וְהָא אֶסְנָא בְּעֵר בְּאִישְׁתָּא וַאֲסִנָּא לִיתוּהִי מִתְאַכִּיל:
בְּלַבַּת אֵשׁ – בְּשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ, לִבּוֹ שֶׁל אֵשׁ, כְּמוֹ: "לֵב הַשָּׁמַיִם". וְאֵל תַּתְמָה עַל הַתִּי"ו; יֵשׁ לָנוּ כִּיּוּצָא בּוֹ, "מָה אֲמַלְה לְכַתֵּךְ". מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה – וְלֹא אֵילָן אֲחֵר, מִשּׁוּם "עֲמֹז אֲנֹכִי בְּצִרָה". אֶכָּל – נֶאֱכַל, כְּמוֹ: "לֹא עָבַד בָּהּ"; "אֲשֶׁר לִקַּח מִשָּׁם".	בְּלַבַּת אֵשׁ – בְּשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ, לִבּוֹ שֶׁל אֵשׁ, כְּמוֹ: "לֵב הַשָּׁמַיִם". וְאֵל תַּתְמָה עַל הַתִּי"ו; יֵשׁ לָנוּ כִּיּוּצָא בּוֹ, "מָה אֲמַלְה לְכַתֵּךְ". מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה – וְלֹא אֵילָן אֲחֵר, מִשּׁוּם "עֲמֹז אֲנֹכִי בְּצִרָה". אֶכָּל – נֶאֱכַל, כְּמוֹ: "לֹא עָבַד בָּהּ"; "אֲשֶׁר לִקַּח מִשָּׁם".
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה־נָּא וְאִרְאֶה אֶת־הַמִּרְאָה הַגָּדֹל הִנֵּה מִדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסִּנֵּה:	וַאֲמַר מֹשֶׁה אֶתְפְּנִי כְּעוֹן וְאַחֲזִי יָת תְּזוּנָא רַבָּא דִּדִּין מָא דִּין לֹא מִתּוֹקֵד אֶסְנָא:
אֶסְרֶה נָּא – אֲסוּרָה מִכָּאן לְהַתְקַרֵּב לְשָׁם.	אֶסְרֶה נָּא – אֲסוּרָה מִכָּאן לְהַתְקַרֵּב לְשָׁם.

וַיֵּרָא יְהוָה כִּי סָר לְרֹאשׁוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו
הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הַנְּנִי:

וַיִּחַזַּק יְיָ אֶת־אֲרִי אֶת־פָּנָיו לְמַחְזֵי וּקְרָא לֵיהּ יְיָ מִגֹּו אֲסִפָּא
וַאֲמַר מִשָּׁה מִשָּׁה וַאֲמַר הָאֵנָּה:

וַיֹּאמֶר אֶל־תְּקַרֵּב הָלָם שֶׁל־נִעְלִיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת־קֹדֶשׁ הוּא:

וַאֲמַר לֹא תִקְרַב הֶלְכָּא שְׂרִי סִינָךְ מֵעַל רִגְלֶךָ אֲרִי
אֲתֵרָא דְּאֵת קָאִים עֲלוּוֹהִי אֲתֵר קִדִּישׁ הוּא:

של – שְׁלוֹף וְהוּצָא. כְּמוֹ "וְנָשַׁל הַכֹּהֵן" ; "כִּי יִשָּׁל זֵיתָךְ". אֲדָמַת קֹדֶשׁ הִיא – הַמָּקוֹם.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֶ-לֹהֵי אַבְרָהָם אֶ-לֹהֵי יִצְחָק וְאֶ-לֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֶּר מִנְּשֵׁה פָנָיו כִּי יָרָא מִהִבֵּיט אֶל-יְהוָה-לֵהִיִּם:

וַאֲמַר אָנָּה אֶלֶּהָ דַּאֲבוּד אֶלֶּהִיָּה דְאֲבָרְהָם אֶלֶּהִיָּה
 דִּי־צָחָק וַאֲלֵהִיָּה דִּי־עֶקֶב וּכְבִּשְׁנוֹן מִשָּׁה לְאַפּוֹהִי אֲרִי
 דְחִיל מְלֹאסְתַּפְּלָא בְּצִית יִקְרָא דִּינִי:

וַיֹּאמֶר י-הוָה רְאֵה רָאִיתִי אֶת-עֲנִי עַמִּי אֲשֶׁר
בְּמִצְרַיִם וְאֶת-צָעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יַדְעֵתִי
אֶת-מִכְאָבִיו:

וַאֲמַר יי מַגְלָא גְּלִי קִדְמִי שְׁעָבוֹד עָמִי דְּבַמְצָרִים וְיִת
קַבִּילְתָּהוֹן שְׁמִיעַ קִדְמִי מִן קִדְם מִפְּלַחֲיָהוֹן אֲרִי גְּלִי
קִדְמִי פִּיבִיָּהוֹן:

וַיֹּאמֶר לְהַצִּילוֹ | מִיַּד מִצְרִים וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ
הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב
וַיַּדְבֹּשׂ אֶל־מָקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי:

וְאַתָּה לִיטִי לְשִׁינְבוֹתֶהוֹן מִיָּדָא דְּמִצְרָאִי וְלֹאֲפָקוּתֶהוֹן
מִן אֶרֶעָא הִהִיא לְאֶרֶע טֻבָּא וּפְתִיָּא לְאֶרֶע עֵבֶדָא חֲלָב
וְדִבְשׁ לְאַתֵּר פְּנֵעֵנָאִי וְחֻתָּאִי וְאַמּוֹרָאִי וּפְרָזָאִי וְחֻנָּאִי
וַיְבוֹסֵאִי:

וַעֲתָה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם־רֹאֲתַי
אֶת־הַלִּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם:

וּכְעַן הָא קבילת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֵת לְקִדְמֵי וְאָף גְּלִי קִדְמֵי דוּחָא דַּמְצֵרָאֵי דַחֲקִין לַהוּן:

וַעֲתָה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל-פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

וּכְעַן אֵיתָא וְאַשְׁלַחנָךְ לְזוֹת פְּרַעְיָה וְאַפִּיק יָת עַמִּי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם:

ועתה לכה ואשלחך וגו' – ואם תאמר: מה תועיל? "והוצא את עמי", יועילו דבריה ותוציאם משם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים מִי אֲנִי כִּי אֵלֶךְ אֶל-
פַּרְעֹה וְכִי אֹצִיא אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ מִן אֲנָא אֲרִי אֵיזִיל לָוֶת פְּרָעָה
וְאֲרִי אִפִּיקָה יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

מי אנכי – מה אני חשוב לדבר עם המלכים? וכי אוציא את בני ישראל – ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שתעשה להם גם ואוציאם ממצרים?

וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה־לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנִי
שִׁלַּחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאָהָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת־
הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה:

וַיֹּאמֶר אֲרִי יְהִי מִיָּמְרִי בְּסַעֲדָךָ וְדִין לְךָ אֶתֵּא אֲרִי אֲנִי
 וְשִׁלַּחְתָּךְ בְּאַפְקוֹתַי יָת עֲמָא מִמַּצָּרִים תִּפְלָחוּן הָדָם יִי
 עַל טוֹרָא הַדִּין:

ויאמר כי אהיה עמך – הָשִׁיבוּ עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן. שְׁאִמְרַת: "מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶּךָ אֶל פְּרָעָה", לֹא שָׁלַח הִיא כִּי אִם מִשְׁלִי, "כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ". "וְנָה", הַמַּרְאָה אֲשֶׁר רֵאִיתָ בְּסִנָּה – "לֵךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ" וְתַצְלִיחַ בְּשִׁלְיָחוֹתִי, וּכְדָאִי אֲנִי לְהַצִּיל, כְּאֲשֶׁר רֵאִיתָ הַסִּנָּה עוֹשֶׂה שְׁלִיחֹתִי וְאֵינָנו אֶפֶל, כִּךְ תִּלְךְ בְּשִׁלְיָחֹתִי וְאֵינָךְ גְּזוּק. וְשִׁשְׁעָלָת: מַה זָכוֹת יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם? דְּבַר גְּדוֹל יֵשׁ לִי עַל הוֹצָאָה זוֹ, שֶׁהֵרִי עֲתִידִים לִקְבֹּל הַתּוֹרָה עַל הָהָר הַזֶּה לְסוֹף שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים שֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם. **דְּבַר אַחֵר: כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ** – "וְנָה", שְׁתַּצְלִיחַ בְּשִׁלְיָחֹתֶיךָ – "לֵךְ הָאוֹת" עַל הַבְּטָחָה אַחֲרֵת שֶׁאֲנִי מְבַטֵּחְךָ; שֶׁכְּשֶׁתּוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אוֹתִי עַל הָהָר הַזֶּה, שֶׁתִּקְבְּלוּ הַתּוֹרָה עֲלֵינוּ, וְהִיא הַזָּכוֹת הָעוֹמֶדֶת לְיִשְׂרָאֵל. וְהַגַּמַּת לְשׁוֹן זֶה מְצִינוּ: "וְנָה לֵךְ הָאוֹת אֲכֹל הַשִּׁנָּה סְפִית" וְגו'; וּמִפְּלֵת סִנְטָרִיב תִּהְיֶה לָּךְ לְאוֹת עַל הַבְּטָחָה אַחֲרֵת, שֶׁאֲרָצְכֶם חֲרֵבָה מִפְּרוֹת. וְאֲנִי אֶבְרָךְ הַסְפִּיחִים.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנִי בֹא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֶל־לְהִי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ מַה אֵמַר אֲלֵהֶם:

וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יי הָא אֲנֵא אֲתִי לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַאֲמַר לְהוֹן א-לֵהָ דְאַבְהֶתְכוֹן שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן
וַיִּנְמְרוּן לִי מִן שְׁמִיָּה מֵא אִמַּר לְהוֹן:

וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים אֶל-מֹשֶׁה אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה וַיֹּאמֶר
כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם:

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה וַיֹּאמֶר כִּדְּבַר
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי לְנִתְכֹּחַ:

אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה – אֲהִיָּה עִמָּם בְּצִרָה זֹאת, אֲשֶׁר אֲהִיָּה עִמָּם בְּשִׁעְבוֹד שָׁאֵר מַלְכֵיּוֹת. אָמַר לִפְנֵיו: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! מָה אֲנִי מְזַכֵּיר לָהֶם צָרָה
אֲחֶרֶת? דִּים בְּצִרָה זוֹ. אָמַר לוֹ: יָפֵה אֲמַרְתָּ; כֹּה תֹאמַר נְגוּ'.

וַיֹּאמֶר עוֹד אֱ-לֹהִים אֶל-מֹשֶׁה כֹּה-תֹאמַר אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יְ-הוָה אֱ-לֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱ-לֹהֵי אַבְרָהָם אֱ-לֹהֵי
יִצְחָק וְאֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם זֶה-שְּׁמִי לְעֹלָם
וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דָּר:

וַיֹּאמֶר עוֹד יְיָ לְמֹשֶׁה כִּדְּבַר תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ
אֱ-לֹהֵי דַאֲבֵהֲתִכּוֹן אֱ-לֹהֵי דַאֲבָרָהֶם אֱ-לֹהֵי דִיִּצְחָק
וְאֱ-לֹהֵי דִיִּעֲקֹב שְׁלַחְנִי לְנִתְכֹּחַ דִּין שְׁמִי לְעֹלָם וְדִין
דִּיכְרָנִי לְכָל דָּר וְדָר:

זֶה שְׁמִי לְעֹלָם – חֶסֶד וִי"ו, לֹמַר: הַעֲלִימָהוּ – שְׁלֹא יִקְרָא כִּכְתָּבוֹ. וְזֶה זִכְרִי – לְמִדּוֹ הֵיכַף נִקְרָא.
חֲמִישִׁי

לָךְ וְאַסְפַּתְּ אֶת-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְ-הוָה
אֱ-לֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱ-לֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פָּקֵד פְּקֻדָּתִי אֲתָכֶם וְאֶת-הַעֲשׂוֹי לָכֶם
בְּמִצְרַיִם:

אִינִיל וְתַכְנוּשׁ יֵת סְבִי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לַהּוֹן יְיָ אֱ-לֹהֵי
דַאֲבֵהֲתִכּוֹן אֲתַגְלִי לִי אֱ-לֹהֵי דַאֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
לְמִימַר מְדָכָר דְּכִירָנָא יִתְכּוֹן וְיֵת דַּאֲתַעֲבִיד לְכוֹן
בְּמִצְרַיִם:

אֵת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל – מִיְּחָדִים לִישִׁיבָה. וְאֵם תֹּאמַר: זִקְנִים סֵתָם, הֵיכַף אֶפְשָׁר לוֹ לְאַסֹּף זִקְנִים שֶׁל שְׂשִׁים רַבּוֹא?

וַיֹּאמֶר אֵעֲלֶה אֲתָכֶם מִעֲנִי מִצְרַיִם אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
וְהַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַתְּנִי וְהַיְבוּסִי אֶל-אֶרֶץ נֹבַת
חֶלֶב וְדָבָשׁ:

וַיֹּאמְרִית אֲסִיק יִתְכּוֹן מִשְׁעַבּוֹד מִצְרָאִי לְאֶרֶע כְּנַעֲנָאִי
וְחַתָּאִי וְאֱמֹרָאִי וּפְרִזָּאִי וְחַתָּאִי וַיְבוּסָאִי לְאֶרֶע עֲבָדָא
חֶלֶב וְדָבָשׁ:

וְשִׁמְעוּ לְקוֹלִי וּבֹאֲתָ אִתְּהּ וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֶלֶךְ
מִצְרַיִם וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו יְ-הוָה אֱ-לֹהֵי הָעִבְרָיִים נִקְרָה
עָלֵינוּ וְעַתָּה גִלְכֶּה-נָּא דְרַךְ שְׁלִשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר
וְנִזְבַּחַה לִי-הַנֶּה אֱ-לֹהֵינוּ:

וַיִּקְבְּלוּן מִנָּךְ וְתִיתִי אִתְּ וְסְבִי יִשְׂרָאֵל לְנֹת מֶלֶכָא
דְּמִצְרַיִם וְתִימַרוּן לִיהּ יְיָ אֱ-לֹהֵי דִיהוּדָאִי אֲתַקְרִי
עָלֵנָא וְכַעַן גִּינִיל כַּעַן מִהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא
וְנִזְבַּחַת קֳדָם יְיָ אֱ-לֹהֵנָא:

וְשִׁמְעוּ לְקוֹלִי – מִפְּנֵין שִׁתְּאִמַּר לָהֶם לְשׁוֹן זֶה – יִשְׁמְעוּ לְקוֹלִי, שְׁכַפֵּר סִימָן זֶה מְסוֹר בִּינָדָם מִיַּעֲקֹב וּמִיּוֹסֵף, שְׁבַלְשׁוֹן זֶה הֵם נִגְאָלִים. יַעֲקֹב
אָמַר לָהֶם: "וְאֱ-לֹהִים פָּקֵד יִפְקֹד אֲתָכֶם"; יוֹסֵף אָמַר לָהֶם: "פָּקֵד יִפְקֹד אֱ-לֹהִים אֲתָכֶם". נִקְרָה עָלֵינוּ – לְשׁוֹן מִקְרָה. וְכֵן "וַיִּקְרָ אֱ-לֹהִים",
"וְאִנֹּכִי אִקְרָה כֹּה", אֵהָא נִקְרָה מֵאִתּוֹ הַלּוּם.

וְאֲנִי יִדְעָתִי כִּי לֹא-יִתֵּן אֲתָכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהִלָּךְ וְלֹא
בִּינָד חֲזָקָה:

וַיִּקְדַּמִּי גְלִי אֲרִי לֹא יִשְׁבּוּק יִתְכּוֹן מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם
לְמִינִיל וְלֹא מִן קֳדָם דְּחִילִיָּה תַקִּיָּה:

לֹא יִתֵּן אֲתָכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהִלָּךְ – אִם אִין אֲנִי מִרְאָה לוֹ יְדִי הַחֲזָקָה; כְּלוּמַר: כָּל עוֹד שְׁאִין אֲנִי מוֹדִיעֵנו יְדִי הַחֲזָקָה, לֹא יִתֵּן אֲתָכֶם לְהִלָּךְ.
לֹא יִתֵּן – "לֹא יִשְׁבּוּק", כְּמוֹ "עַל כֵּן לֹא נִתְּיָךְ", "וְלֹא נִתְּנוּ אֱ-לֹהִים לְהַרְעַע עֲמָדִי"; וְכֵלְן לְשׁוֹן נִתְּיָה הֵם. וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים: "וְלֹא בִינָד חֲזָקָה" –
וְלֹא בְּשִׁבִיל שְׂדוֹ חֲזָקָה, כִּי מֵאֵז אֲשַׁלַּח אֶת יְדִי וְהַפִּיתִי אֶת מִצְרַיִם נְגוּמָר. וּמִתְרַגְּמִין אוֹתוֹ: "וְלֹא מִן קֳדָם דְּחִילִיָּה תַקִּיָּה". מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב
בְּרַבִּי מְנַחֵם נֹאמַר לִי.

וְשַׁלַּחְתִּי אֶת-יְדִי וְהַפִּיתִי אֶת-מִצְרַיִם בְּכָל נִפְלְאוֹתֵי
אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי-כֵן יִשְׁלַח אֲתָכֶם:

וְאֲשַׁלַּח יֵת מַחַת גְּבוּרָתִי וְאֲמַחֲי יֵת מִצְרָאִי בְּכָל
פְּרִישְׁתִּי דַּאֲעֲבִיד בִּינִיָּהוֹן וּבְתַר כֵּן יִשְׁלַח יִתְכּוֹן:

וְנִתְּתִי אֶת-חֹן הָעַם-הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי
תֵּלְכוּן לֹא תִלְכוּ רִיקָם:

וְאֲתִין יֵת עֲמָא הַדִּין לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאִי וְהָיָה אֲרִי
תַּהֲכוּן לֹא תַהֲכוּן רִיקָנִין:

וְשִׁאֲלָה אֲשֶׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגְרַת בֵּיתָה כְּלִי-כֶסֶף וְכִלֵּי
זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל-בְּנִיכֶם וְעַל-בְּנֹתֵיכֶם
וְנִצַּלְתֶּם אֶת-מִצְרַיִם:

וְתִשְׁאַל אֲתַתָּא מִשִּׁיבְבַתָּהּ וּמִקְרִיבַת בֵּיתָה מְנִין דְּכֶסֶף
וּמְנִין דְּזָהָב וּלְבוּשִׁין וְתִשְׁוֹן עַל בְּנִיכּוֹן וְעַל בְּנֹתִיכּוֹן
וְתִרְקַנּוֹן יֵת מִצְרַיִם:

וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ – מאומה שהיא גרה אמה בבית. וּנְצַלְתֶּם – כְּתַרְגוּמוֹ: "וּתְרוֹקְנוּן". וְכֵן: "וְנִצְּלוּ אֶת מִצְרַיִם", "וְנִתְּנָצְלוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵיכֶם", וְהִנּוּ"ן בּוֹ יִסּוּד. וּמִנַּחֶם חִבְרוּ בְּמַחְבְּרַת צֹד"י עִם "וְנִצַּל אֶל־לֵהִים אֶת מִקְנֵה אֲבִיכֶם", "אֲשֶׁר הִצִּיל אֶל־לֵהִים מֵאֲבִינוּ", "וְנִתְּתֶם בְּיַד אוֹיֵב", "וְנִגְפֶתֶם לִפְנֵי אוֹיְבֵיכֶם", "וְנִאֲמַרְתֶּם נִצְלָנוּ", לְשׁוֹן נִפְעָלָנוּ. וְכָל נו"ן שֶׁהִיא בָּאָה בְּמִיכָה לְפָרָקִים וְנוֹפְלֵת מִמֶּנָּה, כְּנוּ"ן שֶׁל נוֹגֵף, נוֹשָׂא, נוֹתֵן, נוֹשֵׂף – כִּשְׁהִיא מְדַבֵּר לְשׁוֹן וּפְעֻלָּתָם, תִּנְקֵד בְּחֹטֵף, כְּגוֹן: "וְנִשְׁאַתֶּם אֶת אֲבִיכֶם", "וְנִתְּתֶם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד", "וְנִמְלַתֶּם אֶת בִּשְׁרֵי עֶרְלַתְכֶם". לְכֵן אֵנִי אוֹמֵר שְׂוֹאָת, הַנְקוּדָה בְּחִירָק, מִן הַיִּסּוּד הוּא, וַיִּסּוּד שֶׁם דָּבָר – נִצּוּל; וְהוּא מִן הַלְשׁוֹנוֹת הַכְּבָדִים, כְּמוֹ דְבוּר, כְּפוּר, לְמוּד, כְּשִׁידְבַר בְּלִשׁוֹן וּפְעֻלָּתָם – יִנְקֵד בְּחִירָק, כְּמוֹ: "וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע", "וְכַפַּרְתֶּם אֶת הַבַּיִת", "וְלִמַּדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם".

וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהִן לֹא־יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ יְיָ הוֹדָה: וְאַתִּיב מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהָא לֹא יִהְיִמְנוּ לִי וְלֹא יִקְבְּלוּן מִנִּי אֲרִי יִימְרוּן לֹא אֶתְגַּלִּי לָךְ יְיָ:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ הוֹדָה מִזֶּה בִּינְדֹךְ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר לִיה יְיָ מֵא דִין בִּינְדֹךְ וַיֹּאמֶר חוּטְרָא:

מִזֶּה בִּינְדֹךְ – לְכָךְ נִכְתַּב מִיכָה אֲחֵת, לְדְרוֹשׁ: מִזֶּה שֶׁבִּינְדֹךְ אֶתָּה סִיבִּי לְלִקּוֹת, שֶׁשָּׂשְׂדֶת בְּכִשְׂרִים. וּפְשׁוּטוֹ כְּאֵדָם שְׂאוּמֵר לְחִבְרוּ: מוֹדָה אֶתָּה שְׂוֹד שְׁלִפְנִיךָ אֵכֶן הִיא? אָמַר לוֹ: הֵן; אָמַר לוֹ: הִרִינִי עוֹשֶׂה אוֹתָהּ עֵץ.

וַיֹּאמֶר הַשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפָּנָיו: וַיֹּאמֶר רְמוּהִי לֹא־רַעָא וְרַמְהִי לֹא־רַעָא וְהוֹדָה לַחוּיָא וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קִדְמוּהִי:

וַיְהִי לְנַחֲשׁ – רְמַז לוֹ שֶׁסֹּפֵר לְשׁוֹן הָרַע עַל יִשְׂרָאֵל וְתַפֵּשׁ אוֹמְנוֹתוֹ שֶׁל נָחֲשׁ.

וַיֹּאמֶר יְיָ הוֹדָה אֱלֹהֵי מֹשֶׁה שְׁלַח יְדְךָ וְאַתָּה בְּזַנְבוֹ וַיִּשְׁלַח יְדוֹ וַיִּתְּנֶנּוּ בּוֹ וַיְהִי לְמֹשֶׁה בְּכַפּוֹ: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אוֹשִׁיט יְדְךָ וְאוֹחִיד בְּדַנְבִּיה וְאוֹשִׁיט יְדִיה וְאוֹתְקִיה בִּיה וְהוֹדָה לַחוּטְרָא בִּיְדִיה:

וַיִּתְּנֶנּוּ בּוֹ – לְשׁוֹן אֲחִיזָה הוּא, וְהִרְבֵּה נִשׁ בְּמִקְרָא: "וַיִּתְּנִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ", "וְהִתְּנִיקָהּ בְּמִבּוּשֵׁיו", "וְהִתְּנִיקָהּ בְּזִקְנוֹ" ..

לְמַעַן יֵאֱמִינוּ כִּי־נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ יְיָ הוֹדָה אֶל־לֵהִי אֲבַתָּם אֶל־לֵהִי אֲבַרְהָם אֶל־לֵהִי יִצְחָק וְאֶל־לֵהִי יַעֲקֹב: בְּדִיל דִּיהִימְנוּן אֲרִי אֶתְגַּלִּי לָךְ יְיָ אֶל־לֵהִי דְאֲבַתְהוֹן אֶל־לֵהִי דְאֲבַרְהָם אֶל־לֵהִי דִּיִּצְחָק וְאֶל־לֵהִי דִּיעֲקֹב:

וַיֹּאמֶר יְיָ לִיה עוֹד אַעֲיִל כְּעֵן יְדְךָ בְּעֵטְפֹךְ וְאַעֲיִל יְדִיה בְּעֵטְפִיה וְאַפְקָה וְהָא יְדִיה חוּרָא כְּתִלְגָּא: וַיֹּאמֶר יְיָ הוֹדָה לֹא עוֹד הִבְאֲנָא יְדְךָ בְּחִיטְלֹךְ וַיִּבְאֵא יְדוֹ בְּחִיטְקוֹ וַיִּנְצֹאָהּ וְהִגָּה יְדוֹ מִצְרַעַת כְּשִׁלְג:

מִצְרַעַת כְּשִׁלְג – דְּרֹךְ צְרַעַת לְהִיּוֹת לְבָנָה: "אִם בִּהְרַת לְבָנָה הִיא". אֲף בָאוֹת זֶה רְמַז לוֹ שֶׁלְשׁוֹן הָרַע סִפֵּר, בְּאִמְרוֹ: "לֹא יֵאֱמִינוּ לִי"; לְפִיכָךְ הִלְקָהוּ בְּצִרְעַת, כְּמוֹ שֶׁלְקַתָּה מְרִים עַל לְשׁוֹן הָרַע.

וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יְדְךָ אֶל־חִיטְלֹךְ וַיִּשָּׁב יְדוֹ אֶל־חִיטְקוֹ וַיִּנְצֹאָהּ מִחִיטְקוֹ וְהִגָּה שְׂבָה כְּבִשְׂרוֹ: וַיֹּאמֶר אֱתִיב יְדְךָ לְעֵטְפֹךְ וְאַתִּיב יְדִיה לְעֵטְפִיה וְאַפְקָה מַעֲטָפִיה וְהָא תִּבַּת הָנוֹת כְּבִשְׂרִיה:

וַיִּנְצֹאָהּ מִחִיטְקוֹ וְהִגָּה שְׂבָה וְגוֹמֵר – מִכָּאן שֶׁמִּדָּה טוֹכָה מִמִּהְרַת לְבֹא מִמִּדַּת פְּרָעִינִיּוֹת, שֶׁהִרִי בְּרֵאשׁוֹנָה לֹא נֹאמֵר "מִחִיטְקוֹ".

וְהִנֵּה אִם־לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהָאֱמִינוּ לְקוֹל הָאֵת הָאַחֲרוֹן: וַיֹּאמֶר אֱתִיב יְדְךָ לְעֵטְפֹךְ וְאַתִּיב יְדִיה לְעֵטְפִיה וְאַפְקָה מַעֲטָפִיה וְהָא תִּבַּת הָנוֹת כְּבִשְׂרִיה:

וְהָאֱמִינוּ לְקוֹל הָאֵת הָאַחֲרוֹן – מִשְׁתַּאמֵּר לָהֶם: בְּשִׁבְלִיכֶם לְקִיטִי עַל שֶׁסֹּפֵרְתִי עֲלֵיכֶם לְשׁוֹן הָרַע, יֵאֱמִינוּ לָךְ, שֶׁכְּבָר לְמַדּוֹ בְּכָךְ שֶׁהִמְזַדְּגִין לְהָרַע לָהֶם לִזְקִים בְּנִגְעִים, כְּגוֹן פְּרָעָה וְאַבִּימֶלֶךְ בְּשִׁבְלִי שָׂרָה.

וְהִנֵּה אִם־לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשִׁנֵּי הָאֵתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקוֹלְךָ וְלִקְחַתָּ מִמִּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכָתָּ הַיִּבְשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן־הַיָּאֵר וְהָיוּ לָדָם בַּיִּבְשָׁת: וַיְהִי אִם לֹא יֵהְיִמְנוּן אֲף לְתִרְיוֹן אֶתִּיָּא הָאֵלִין וְלֹא יִקְבְּלוּן מִנִּי וְתִסַּב מִמִּיָּא דְבִנְהִירָא וְתִישׁוּד לִיבְשָׁתָא וַיְהִיוֹן מִיָּא דְתִסַּב מִן נִהֲרָא וַיְהִיוֹן לְדָמָא בַּיִּבְשָׁתָא:

וְהָיוּ הַמַּיִם וְגוֹמֵר – וְהָיוּ וְהָיוּ שְׁנֵי פְעָמִים. נִרְאָה בְּעִינֵי, אֵלּוּ נֹאמַר: "וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר לָדָם בַּיִּבְשָׁת", שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁבִּינְדוּ הֵם נִהְפָּכִים לָדָם, וְאֵז שֶׁיִּיבְרְדוּ לְאֶרֶץ יִהְיוּ בְּהִנְתָּו; אֲבָל עֲכָשׁוּ מִלְּמַדְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ דָם עַד שֶׁיִּהְיוּ בַּיִּבְשָׁת.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְיָ הוֹדָה כִּי אֶל־דְּנִי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשׁ גַּם מֵאִז דְּבָרְךָ אֶל־עַבְדְּךָ כִּי כְבֹד־נָתַתָּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנִי: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קָדָם יְיָ בְּכַעַר יְיָ לֹא גָבַר דְּמִלּוּל אֲנָא אֲף מֵאֲתַמְלִי אֲף מִדְּקִמּוּהִי אֲף מֵעַדָּן דְּמִלִּילְתָא עִם עַבְדְּךָ אֲרִי יִקִּיר מִמְּלָל וְעַמִּיק לִישָׁן אֲנָא:

גם מתמול וגומר – למדנו, שכל שבועה ימים ה'ה הקדוש ברוך הוא מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו. "מתמול", "שלושום", "מאז דברך", הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין הם, הרי ששה, והוא ה'ה עומד ביום השביעי כשאמר לו זאת עוד: "שלח נא ביד תשלח", עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה שלא ה'ה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו, שה'ה גדול הימנו ונביא ה'ה, שנאמר: "הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים", הוא אהרן. וכן: "ואנני להם בארץ מצרים... ואמר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו", ואותה נבואה לאהרן נאמרה. **כבד פה** – בכבודות אני מדבר, ובקלשון לעז בלב"א.

ויאמר י-ה'ה אליו מי שם פה לאדם או מי-ישום אלם או חרש או פקח או עורר הלא אנכי י-ה'ה:	ונאמר יי ליה מן שוי פמא לאנשא או מן שוי אלימא או חרשא או פתיחא או עורא הלא אנא יי:
--	---

מי שם פה וגומר – מי למדך לדבר, כשהיית גדון לפני פרעה על המצרי? או מי ישום אלם – מי עשה פרעה אלם, שלא נתאמץ במצות הריגתה, ואת משרתי חרשים, שלא שמעו בצוותו עליך? ואת אספקלטורין ההורגים, מי עשאם עורים, שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת? **הלא אנכי** – ששמי ה' – עשיתי כל זאת.

ועתה לך ואנכי אהנה עם-פיה והוריתיך אשר תדבר:	וכען איזיל ומימרי יהי עם פמך ואלפנך דתמליל:
---	--

ויאמר בי א-דגני שלח-נא ביד-תשלח:	ונאמר בבועו יי שלח כען ביד מן דכשר למשלח:
---	--

ביד תשלח – ביד מי שאתה רגיל לשלח, והוא אהרן. דבר אחר: ביד אחר שתמצה לשלח. אין סופי להכניסם לארץ, ולהיות גואלם לעתיד; יש להם שלוחים הרבה.

ויחר-אף י-ה'ה במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כיי-דבר ודבר הוא וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמת בלבך:	ותקיה רוגזא דיי במשה ונאמר הלא אהרן אחיך לינאה גלי קדמי ארי מללא ימליל הוא ואף הא הוא נפיק לקדמותך ויחזינך ויחזי בלביה:
--	--

ויחר אף – רבי יהושע בן קרחה אומר: כל חרון אף שבתורה נאמר בו רשם, וזה לא נאמר בו רשם, ולא מצינו שפא ענש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי: אף בזה נאמר בו רשם, "הלא אהרן אחיך הלוי", שה'ה עמיד להיות לוי ולא כהן, וספקנה הייתי אומר לצאת מקד. מעתה לא יקנה כהן, אלא הוא יקנה כהן ואתה הלוי, שנאמר: "ומשה איש הא-להים בננו וקראו על שבת הלוי". **הנה הוא יצא לקראתך** – כשתלך למצרים. וראך ושמת בלבך – לא כשאתה סבור, שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדלה. ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב.

ודברת אליו ושמת את-הדברים בפיו ואנכי אהנה עם-פיה ועם-פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשו:	ותמליל עמיה ותשני ית פתגמיה בפמיה ומימרי יהי עם פמך ועם פמיה ואליה יתכון ית דתעבדון:
--	---

ודבר-הוא לך אליהעם והנה הוא יקנה-לך לפה ואתה תקנה-לו לא-להים:	וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהי לך למתורגמן ואת תהי ליה לרב:
--	---

ודבר הוא לך – בשבילך ידבר אל העם. וזה יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולכם הסמוכים לדבור, שכלם לשון על הם. יקנה לך לפה – למליץ, לפי שאתה כבד פה. לא-להים – לרב ולשר.

ונאת-המטה הנה תקח ביגד אשר תעשה-בו את-האתת:	ות חוטרא קדין תסב ביגד דתעביד ביה ית אתיא:
--	---

שישי **פרשת היציאה ממדין**

וילך משה ויגש אל-יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אליאחי אשר-במצרים ואראה העוהם תיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום:	ונאזל משה ותב לנת יתר חמוהי ויאמר ליה איזיל כען ואתוב לנת אחי דבמצרים ואחזי העד כען קימין ויאמר יתרו למשה איזיל לשלם:
---	--

ויגש אל יתר חתנו – לטל רשות, שהרי נשבע לו: ושבועה שמות היו לו: רעואל, יתר, יתרו, קיני, חובב, חפר, פוטיאל.

ויאמר י-ה'ה אלי-משה במדון לך נשב מצרים פיי מתו פליהאנשים המבקשים את-נפשך:	ונאמר יי למשה במדין איזיל תוב למצרים ארי מיתו כל גובריא דבעו למקטלך:
--	---

כי מתו כל האנשים – מי הם? דתן ואבירם. חיים היו, אלא שיגרדו מנכסיהם, והעני חשוב כמת.

וַיִּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֵּאסְפוּ אֶת-כָּל-זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְאֵזַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיְכַנְּשׁוּ יֵת כָּל סָבִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיַּדְבֵּר אַהֲרֹן אֶת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְ-הוָה אֵלָיו מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֵתָת לְעֵינֵי הָעָם:	וּמְלִיל אַהֲרֹן יֵת כָּל פִּתְגָמָיָא דְּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וַעֲבַד אֵתִיָּא לְעֵינֵי עַמָּא:
וַיֵּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמָעוּ כִּי-פָקֵד יְ-הוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת-עֲנָלָם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:	וְהִימִין עַמָּא וּשְׁמָעוּ אַרִי דְּכִיר יְיָ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָרִי גְּלִי קְדָמוּהִי שְׁעִבּוּדָהוֹן וְכָרְעוּ וּסְגִידוּ:

שביעי	
וְאַחֲרֵ כֵּן בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֵּאמְרוּ אֶל-פְּרָעָה כֹּה-אָמַר יְ-הוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיִּתְּנֻהוּ לִי בַּמִּדְבָּר:	וּבִתֵּר כֵּן עָאֵלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַאֲמָרוּ לְפְרָעָה כִּדְנֹן אָמַר יְיָ אֱ-לֹהֵא דְיִשְׂרָאֵל שְׁלַח יֵת עַמִּי וַיִּתְּנֻהוֹן קְדָמִי בַּמִּדְבָּרָא:
וְאַחֲרֵ כֵּן בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּגְוָמָר – אָבֵל הַזִּקְנִים נִשְׁמָטוּ אֶחָד אֶחָד מֵאַחֲרֵהוֹן, עַד שֶׁנִּשְׁמָטוּ כָּלָם קֹדָם שֶׁהִגִּיעוּ לְפִלְטִין, לְפִי שֶׁיִּרְאוּ לָלֶכֶת. וּבְסִינֵי נִפְרַע לָהֶם: "וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל ה' וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ", הַחֲזִירָם לְאַחֲרֵיהֶם.	
וַיֵּאמֶר פְּרָעָה מִי יְ-הוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמְעֶ בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא יַדְעַתִּי אֶת-יְ-הוָה וְגַם אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:	וַאֲמַר פְּרָעָה שְׁמָא דִּינִי לֹא אֲתַגְּלִי לִי דְאַקְבִּיל לְמִימְרִיהָ לְשַׁלַּחָא יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲתַגְּלִי לִי שְׁמָא דִּינִי וְאַף יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:
וַיֵּאמְרוּ אֱ-לֹהֵי הָעֶבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ גִלְכָּה זָא דְרָרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחְתָּ לִי-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ פֶּן-יִפְגְּעֵנוּ בְּדָבָר אֹו בְּחֶרֶב:	וַאֲמָרוּ אֱ-לֹהֵא דִּיהוּדָאִי אֲתַגְּלִי עָלֵנָא גִיזִיל כְּעֹן מִהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא וְנִזְבַּח קְדָם יְיָ אֱלֹהֵנָא דְלָמָא יַעֲרַעֲנָנָא בְּמוֹת אוּ בְקִטּוֹל:
פֶּן יִפְגְּעֵנוּ – "פֶּן יִפְגְּעֶךָ" הֵיוּ צָרִיכִים לוֹמַר, אֲלֵא שֶׁחֲלָקוּ כְּבוֹד לַמַּלְכוּת. פְּגִיעָה זוֹ לִשּׁוֹן מִקְרָה מָנוֹת הָיָא.	
וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמֹה וְאַהֲרֹן תִּפְרִיעוּ אֶת-הָעָם מִמַּעֲשֵׂיו לָכוּ לְסַבְּלָתִיכֶם:	וַאֲמַר לַהוֹן מֶלְכָּא דְּמִצְרַיִם לְמָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּבְטְלוֹן יֵת עַמָּא מַעֲבִידְתַּהוֹן אִיזִילוּ לְפוֹלְחָנְכוֹן:
תִּפְרִיעוּ אֶת הָעָם מִמַּעֲשֵׂיו – תִּבְדִּילוּ וְתִרְחִיקוּ אוֹתָם מִמַּלְאכְתָּם, שֶׁשׁוֹמְעִין לָכֶם וְסִבּוּרִים לְנוֹס מִן הַמַּלְאכָה. וְכֵן "פְּרָעָהוּ אֵל תַּעֲבֹר בּוֹ", רַחֲמָהּ; וְכֵן "וְתִפְרַעוּ כָּל עַצְמִי". "כִּי פְרוּעַ הוּא", נִרְחַק וְנִתְעַב. לָכוּ לְסַבְּלוֹתִיכֶם – לָכוּ לְמַלְאכְתְּכֶם שֶׁיֵּשׁ לָכֶם לַעֲשׂוֹת בְּכַתִּיכֶם; אָבֵל מִלְּאֲכַת שֶׁעֲבוּד מִצְרַיִם לֹא הָיְתָה עַל שִׁבְטוֹ שֶׁל לוֹי. וְתִדַּע לָהּ, שֶׁהָרִי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יוֹצְאִים וּבָאִים.	
וַיֵּאמֶר פְּרָעָה הַיִּרְרָבִים עֲתָה עִם הָאָרֶץ וְהַשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסַּבְּלָתָם:	וַאֲמַר פְּרָעָה הָא מְדַסְגִּיאִין כְּעֹן עַמָּא דְאַרְעָא וְתִבְטְלוֹן יִתְהוֹן מְפוֹלְחָנָהוֹן:
הַיִּרְרָבִים עֲתָה עִם הָאָרֶץ – שֶׁהַעֲבוּדָה מְשַׁלֵּת עֲלֵיהֶם, וְאַתָּם מִשְׁבִּיתִים אוֹתָם מִסַּבְּלוֹתָם; הַפֶּסֶד גָּדוֹל הוּא זֶה.	
וַיֵּצְאוּ פְּרָעָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת-הַנְּגַשִּׁים בָּעָם וְאֶת-שֹׁטְרֵיוּ לֵאמֹר:	וּפְקִיד פְּרָעָה בִּיוֹמָא הַהוּא יֵת שְׁלִטוֹנִי עַמָּא וְיֵת סָרְכוּהִי לְמִימָר:
הַנְּגַשִּׁים – מִצְרַיִים הָיוּ, וְהַשׁוֹטְרִים הָיוּ יִשְׂרָאֵלִים. הַנּוֹגֵשׁ מְמַנָּה עַל כֹּמֶה שׁוֹטְרִים, וְהַשׁוֹטְר מְמַנָּה לְרִדּוֹת בְּעוֹשֵׂי הַמַּלְאכָה.	
לֹא תֵאסְפוּן לָתֵת תְּבוֹן לָעָם לְלַבֵּן הַלְבָנִים כְּתָמוֹל שְׁלֹשָׁם הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבוֹן:	לֹא תִיסְפוֹן לְמַתָּן תְּבִנָּא לְעַמָּא לְמַרְמִי לְבִנִין כְּמַאֲתָמְלִי וּמְדַקְמוּהִי אַנוֹן יִיזְלוֹן וַיִּגְבְּבוֹן לַהוֹן תְּבִנָּא:
תְּבוֹן – אֲשֶׁטוּבֵל"א . הֵיוּ גּוֹבְלִין אוֹתוֹ עִם הַטִּיט. לְבָנִים – טִיווּל"ש בְּלַעַז, שְׁעוֹשִׂים מְטִיט וּמִיבָשִׁין אוֹתָן בַּחֲמָה, וַיֵּשׁ שֶׁשׁוֹרְפִין אוֹתָן בְּכִבְשָׁן. כְּתָמוֹל שְׁלֹשָׁם – כְּאֲשֶׁר הָיִיתָם עוֹשִׂים עַד הַנָּה. וְקִשְׁשׁוּ – וְלָקְטוּ.	
וְאֶת-מִתְּפֹנֶת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים תָּמוֹל שְׁלֹשָׁם תַּעֲשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִתְּרָעוּ מִמֶּנּוּ כִּי-נִרְפִּים הֵם עַל-פֶּן הֵם צְעָקִים לֵאמֹר גִּלְכָּה נִזְבַּחְתָּ לֹא-לֹהֵינוּ:	וְיֵת סָכוּם לְבִנְיָא דְאַנוֹן עֲבָדִין מַאֲתָמְלִי וּמְדַקְמוּהִי תְּמַנוֹן עֲלִיהוֹן לֹא תְּמַנְעוֹן מִנִּיהָ אַרִי בְטָלְנִין אַנוֹן עַל כֵּן אַנוֹן מַצְוִחִין לְמִימָר גִּיזִיל גְּדַבַּח קְדָם אֱלֹהֵנָא:

ונאת מתכבד הלבנים – סכום חשבון הלבנים שהיה כל אחד עושה ליום כשהיה התכבן נתן להם, אותו סכום תשימו עליהם גם עתה, למען תכבד העבודה עליהם. **פי נרפים** – מן העבודה הם, לכה לכה פונה אל הבטלה וצועקים לאמר: "נלכה" וגו'. "**מתכבד**", "ותכבן לבנים", "ולו נתכנו עלילות", "את הכסף המתכבן", כלם לשון חשבון הם. **נרפים** – המלאכה רפוייה בידם ועזובה מהם והם נרפים ממנה, רטרייט בלע"ו.

תכבד העבדה על-האנשים ויעשו-בה ואלי-ישעו
בדברי-שקר:
יתקף פולחנה על גובריא ויתעסקון בה ולא יתעסקון בפתגמין בטיילין:

ואל ישעו בדברי שקר – ואל יהגו וידברו תמיד בדברי רוח, לאמר "נלכה נזכרה". ודומה לו: "ואשעה בחקיה תמיד"; "למשל ולשנינה", מתרגמין "ולשועין"; "וניספר", "ואשתעי". ואי אפשר לומר "ישעו" – לשון "נישע ה' אל הכל... ואל קין ואל מנחתו לא שעה", ולפרש "אל ישעו" – אל יפנו; שאם כן, היה לו לכתב: "ואל ישעו אל דברי שקר", או "לדברי שקר", כי כן גזרת כלם: "ישעה האדם על עשהו", "ולא ישעה אל המזבחות", "ולא שעו על קדוש ישראל"; ולא מצאתי שמוש של ב"ת סמוכה לאחריהם. אבל אחר לשון דבור, כמתעסק לדבר בדבר, נופל לשון שמוש ב"ת, כגון: "הנדברים בך", "ותדבר מרים ואהרן במשה", "לדבר בם", "ואדברה בעדמיה". אף כאן, "אל ישעו בדברי שקר", אל יהיו נדברים בדברי שוא ובהבאי.

ויצאו נגשי העם ושטריו ניאמרו אליהעם לאמר כה
אמר פרעה איני נתן לכם תבן:
ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר
כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכו תבנא:

אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר:
אתון אינילו סבו לכו תבנא מאמר דתשכחון ארי
לא יתמנע מפולחנכון מדעם:

אתם לכו קחו לכם תבן – וצריכים אתם לילך בנריות. **כי אין נגרע מעבדתכם דבר** – מפל סכום לבנים שהייתם עושים ליום, בהיות התכבן נתן לכם מזמן מבית המלך.

ויפץ העם בכל-ארץ מצרים לקשש קש לתבן:
ואתבדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גלי לתבנא:

לקשש קש לתבן – לאסוף אסיפה ללקט לקט לצורך תבן הטיט. **קש** – לשון לקוט; על שם שדבר המתפור הוא וצריך לקששו, הוא קרוי קש בשאר מקומות.

והנגשים אצים לאמר פלו מעשיכם דבר-יום ביומו
כאשר בהיות התבן:
ושלטוניא דחקין למימר אשלימו עבדתכון פתגם
יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד מתייהב לכו תבנא:

אצים – דוחקים. **דבר יום ביומו** – חשבון של כל יום פלו ביומו, כאשר עשיתם בהיות התבן מוכן.

ויפיו שטרלי בני ישראל אשר-שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול שלשם גם-תמול גם-היום:
ולקו סרכי בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני פרעה למימר מדין לא אשלימתון גזירתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקמוהי אף תמלי אף יומא דין:

ויפיו שטרלי בני ישראל – השוטרים ישראלים היו, וחסים על חבריהם מלדחקם; וכשהיו משלימים הלבנים לנוגשים, שהם מצריים, והיה חסר מן הסכום, היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה. לפיכך זכו אותם שוטרים להיות סנהדרין, ונאצל מן הרום אשר על משה והושם עליהם, שנאמר: "אספה לי שבועים איש מזקני ישראל אשר ידעת" – מאותן שידיעת הטובה שעשו במצרים, "כי הם זקני העם ושוטריהם". **ויפיו שטרלי בני ישראל אשר שמו נגשי פרעה** – אותם לשוטרים עליהם, לאמר **מדוע** וגו'. למה ויפיו? שהיו אומרים להם: מדוע לא כליתם גם תמול גם היום חק הקצוב עליכם ללבן, כתמול השלישי, שהוא יום שלפני אתמול? והוא היה בהיות התבן נתן להם. **ויפיו** – לשון ויפיעלו, הכו מיד אחרים; הנוגשים הכום.

ויבאו שטרלי בני ישראל ויצעקו אל-פרעה לאמר
למה תעשה כה לעבדיך:
ונאתו סרכי בני ישראל וצנחו קדם פרעה למימר למא
מתעביד כדיו לעבדך:

תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מפים וחסאת עמך:
תבנא לא מתייהב לעבדך ולבניא אמרין לנא עבידו
וקא עבדך לקו וחסו עליהון עמך:

וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ – הַנוֹגְשִׁים: "עֲשׂוּ", כַּמְנִיחַ הָרָאוֹן. וְחֲטָאת עֲמָדָה – אֵלֶּיךָ הִנֵּה נִקְוֶה פֶּתַח הַיָּמִי אוֹמֵר שֶׁהוּא דְבוּק: וְדָבָר זֶה חֲטָאת עֲמָדָה הוּא. עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא קָמַץ, שֵׁם דָּבָר הוּא, וְכָךְ פְּרוּשׁוֹ: וְדָבָר זֶה מְבִיא חֲטָאת עַל עֲמָדָה; כֹּאֵלֶּיךָ כְּתוּב: "וְחֲטָאת לְעֲמָדָה". כִּמּוֹ: "כְּבוֹאֲנָה בֵּית לֶחֶם", שֶׁהוּא כִּמּוֹ "לְבֵית לֶחֶם", וְכֵן הִרְבֵּה.

וַיֹּאמֶר נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים עַל־כֵּן אַתֶּם אֲמָרִים גִּלְגָּה	וַאֲמַר בְּטִלְגִּין אַתּוֹן בְּטִלְגִּין עַל כֵּן אַתּוֹן אֲמָרִין גִּיזִיל
נִזְבַּחַתָּה לִי-הַנֶּה:	נִזְבַּח קָדֶם יִי:

וְעַתָּה לָכוּ עִבְדוּ וְתָבוּן לֹא־יִנָּתֶן לָכֶם וְתָבוּן לְבָנִים תִּתְּנוּ:	וְכַעַן אֵיזִילוּ פִּלְחוּ וְתִבְנֶא לָא יִתְיַהֵב לָכוֹן וְסָכוּם לְבִנְיָא תִתְּנוּ:
---	--

וְתָבוּן לְבָנִים – חֲשָׁבוֹן הַלְבָנִים. וְכֵן "אֵת הַכֶּסֶף הַמִּתְכַּן", הַמְּנוּי, כִּמּוֹ שֶׁאֲמַר בְּעֵינֵינוּ: "וַיִּצְאֻהוּ וַיִּמְנוּ אֵת הַכֶּסֶף".

וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲתֶם בָּרַע לֹאמַר לֹא־תִגְרְעוּ מִלְּבַנֵיכֶם דְּבַר־יוֹמוֹ:	וַחֲזוּ סָרְכֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְהוֹן בְּבִישׁ לְמִימַר לָא תִמְנְעוּן מִלְּבַנֵיכֶן פְּתָגָם יוֹם בְּיוֹמִיָּה:
---	--

וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל – אֵת חֲבֵרֵיהֶם הַנֶּרְדִּים עַל יָדָם. בָּרַע – רָאוּ אוֹתָם בָּרַעַה וְצָרָה הַמוֹצֵאת אוֹתָם בְּהַכְּבִידִם הַעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם, "לֹא־מַר לֹא תִגְרְעוּ" וְגו'.

וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מִשָּׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נֹצְצִים לִקְרֹאתָם בְּצִאתָם מֵאֵת פֶּרְעֶה:	וְעֲרֵעוּ יֵת מִשָּׁה וְיֵת אַהֲרֹן קִימִין לִקְדָּמוֹתֵהוֹן בְּמִפְקָהוֹן מִלִּנֹּת פֶּרְעֶה:
---	--

וַיִּפְגְּעוּ – אֲנִשִּׁים מִיִּשְׂרָאֵל "אֵת מִשָּׁה וְאֵת אַהֲרֹן" וְגו'. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ: כָּל נָצִים וְנֹצְצִים – דָּתָן וְאַבִּירָם הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם "וַיִּצְאוּ נֹצְצִים".

וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים יִרְא יְיָ-הַנֶּה עָלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת־רִיתָנוּ בְּעֵינֵי פֶרְעֶה וּבְעֵינֵי עִבְדָיו לְתַת־חֶרֶב בֵּינָם לְהִרְגָנוּ:	וַאֲמָרוּ לַהוֹן יִתְגַּלִּי יִי עָלֵיכֶן וְיִתְפָּרַע דְּאַבְאִישְׁתוֹן יֵת רִיתָנָא בְּעֵינֵי פֶרְעֶה וּבְעֵינֵי עִבְדוֹהִי לְמַתָּן חֶרֶבָא בִּיזְדָּהוֹן לְמִקְטִלָּנָא:
---	--

וַיֵּשֶׁב מִשָּׁה אֶל־יְיָ-הַנֶּה וַיֹּאמֶר אֶ-דָּנִי לָמָּה הִרְעַתָּה לָעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי:	וְתַב מִשָּׁה לִקְדָּם יִי וַאֲמַר יִי לָמָּה אֲבִאִישְׁתָּא לְעֲמָא הַדִּין לָמָּה דָּנֹן שְׁלַחְתָּנִי:
--	---

לָמָּה הִרְעַתָּה לָעַם הַזֶּה – וְאֵם תֹּאמַר: מָה אִכְפַּת לָךְ? קוֹבֵל אֲנִי עַל שְׁשִׁלְחַתָּנִי.

וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל־פֶּרְעֶה לְדַבֵּר בְּשִׁמּוֹךְ חֶרֶע לָעַם הַנֶּה וְהַצֵּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמּוֹךְ:	וּמַעַדָן דְּעִלִּית לִנֹּת פֶּרְעֶה לְמַלְלָא בְּשִׁמּוֹךְ אֲבִאִישׁ לְעֲמָא הַדִּין וְשִׁיזְבָּא לָא שְׁיִזְבַּתָּא יֵת עַמּוֹךְ:
---	---

חֶרַע – לְשׁוֹן הַפְּעִיל הוּא, הִרְבֵּה רָעָה עֲלֵיהֶם. וְתַרְגוּמוֹ "אֲבִאִישׁ".

וַיֹּאמֶר יְיָ-הַנֶּה אֶל־מִשָּׁה עַתָּה תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפֶרְעֶה כִּי בִּיד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם וּבִיד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ:	וַאֲמַר יִי לְמִשָּׁה כַּעַן תִּחְזִי דְּאַעֲבִיד לְפֶרְעֶה אֲרִי בִּיד תְּקִיפָא יִשְׁלַחֲנוֹן וּבִיד תְּקִיפָא יִתְרִיכְנוֹן מֵאַרְעִיָּה:
--	--

עַתָּה תִּרְאֶה... – הִרְהַרְתָּ עַל מַדּוּתִי: לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁאֲמַרְתִּי לוֹ "כִּי בִי־צָחַק יִקְרָא לָךְ זָרַע", וְאַחֵר כִּד אֲמַרְתִּי לוֹ "הִעֲלֵהוּ לְעוֹלָה", וְלֹא הִרְהַר אַחֲרֵי מַדּוּתִי. לְפִיכָךְ עַתָּה תִּרְאֶה – הָעֲשׂוּי לְפֶרְעֶה תִּרְאֶה, וְלֹא הָעֲשׂוּי לְמַלְכֵי שְׂבָעָה אֲמוֹת כְּשֶׁאַבְרָהָם לְאַרְצָא. כִּי בִּיד חֲזָקָה יִשְׁלַחֲנוֹן – מִפְּנֵי זֶה הַחֲזָקָה שֶׁתִּתְּנוּ עָלָיו, וְשִׁלַּחֲנוֹן – וּבִיד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאַרְצוֹ – עַל פְּרָחֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִגְרָשֶׁם, וְלֹא יִסְפִּיקוּ לַעֲשׂוֹת לָהֶם צִידָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְתִתְּנוּ מִצָּרִים עַל הָעָם...".

טז וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: שָׁמַעְתִּי כְּאֵלָה רַבּוֹת מִנְחָמִי עָמַל כְּלָכֶם: תִּקְוִי לְדַבְרֵי-רוּחַ אוֹ מִה־יְמַרְיָצֶךָ כִּי תַעֲנֶנָּה: גַּם אֲנֹכִי כָכֶם אֲדַבֵּרָה לוֹ יֵשׁ נַפְשְׁכֶם תַּחַת נַפְשִׁי אֲחַבִּירָה עֲלֵיכֶם בְּמַלְאִים וְאֶנִּיעָה עֲלֵיכֶם בְּמוֹ רֹאשִׁי: הֲאֵאֱמַצְכֶם בְּמוֹ-כִּי וְנִיד שִׁפְתֵי יַחֲשֹׁף: וְאִם-אֲדַבֵּרָה לֹא-יִחַשֵׁף כְּאָבִי וְאֲחַדְלָה מִה־מַּגִּי יִהְיֶה: וְאִךְ-עַתָּה הִלָּאֵנִי הַשָּׁמוֹת כָּל-עַדְתִּי: וְהִתְקַמְטִנִי לַעַד הִיָּה וַיָּקָם בִּי כַחֲשִׁי בְּפָנַי יַעֲנֶנָּה: אַפּוֹ טָרַף וַיִּשְׁטַמְנִי תִרְקַע עָלַי בְּשֹׁנִי צָרִי וַיִּלְטֵשׁ עֵינָיו לִי: פָּעַרוּ עָלַי בְּפִיהֶם בַּחֲרָפָה הִכּוּ לַחֲתִי יָחַד עָלַי וְתַמְלָאוּן: יִסְגִּירֵנִי אֵל אֵל עֹוִיל וְעַל-יָדַי רֹשָׁעִים יִרְטֹנִי: שְׁלֹו הִיִּיתִי וַיִּפְרְפְּרֵנִי וְאֲחֹז בְּעַרְפִּי וַיִּפְצַּצְפָּצֵנִי וַיְקִימְנִי לוֹ לַמַּטָּרָה: יִסָּבּוּ עָלַי רַבִּיּוֹ וַיִּפְלַח בְּלִיּוֹתִי וְלֹא יִחַמֵּל יִשְׁפֹּךְ לְאַרְץ מִרְרָתִי: יִפְרָצֵנִי בְּרֶץ עַל-פְּנֵי-פָרֶץ יִרְץ עָלַי כַּגְּבוּר: שֹׁשֶׁק תִּפְרֹתִי עָלַי גִּלְדִּי וְעַלְלָתִי בַּעֲפָר קִרְנִי: פָּנַי חֲמַרְמָרוּ מִנִּי-בָכִי וְעַל עַפְעָפִי צִלְמוֹת: הָעַל לֹא-חָמַס בְּכַפִּי וְתַפְלָתִי זָכָה: יִיאָרֶץ אֶל-תִּכְסִּי דָמִי וְאֶל-יָהִי מָקוֹם לְזַעֲקָתִי: יִגַּם-עַתָּה הִנֵּה-בִשְׁמַיִם עֲדִי וְשִׁהְדִּי בַּמַּרְמִים: מְלִיצִי רַעֲי אֶל-אֱ-לוֹהֵ דִלְפָּה עֵינַי: וַיּוֹכַח לַגִּבּוֹר עִם-אֱ-לוֹהֵ וּבֶן-אָדָם לִרְעָהוּ: כִּי-שָׁנוֹת מִסֶּפֶר יֵאָתִיו וְאַרְח לֹא-אָשׁוּב אֶהְיֶה:

יז וַיֹּאמֶר יְהוָה לְיָמִי נִזְעַכּוּ קִבְרִים לִי: בֹא-לֹא הַתִּלִּים עִמָּדִי וְכִהְיוּתָם תִּלְן עֵינַי: שְׂמִימָה-נָא עָרְבֵנִי עִמָּךְ מִי הוּא לִיָּדִי יִתְקַע: כִּי-לִבָּם צַפְנוֹת מִשְׁכָּל עַל-פֶּן לֹא תִרְמָם: הִלְחַלַק נִגִּיד רַעִים וְעֵינַי בָּנִיו תִּכְלֶנָּה: וְהַצִּיגְנִי לְמִשָּׁל עַמִּים וְתַפַּת לִפְנֵים אֶהְיָה: וְתִכְהַ מִכַּעֲשׂ עֵינַי וַיַּצְרִי כַּצָּל כָּלָם: יִשְׁמוּ יִשְׁרָיִם עַל-זֹאת וְנָקִי עַל-חֲנֹף יִתְעַרֵּר: וַיֵּאָחֵז צִדִּיק דְּרָכּוֹ וַיִּתְּהַר-יָדָיִם יָסִיף אֶמֶץ: וְאוֹלָם כָּלָם תִּשְׁבּוּ וַיָּבֹאוּ נָא וְלֹא-אֲמַצָּא בָכֶם חֶכֶם: יִמִּי עָבְרוּ זְמַנִּי נִתְקַוּ מוֹרְשֵׁי לִבִּי: גִּלְגִּלָּה לַיּוֹם יִשְׁימוּ אוֹר קָרוֹב מִפְּנֵי-חֲשֹׁךְ: בֹּא-אֶקְוֶה שְׁאוֹל בֵּיתִי בַחֲשֹׁךְ רִפְדָּתִי יִצוּעִי: לִשְׁמַת קִרְאָתִי אָבִי אֶתָּה אִמִּי וְאֲחָתִי לְרַמָּה: וַיֵּאָיֶה אַפּוֹ תַקְוָתִי וְתַקְוָתִי מִי יִשׁוּרְנָה: כִּי שָׁאֵל תִּרְדָּנָה אִם-יִחַד עַל-עֶפֶר גַּחַת:

יח וַיַּעַן בְּלִדָּד הַשָּׁחִי וַיֹּאמֶר: עַד-אֲנָה אֶתְשִׁימוֹן קִנְאִי לְמַלְאִין תִּכְבִּינוּ וְאַתֶּר נְדַבֵּר: מִדּוּעַ נִחַשְׁבֵּנוּ כְּבִהְמָה נִטְמִינוּ בְּעֵינֵיכֶם: טָרַף נַפְשׁוֹ בְּאֶפּוֹ הִלְמַעֲנָה תַעֲזֹב אֶרֶץ וַיַּעֲתֵק-צוּר מִמָּקוֹמוֹ: גַּם אוֹר רֹשָׁעִים יִדְעֹךְ וְלֹא-יִלָּה שְׂבִיב אִשׁוֹ: אוֹר חֲשֹׁךְ בְּאֵהָלוֹ וַיָּבֹאוּ עָלָיו יָדְעֹךְ: וַיַּצְרוּ צַעֲדֵי אוֹנּוֹ וְתַשְׁלִיכֵהוּ עַצְתּוֹ: כִּי-שָׁלַח בְּרַשֶּׁת בְּרַגְלָיו וְעַל-שְׂבָכָה יִתְהַלֵּךְ: יֵאָחֵז בַּעֲקֵב פֶּחַ יִחַזַּק עָלָיו צַמִּים: טְמוֹן בְּאַרְץ חֲבָלוֹ וְיִמְלֹכְדָתּוֹ עָלַי נָתִיב: יִסָּבִיב בַּעֲתָהוּ בִלְהוֹת וְהִפִּיצָהוּ לְרַגְלָיו: יִהְיֶי-רַעֲב אִנּוֹ וְאִיד נָכוֹן לְצִלְעוֹ: יִיאַכֵּל בְּדִי עוֹרוֹ יֵאָכֵל בְּדִיו בְּכוֹר מָוֶת: יִינַתֵּק מֵאֵהָלוֹ מִבִּטְחוֹ וְתַצְעִלָהוּ לְמַלְאִךְ בִּלְהוֹת: וַיַּשְׁכּוֹן בְּאֵהָלוֹ מִבְּלִילּוֹ יִזְרָה עַל-נִוְהוֹ גְּפָרִית: וַיַּתְחַת שְׂרָשָׁיו וַיִּבְשׁוּ וְיִמְלַעַל יִמְלַעַל קִצִּירוֹ: יִזְכְּרוּ-אֲבָד מִנִּי-אַרְץ וְלֹא-שֵׁם לוֹ עַל-פְּנֵי-חוּץ: יִהְיֶה-דִּפְהוֹ מֵאוֹר אֶל-חֲשֹׁךְ וְיִתְבַּל יִנְדָּהוּ: וְלֹא-גִין לוֹ וְלֹא-נָכַד בַּעֲמּוֹ וְאִין שְׂרִיד בְּמַגּוּרָיו: עַל-יּוֹמוֹ נִשְׁמוּ אַחֲרָגִים וְקִדְמָנִים אֲחֹזוּ שְׁעֵר: אֶד-אֶלָּה מִשְׁכָּנוֹת עוֹלָ וְזֶה מָקוֹם לֹא-יִדְעָאֵל:

יט וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: עַד-אֲנָה תוֹגִינוֹן נַפְשִׁי וְתִדְכָּאוּנִי בְּמַלְאִים: זֶה עָשָׂר פְּעָמִים תִּכְלִימוּנִי לֹא-תִבְשׁוּ תַהֲפֹרוּ-לִי: וְאִף-אֲמַנָּם שְׁגִיתִי אִתִּי תִלְוִן מִשׁוּגָתִי: אִם-אֲמַנָּם עָלַי תִּגְדִּילוּ וְתוֹכִיחוּ עָלַי חֲרָפָתִי: יָדְעוּ-אַפּוֹ כִּי-אֱ-לוֹהֵ עוֹתָנִי וְיַצְוִדוּ עָלַי הַקִּיף: יִהְיוּ אֲצַעֲקָ חָמָס וְלֹא אֶעֱנֶה אֲשׁוּעַ וְאִין מִשְׁפָּט: אֲרָחִי גָזַר וְלֹא אֶעֱבֹר וְעַל נְתִיבוֹתִי חֲשֹׁךְ יִשִּׁים: כִּי-בֹדִי מִעָלַי הַפְּשִׁיט וַיִּסֶּר עֲטֹרַת רֹאשִׁי: יִתְצָנִי סָבִיב וְאַלְךָ וַיִּסַּע כְּעֶץ תַּקְוָתִי: וַיִּנְחַר עָלַי אַפּוֹ וַיִּחַשְׁבֵּנִי לוֹ כְּצָרִיו: יִיחַד וַיָּבֹאוּ גְדוּדָיו וַיִּסָּלוּ עָלַי דְּרָכָם וַיִּחַנּוּ סָבִיב לְאֶהָלִי: יִיאָחִי מִעָלַי הִרְתִּיק וַיִּדְעִי אֶד-צָרוֹ מִמֶּנִּי: יִתְדָלוּ קְרוֹבִי וְיִמִּידְעִי שְׂכִחוּנִי: וַיִּגְרִי בֵיתִי וְאִמָּהֲתִי לְזָר תַחֲשָׁבֵנִי נָכְרִי הִיִּיתִי בְּעֵינֵיהֶם: וַיַּלְעֲבֵדִי קִרְאָתִי וְלֹא יַעֲנֶה בְּמוֹ-כִּי אֶתְחַנֵּן-לוֹ: יִירוּחִי זָרָה לְאִשְׁתִּי וְתַנְתִּי לִבְנִי בִטָּנִי: גַּם-עוֹוִילִים מְאָסוּ בִּי אֶקְוֶמָה וַיִּדְבְּרוּ-בִּי: וַיַּתְעִבוּנִי כָל-מִתִּי סוּדִי וְזֶה-אֶהְבֵּתִי וְהַפְּכוּ-בִּי: כַּעֲוָרִי וְכַבְּשָׁרִי דְבָקָה עֲצָמִי וְאֶתְמַלְטָה בַּעֲוֹר שָׁנִי: כִּי-חֲנִנִּי חֲנִנִּי אֶתָּם רַעֲי כִּי

יִדְ-אֶ-לוֹהַ גִּגְעָה בִּי: ^כלָמָּה תִרְדָּפְנִי כְמוֹ-אֵל
וּמִבְשָׁרִי לֹא תִשָּׁבְעוּ: ^{כא}מִי־יִתֶּן אִפּוֹ וַיִּכְתְּבוּן מִלִּי
מִי־יִתֶּן בִּסְפָר וַיַּחֲקוּ: ^{כב}בַּעֲט־בְּרִזָּל וַעֲפָרֶת לְעֹד
בַּצּוֹר יִתְצַבּוּן: ^{כג}וְאֲנִי יִדְעָתִי גָאֲלִי חֵי וְאַחֲרֹון עַל־
עֶפֶר יָקוּם: ^{כד}וְאַחֲרַי עֲוֹרֵי נִקְפוּ-נָאֵת וּמִבְשָׁרִי אֶחְזָה
אֶ-לוֹהַ: ^{כה}אֲשֶׁר אֲנִי | אֶחְזָה-לִי וְעֵינִי רָאוּ וּלֹא-אֶזְכֹּר
כָּלֹו כְלִיתִי בַחֲקִי: ^{כז}כִּי תֹאמְרוּ מַה-נִּרְדָּף-לֹו
וְשָׂרֵשׁ דָּבָר גִּמְצָא-בִּי: ^{כח}טָגוּרוּ לָכֶם | מִפְּנֵי-חֶרֶב
כִּי־חֲמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לִמְעַן תִּדְעוּן שִׁדּוֹן:

כא וַיַּעַן צֶפֶר הַנַּעֲמָתִי וַיֹּאמֶר: ^אלָכֵן שָׁעַפִּי וְשִׁיבוּנִי
וּבַעֲבוּר חוֹשֵׁי בִי: ^במוֹסֵר כְּלָמָתִי אֲשַׁמְעֶה וְרוּחַ
מִבִּינָתִי יַעֲנֵנִי: ^גהִנָּאֵת יִדְעָתָּ מִנִּי־עַד מִנִּי שִׁים
אֲדָם עַל־יֶאֱרֹץ: ^דכִּי רִנְנַת רָשָׁעִים מִקְרֹוב וּשְׁמִחַת
חֲנֹף עַד־יִרְגָּע: ^הוְאִם־יַעֲלֶה לְשָׁמַיִם שִׁיאוֹ וְרֹאשׁוֹ
לָעֵב יִגִּיעַ: ^ובְּגִלְלוֹ לִנְצַח יֵאָבֵד רֹאיוֹ יֹאמְרוּ אִיוֹ:
כִּפְחָלוֹם יַעֲוֶה וְלֹא יִמְצְאוּהוּ וַיִּזַּד כְּחִזְיוֹן לְיִלְהַ:
טָעִין שְׁנִפְתּוֹ וְלֹא תוֹסִיף וְלֹא־עוֹד תִּשׁוּרְנוּ מִקוֹמוֹ:
יָבִינוּ יִרְצוּ דָלִים וַיִּזְלוּ תִשְׁבְּנָה אוֹנוֹ: ^זעֲצָמוֹתָיו
מִלָּאֵו עָלוּמוֹ וְעָמוֹ עַל־עֶפֶר תִּשָּׁכֵב: ^חוְאִם־תִּמְתִּיק
בְּפִיו רָעָה לִכְחִידָנָה תַּחַת לְשׁוֹנוֹ: ^טיִחַמֵּל עָלֶיהָ וְלֹא
יַעֲזֹבָנָה וַיִּמְנַעֲנָה בְּתוֹךְ חִפּוֹ: ^ייִלְחָמוּ בַּמַּעַיִן נִהַפֵּף
מִרוּרֶת פְּתָנִים בְּקֶרְבּוֹ: ^{יא}טָחִיל בָּלַע וַיִּקְאֲנוּ מִבִּטְנוֹ
יִרְשְׁנוּ אֵל: ^{יב}וְרֹאשׁ־פְּתָנִים יִינָק תִּהְרָגָהוּ לְשׁוֹן
אֶפְסָה: ^{יג}וְאֶל־יִרְאָה בַּפִּלְגּוֹת נִהְרִי נִחֲלִי דָבַשׁ
וְחִמָּאָה: ^{יד}מִשִּׁיב יָגַע וְלֹא יִבְלַע כְּתִיל תִּמּוּרָתוֹ וְלֹא
יַעֲלֶס: ^{טו}כִּי־רָצִץ עֲזָב דָּלִים בֵּית גָּזֹל וְלֹא יִבְנֶהוּ:
כִּי | לֹא־יִזְדַּע שָׁלוֹ בְּבִטְנוֹ בְּחִמּוּדוֹ לֹא יִמְלֹט:
כא אִין־שָׁרִיד לְאֹכְלוֹ עַל־כֵּן לֹא־יִחִיל טוֹבוֹ:
כב בַּמִּלְאוֹת שָׁפְקוּ יִצָּר לוֹ כִּלְיָד עָמַל תִּבְאָנוּ:
כג יִהְיֶה | לְמִלָּא בִטְנוֹ יִשְׁלַח־בּוֹ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּמָּטֵר
עָלֵימוֹ בְּלַחֲוָמוֹ: ^{כד}יִבְרַח מִנַּשֶּׁק בְּרִזָּל תִּחַלְפָהוּ
קָשָׁת נַחוּשָׁה: ^{כה}שָׁלַף וַיִּצָּא מִגְּלוֹה וּבָרַק מִמֶּרְרָתוֹ
יִהְלֹךְ עָלָיו אֲמִים: ^{כז}כִּלְחֹשֶׁף טָמּוֹן לְצִפּוֹנָיו
תִּתְאָכְלֶהוּ אֲשׁ לֹא־נִפְחַ יִרַע שָׁרִיד בְּאֶהְלוֹ: ^{כח}יִגְלוּ
שָׁמַיִם עוֹנֹו וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ: ^{כט}יִגְלֵל יְבוּל בֵּיתוֹ
נִגְרוֹת בָּיוֹם אַפּוֹ: ^לטָהָה | חִלַּק־אֲדָם רָשָׁע מֵאֶ-לֵהִים
וַיִּנְחַלֵּת אֲמָרוֹ מֵאֵל:

כא וַיַּעַן אֵלִיב וַיֹּאמֶר: ^אשָׁמְעוּ שְׁמוֹעַ מִלְּתִי וְתַהֲיִי
זֹאת תַּנְחֹומִתִּיכֶם: ^בשְׂאוּנִי וְאֲנֹכִי אֲדַבֵּר וְאַחֲרַי
דְּבָרִי תִלְעִיג: ^גהֵאֲנֹכִי לְאֲדָם שִׁיחִי וְאִם־מְדוּעַ לֹא־
תִקְצֹר רוּחִי: ^דפְּנוּ־אֲלֵי וְהִשְׁמוּ וְשִׁימוּ יָד עַל־פִּה:
וְאִם־זִכְרָתִי וַנִּבְהַלְתִּי וְאַחֲזוּ בְשָׁרִי פִלְצוֹת: ^המְדוּעַ
רָשָׁעִים יַחֲיוּ עֲתָקוֹ גַּם־גָּבְרוּ חֵיל: ^וזָרַעַם נִכּוֹן
לְפָנֶיהֶם עֲמָם וְצִאֲצִאֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם: ^זבְּתִיָּהֶם
שָׁלוֹם מִפֶּחַד וְלֹא שָׁכַט אֶ-לוֹהַ עָלֵיהֶם: ^חשׁוּרוֹ עֶפֶר
וְלֹא יִגְעַל תִּפְלֹט פָּרָתוֹ וְלֹא תִשְׁכָּל: ^טיִשְׁלַחוּ כִצְאוֹן
עוֹלִילֵיהֶם וַיִּלְדִּיָּהֶם יִרְקְדוּן: ^ייִשְׂאוּ פֶתֶף וּכְבוֹר
וְיִשְׁמָחוּ לְקוֹל עוֹגָב: ^{יא}יִכְלוּ בְטוֹב יְמֵיהֶם וּבִרְגָע
שְׂאוֹל יִחַתּוּ: ^{יב}וַיֹּאמְרוּ לֹאל סוֹר מִמֶּנּוּ וַיִּדְעַת
דָּרְכֶיהָ לֹא חִפְצָנוּ: ^{יג}מַה־שִׁי־כִי־נַעֲבֹדָנוּ וּמַה־
נֹוֹעִיל כִּי נִפְגַּע־בוֹ: ^{יד}טָהֵן לֹא בִינָדָם טוֹבָם עֲצַת
רָשָׁעִים רַחֲמָה מִנִּי: ^{טו}כַּמָּה | נִרְ-רָשָׁעִים יִדְעוּ
וַיָּבֹא עָלֵימוֹ אֵידָם חֲבָלִים יַחַלֵּק בְּאֶפּוֹ: ^{טז}יִהְיוּ
כְּתָבוֹ לְפָנֵי־רוּחַ וְכַמֵּץ גִּנְבָתוֹ סוּפָה: ^{יז}אֶ-לוֹהַ
יִצְפוּ־לְבָנָיו אוֹנוֹ יִשְׁלַם אֲלָיו וַיִּדְעַ: ^{יח}כִּירְאוּ עֵינֵינוּ
פִּידוֹ וּמִחֲמַת שִׁי־כִי יִשְׁתָּה: ^{יט}כִּי מַה־חִפְצוֹ בְּבֵיתוֹ
אֲחֵרָיו וּמִסְפָּר חֲדָשָׁיו חִפְצוֹ: ^כהֲלֹאל יִלְמֹד־דְּעַת
וְהוּא רָמִים יִשְׁפּוּט: ^{כא}וְזֶה יָמוֹת בַּעֲצָם תָּמוּ כָּלֹו
שְׁלֹאֲנוּ וְשָׁלִיו: ^{כב}עֲטָנוּ מִלָּאֵו חֲלָב וּמִחַ עֲצָמוֹתָיו
יִשְׁקָה: ^{כג}וְזֶה יָמוֹת בְּנַפֶּשׁ מָרָה וְלֹא־אָכַל בְּטוֹבָה:
כד יִחַד עַל־עֶפֶר יִשָּׁכְבוּ וְרָמָה תִּכְסֶּה עָלֵיהֶם: ^{כה}טָהֵן
יִדְעָתִי מַחֲשַׁבוֹתֵיכֶם וּמִזְמוֹת עָלֵי תַחֲמָסוֹ: ^{כז}כִּי
תֹאמְרוּ אֵיָה בֵית־נְגִיד וְאֵיָה אֶהְל | מִשְׁפָּנוֹת
רָשָׁעִים: ^{כח}הֲלֹא שְׁאֵלְתֶם עוֹבְרֵי דָרָךְ וְאַתֶּם לֹא
תִנְכְּרוּ: ^{כט}כִּי לְיוֹם אֵיד יַחֲשׁוֹךְ רָע לְיוֹם עֲבָרוֹת
יּוֹבְלוּ: ^למִי־יִגִּיד עַל־פָּנָיו דָּרְכּוֹ וְהוּא־עֹשֶׂה מִי
יִשְׁלַם־לוֹ: ^{לא}וְהוּא לִקְבָרוֹת יּוֹבֵל וְעַל־גְּדִישׁ
יִשְׁקוֹד: ^{לב}מִתְקוֹ־לוֹ רִגְבִי־גִחַל וְאַחֲרָיו כָּל־אֲדָם
יִמְשׁוֹךְ וּלְפָנָיו אֵין מִסְפָּר: ^{לג}וְאֵיָה תַנְחֹמוּנִי הִבֵּל
וְתִשׁוּבַתִּיכֶם נִשְׂאֵר־מֵעַל:

כב וַיַּעַן אֵלִיפַז הַתְּמֹנִי וַיֹּאמֶר: ^אהֲלֹאל יִסְכּוֹ־גָבֵר
כִּי־יִסְכּוֹ עָלֵימוֹ מִשְׁפִּיל: ^בהַחֲפִץ לִשִׁי־כִי תִצְדָּק
וְאִם־אֶבְצַע כִּי־תַתֶּם דָּרְכֶיהָ: ^גהִמִּירָאתָהּ יִכְיִיחָהּ
יָבוֹא עָמָךְ בַּמִּשְׁפָּט: ^דהֲלֹא רַעַתָּה רַבָּה וְאִין־לָךְ
לְעוֹנִתֶיהָ: ^הכִּי־תַחֲבֹל אֲחִיָּה חֲנָם וּבִגְדֵי עָרוּמִים

תַּפְשִׁיט: וְלֹא־מִים עָנָה תַּשְׁקָה וּמָרַעַב תִּמְנַע־
לָחֶם: הָאִישׁ זָרַע לֹו הָאָרֶץ וַיַּשׂוּא פָּנָיִם יָשׁוּב בָּהּ:
טֹאֲלָמְנוֹת שְׁלַחַת רִיגָם וַיִּזְעוֹת יְתָמִים יִדְכָּא: יַעֲלִי־
כֹן סְבִיבוֹתֶיהָ פִתִּים וַיִּבְהֶלֶךְ פֶּתַח פֶּתָאִם: יֵאו־
חַשֵּׁד לֹא־תִרְאֶה וְשִׁפְעַת־מִים תִּכְסֹּף: יִהְלֹא־
אֶל־לוֹה גְבוּהַ שְׁמַיִם וּרְאֶה רֹאשׁ פּוֹכְבִּים פִּי־רָמוֹ:
יִנְאֲמֶרֶת מַה־יִּנְדַּע אֵל הַבְּעַד עֲרַפֵּל יִשְׁפּוֹט: יִי־עָבִים
סִתְרֵלֹו וְלֹא יִרְאֶה וַחֲוָג שְׁמַיִם יִתְהַלֵּךְ: טוֹהֲאֶרַח
עוֹלָם תַּשְׁמֹור אֲשֶׁר דָּרְכוּ מִתִּי־אָנוֹן: טזֹאֲשֶׁר־קִמְטוּ
וְלֹא־עָלַת נָהָר יוֹצֵק יְסוֹדָם: יזֹהֲאֲמָרִים לֹאל סוֹר
מִמֶּנּוּ וּמַה־יִּפְעַל שׁ-דֵּי לָמוֹ: יחֹהוּא מִלֵּא בְּתִיגָם
טוֹב וַעֲצַת רְשָׁעִים רַחֲקָה מִנִּי: יטֹרְאוּ צַדִּיקִים
וַיִּשְׁמְחוּ וְנָקִי יִלְעַג־לָמוֹ: כֹאִם־לֹא נִכְתַּד קִימְנוּ
וַיִּתְּרֵם אֲכָלָה אֲשׁ: כאִהֲסִפּוֹנָא עָמוֹ וּשְׁלָם בָּהֶם
תִּבּוֹאֲתֶךָ טוֹבָה: כבִּקְחֵנָא מִפִּי תוֹרָה וְשִׁים אֲמָרִיו
בְּלִבְבֶּךָ: כגֹאִם־תָּשׁוּב עַד־שׁ-דֵּי תִבְנֶה תִרְחִיק
עוֹלָה מֵאֲהָלֶךָ: כדֹשִׁית־עַל־עֶפְרַב בָּצָר וּכְצוֹר
נִחְלִים אוֹפִיר: כהֹהֲנִה שׁ-דֵּי בְצִירָה וְכֶסֶף תוֹעֲפּוֹת
לָךְ: כוֹפִי־אֶז עַל־שׁ-דֵּי תִתְעַנֵּג וְתִשָּׂא אֶל־אֶל־לוֹה
פָּגִיף: כזִתְעֲתִיר אֱלִיו וַיִּשְׁמַעֶךָ וַיִּזְדַּרְיָה תִשְׁלָם:
כחֹתַגְזֹר־אֲמָר וַיִּקָּם־לָךְ וְעַל־דָּרְכֶיךָ גִּגָה אוֹר:
כטִפִּי־הַשְׁפִּילוּ וְתֹאמָר גִּוָה וְשַׁח עֵינַיִם יוֹשַׁע:
לִימְלֹט אִי־נָקִי וְנִמְלֹט בְּכֹר כְּפִיף:

הַלְבוֹת מִמְּרִים פֶּרֶק ד

ד, א זמן שחלק על בית דין בדבר שחיבין על זדונו פרת, ועל שגגתו חטאת בין שהיו חן אוסרין והוא מתיר, בין שהיו חן מתירין והוא אוסר חרי זה חייב מיתה.

ד, ב אפלו היה הוא אומר מפני תקבלה, ואמר פה קבלתי מרבותי, והן אומרים פה נראה בעינינו, שהדין נותן הואיל וחלק עליהן בדבר, או עשה או הורה לעשות חרי זה חייב מיתה. ואין צריך לומר, אם היו הם מורים מפני תקבלה.

ד, ג וכן אם חלק עליהם בגזרה מן הגזרות שגזרו בדבר שיש בשגגתו חטאת ובזדונו פרת, כגון שהתיר החמין יום ארבעה עשר בשעה ששית, או אסרו בהניה בשעה חמישית חרי זה חייב מיתה; וכן כל פיוצא בזה.

ד, ד אחד דבר שחיבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת שנחלקו בו, או שנחלקו בדבר המביא לידי דבר שחיבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת.

ד, ה פיצד: נחלקו באשה זו אם היא ערוה או אינה, אם מראה דם זה מטמא באשה או אינו מטמא, אם זו טמאה לידה או אינה טמאה לידה, אם זו זבה או אינה זבה, אם חלב זה אסור או מתר, וכל פיוצא באלו חרי זה חלק בדבר שחיבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת.

ד, ו וביצד דבר המביא לידי דבר שחיבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת: כגון שנחלקו בעבור השנה, אם מעברין עד הפורים או בכל אדר חרי זה חייב, שזה מביא לידי אכילת חמין בפסח.

ד, ז וכן אם נחלקו בדין מדיני ממונות, או במנין חדינין שדנו דיני ממונות חרי זה חייב: לדבריו שלאחד שזה חייב לזה וכל שנטל ממנו, בדין נטל ועל פי בית דין נטל; ולדבריו שזה שאומר פטור, או שאמר שאין אלו ראויין לדון כל שננטל גזל הוא בידו, ואם קדש בו אשה אינה מקדשת; ולדברי האומר שלו נטל הבא עליה במזיד ענוש פרת, ובשוגג מביא חטאת. ונמצא הדבר מביא לידי דבר שחיבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת.

ד, ח וכן אם נחלקו בדיני מכות, אם זה חייב מלקות או אינו, או שחלק במנין חדינין שלוקין בפניהם חרי זה חייב: שחרי לדברי האומר אינו לוקה חובלים הם בו, וחיבין לשלם, וכל שיטל מהן, בדין נטל; ולדברי האומר בן מלקות הוא כל שיטל מהן גזל הוא בידו, ואם קדש בו אשה אינה מקדשת.

ד, ט וכן אם נחלקו בערכין או בחרמין, אם זה חייב לתן או אינו חייב חרי זה חייב: שחרי לדברי האומר אינו חייב לתן אם לקחו ממנו חרי זה גזל, והמקדש בו אשה אינה מקדשת.

ד, י וכן אם חלק עליהן בפדיון הקדשים, אם נפדו או לא נפדו חרי זה חייב: שחרי לדברי האומר אין זה פדיון, אם קדש בו אשה אינה מקדשת.

ד, יא נחלקו בעריפת העגלה, אם אלו חיבין להביא או אינן חיבין חרי זה חייב: שחרי לדברי האומר חיבין להביא חרי היא אסורה בהניה, והמקדש בה אשה אינה מקדשת. וכן אם נחלקו בערלה.

ד, יב וכן אם נחלקו בלקט שכחה ופאה, אם זה לעניים או לבעל הבית חרי זה חייב:

שְׁחֵרִי לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת הָרִי זֶה גִּזַּל בֵּיד הָעֵנִי, וְאִם קָדַשׁ בּוֹ אִשָּׁה אֵינָהּ מְקַדְּשָׁתָּה. דִּיּוּג וְכֵן אִם חָלַק עָלֶיהֶן בָּאֵב מֵאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת, כְּגוֹן נִגְעֵי בָּשָׂר אוֹ נִגְעֵי בָּתִּים אוֹ נִגְעֵי בְּגָדִים הָרִי זֶה חֵיב: שְׁחֵרִי לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר טָהוֹר, מִתֵּר לְהַכְנִס לְמִקְדָּשׁ וּלְאָכַל קִדְשִׁים; וּלְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר טָמֵא, אִם נִכְנֵס אוֹ אָכַל בְּמִזִּיד עָנוּשׁ כֶּרֶת וּבְשׁוּגָג מִבִּיא חֲטָאת. וְכֵן אִם נִחְלְקוּ בְּטַהֲרַת מִצְרָע, אִם יֵשׁ לָזֶה טַהֲרָה אוֹ אֵין לוֹ.

דִּיּוּג וְכֵן אִם נִחְלְקוּ בְּהַשְׁקָאת סוּטָה, אִם זֹו צָרִיכָה לְשִׁתּוֹת אוֹ אֵינָהּ צָרִיכָה הָרִי זֶה חֵיב: שְׁחֵרִי לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר צָרִיכָה אִם מֵת הַבַּעַל קָדָם שְׁתִּישָׁתָהּ, הָרִי זֹו אֲסוּרָה לִיבָב; וּלְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר אֵינָהּ צָרִיכָה, מִתִּיבָמֶת.

דִּטּוֹ וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בָּזָה. צָרִיכִין לְבַדֵּק וּלְחַקֵּר אִם הִיָּתָה מִחֲלָקֶת זֹו מִבִּיאָה לְיָדֵי דָבָר זֶה, וְדָבָר זֶה מִבִּיא לְדָבָר שֵׁנִי, אֲפִלּוֹ אַחֵר מֵאֵה דְבָרִים, אִם יָבוֹא בְּסוֹף לְדָבָר שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנוֹ כֶּרֶת וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת בֵּין שְׁחֵיחַ חֲזָקוֹן מִקֵּל וְחֵן מִחֲמִירִין, בֵּין שְׁחֵיחַ הוּא מִחֲמִיר וְחֵן מִקֵּילִין הָרִי זֶה חֵיב. וְאִם לֹא תָבִיא הַמִּחֲלָקֶת לְיָדֵי כֹהֵן, הָרִי זֶה פְטוּר חוּץ מִמִּצְוֹת תַּפְלִין בְּלִבָּד.

דִּטּוֹ פִּיּוּצָד: הוֹרָה שְׁמִתָּר לְחוּסִיף טוֹטָפֶת חֲמִישִׁית בְּתַפְלִין, וְיַעֲשֶׂה אוֹתָהּ חֲמִישׁ טוֹטָפֹת הָרִי זֶה חֵיב: וְהוּא שְׁיַעֲשֶׂה בְּתַחֲלָה אֲרֻבָּעָה בָּתִּים כְּהִלְכָתוֹ, וְיָבִיא חֲמִישִׁי וְיַדְבִּק בַּחֲצוֹן שֶׁהַבַּיִת תַּחֲצוֹן שְׁאִינוֹ רוֹאֶה אֶת הָאֲוִיר, פָּסוּל. וְחֵיב זָקֵן מִמֵּרָא עַל דָּבָר זֶה, הִלָּכָה מִפִּי הַקְּבָלָה.

דִּיּוּג אֲבָל אִם נִחְלְקוּ בְּשָׂאֵר מִצְוֹת, כְּגוֹן שְׁחָלַק בְּדָבָר מִדְּבָרֵי לוֹלֵב אוֹ צִיצִית אוֹ

שׁוֹפָר, זֶה אוֹמֵר פָּסוּל וְזֶה אוֹמֵר כָּשָׁר, זֶה אוֹמֵר יָצָא יָדֵי חוּבָתוֹ וְזֶה אוֹמֵר לֹא יָצָא, זֶה אוֹמֵר טָהוֹר וְזֶה אוֹמֵר שֵׁנִי לְטָמֵא הָרִי זֶה פְטוּר מִן הַמִּיתָה; וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בָּזָה.

הַלְכוֹת מִמְּרִים פֶּרֶק ה'

הֵא הַמִּקְלָל אָבִיו אוֹ אִמּוֹ נִסְקָל, שְׁנֵאמַר "אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל, דִּמּוֹ בּוֹ". וְאַחַד הַמִּקְלָל אוֹתָם בְּחִיָּהֶם, אוֹ לְאַחַר מוֹתָם הָרִי זֶה נִסְקָל; וְצָרִיךְ עֲדִים וְהַתְרָאָה, בְּשָׂאֵר כָּל מַחֲיָבֵי מוֹתוֹת בֵּית דִּין. וְאַחַד הָאִישׁ וְאַחַד הָאִשָּׁה, וְכֵן הַטְּמָטוֹם וְהַאֲנִדְרָגִינוֹם: וְהוּא שְׁחֵיחַ גְּדוּלִים, שְׁחֵגִיעוֹ לְכָלֵל הָעֲנָשִׁין.

הֵב אֵינוֹ חֵיב סְקָלָה, עַד שְׁיִקְלָלֵם בְּשֵׁם מִן חֲשֵׁמוֹת הַמִּיחְדִּין; אֲבָל אִם קָלָלֵם בְּכִנּוּי פְטוּר מִן הַסְקָלָה, וְלֹאֶה כְּדָרְךְ שְׁלֹקָה עַל קָלָלָת כָּל אָדָם בְּשֵׁר מִיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן הַמִּקְלָל אָבִי אָבִיו, וְאָבִי אִמּוֹ הָרִי זֶה כְּמִקְלָל אַחַד מִשָּׂאֵר הַקְּהָל.

הֵג אֲזַחֲרָה שְׁלִמְקָלָל אָבִיו וְאִמּוֹ מְנִין: עָנַשׁ שְׁמַעְנֵנוּ בִּפְרוּשׁ; אֲבָל הַאֲזַחֲרָה, הָרִי הִיא בְּכָלֵל "לֹא תִקְלָל חֵרֶשׁ". הוּאִיל וְהוּא מְזַהֵר שְׁלֹא לְקָלָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, הָרִי אָבִיו בְּכָלֵל כָּל יִשְׂרָאֵל.

הֵד הַמַּפָּח אָבִיו אוֹ אִמּוֹ מוֹתָתוֹ בְּחֶנֶק, שְׁנֵאמַר "וּמַפָּח אָבִיו וְאִמּוֹ, מוֹת יוֹמָת"; וְצָרִיךְ עֲדִים וְהַתְרָאָה, בְּשָׂאֵר כָּל מַחֲיָבֵי מוֹתוֹת בֵּית דִּין. וְאַחַד הָאִישׁ וְאַחַד הָאִשָּׁה, וְכֵן הַטְּמָטוֹם וְהַאֲנִדְרָגִינוֹם: וְהוּא, שְׁיַגִּיעוֹ לְכָלֵל עֲנָשִׁין.

הֵה אֵינוֹ חֵיב חֶנֶק, עַד שְׁיַעֲשֶׂה בָּהֶן חַבּוּרָה; אֲבָל אִם לֹא עָשָׂה חַבּוּרָה, הָרִי זֶה כְּמַפָּח אַחַד מִשָּׂאֵר יִשְׂרָאֵל. וְהַמַּפָּח אוֹתָם לְאַחַר מוֹתָהּ, פְטוּר. וּמִי שֶׁחָפָּה אֶת אָבִיו עַל אֲזָנוֹ,

וְחֵרֶשׁ חַיִּב, וְנִהְרָג: שְׂאֵי אִפְשָׁר לוֹ שִׁיעֵשָׂה
חֵרֶשׁ בְּלֹא חֲבוּרָה אִפְלוּ טַפַּת דָּם יֵצֵאת
בְּכַנִּים בְּאֵזֶן, וְנִתְחַרֵּשׁ.

הוּא הַמְקִיז דָּם לְאָבִיו, אוֹ שֶׁהָיָה רוֹפֵא וְחִתָּהּ
לוֹ בֶּשֶׁר אוֹ אֶבֶר פֶּטוּר. אִם עַל פִּי שֶׁהוּא
פֶּטוּר, לְבִתְחִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה: אִפְלוּ לְחוּצִיא
סִילּוֹן מִבֶּשֶׁר אָבִיו אוֹ אִמּוֹ לֹא יוּצִיא, שְׁמָא
יַעֲשֶׂה חֲבוּרָה.

הִזְכַּרְנוּ דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁישׁ שָׁם אַחֵר
לַעֲשׂוֹת. אֲבָל אִם אֵין שָׁם מִי שִׁיעֵשָׂה אֵלָּא
הוּא, וְחֵרֶי הֵן מַצְטַעְרִין חֵרֵי זֶה מְקִיז וְחִתָּהּ,
כְּפִי מַה שִׁירְשׁוּהוּ לַעֲשׂוֹת.

הִיא אֲזַחֲרָה שְׁלֹמֶכָה אָבִיו וְאִמּוֹ מִנִּין עֲנֵשׁ
שְׁמַעְנֹה, אֲזַחֲרָה לֹא שְׁמַעְנֹה: הוֹאִיל וְהוּא
מִזְחָר שְׁלֹא לְחַבּוֹת אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, חֵרֵי אָבִיו
וְאִמּוֹ בְּכָלֵל. שְׁתּוּקֵי חַיִּב עַל אִמּוֹ, וְאִינוּ חַיִּב
עַל אָבִיו: אִם עַל פִּי שְׁנִבְדָּקָה אִמּוֹ וְאִמְרָהּ,
בֶּן פְּלוֹנִי הוּא אֵין זֶה נִסְקָל אוֹ נֶחֱנֵק, עַל פִּיתָה.
אֲבָל בָּנוּ מִן הַשִּׁפְחָה, וּמִן הַנְּבִרִית אִינוּ חַיִּב
לֹא עַל אָבִיו, וְלֹא עַל אִמּוֹ.

הֵט וְכֵן גַּר שֶׁחִוְרְתּוֹ שְׁלֹא בִקְדָּשָׁה אִינוּ חַיִּב
עַל מִפֶּת אָבִיו, וְקָלָלָתוֹ. וּבְשֵׁם שְׂאִינוּ חַיִּב
עַל אָבִיו, כִּדְּאִינוּ חַיִּב עַל אִמּוֹ: שְׁנֵאֲמַר
"וּמִקְלָל אָבִיו וְאִמּוֹ" אֵת שֶׁהוּא חַיִּב עַל
אָבִיו, חַיִּב עַל אִמּוֹ, וְזֶה שְׂאִינוּ חַיִּב עַל
אָבִיו, אִינוּ חַיִּב עַל אִמּוֹ.

הִיא חֲגֵר אֲסוּר לְקַלֵּל אָבִיו חֲגוּזִי, וְלְחַבּוֹתוֹ
וְלִבְיָחָהּ כִּדִּי שְׁלֹא יֵאמְרוּ, בָּאוּ מִקְדָּשָׁה
חֲמוּרָה לְקַדְּשָׁה קָלָה, שְׁחֵרֵי זֶה מִבְּיָחָה אָבִיו;
וְנִזְחַג בּוֹ, מִקְצַת כְּבוֹד. אֲבָל הָעֶבֶד, אֵין לוֹ
יָחוּם, אֵלָּא חֵרֵי אָבִיו כְּמִי שְׂאִינוּ אָבִיו לְכָל
דְּבָר, אִם עַל פִּי שְׁנֵשְׁתְּחַרְרוּ.

הִיא מִי שֶׁחִיוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ רְשָׁעִים גְּמוּרִים,

וְעוֹבְרֵי עֲבֻרוֹת אִפְלוּ נִגְמָר דִּינָם לְחֵרִיגָה,
וְהֵם יוּצְאִין לְחֵרָג אֲסוּר לוֹ לְחַבּוֹתוֹ וְלְקַלְלָם;
וְאִם קָלָל אוֹ חָבַל בָּהֶן, פֶּטוּר. וְאִם עָשׂוּ
תְּשׁוּבָה חֵרֵי זֶה חַיִּב וְנִהְרָג עָלֵיהֶן, אִם עַל פִּי
שְׁחֵרֵי הֵן יוּצְאִין לְמִיתָה.

הַיִּב בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּכַנִּים. אֲבָל אַחֵר
שָׁבָא וְחַבְּהוּ אוֹ קָלְלוּ, אַחֵר שְׁנִגְמָר דִּינוֹ אִם
עַל פִּי שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה חֵרֵי זֶה פֶּטוּר, הוֹאִיל
וְהוּא הוֹלֵךְ לְמִיתָה. וְאִם בִּישׁוֹ, חַיִּב בְּכַנִּים
הַמְּבִישׁ.

הֵיג עֶבֶר אָבִיו אוֹ אִמּוֹ עַל עֲבֻרָה שְׁלֹזְקִין
עָלֶיהָ, וְהָיָה הוּא חָזֵן לְפָנָי חֲדִינִין לֹא יָכֹחַ
אוֹתָם; וְכֵן אִם נִתְחַיְּבוּ גְדוּזִי, לֹא יִהְיֶה שְׁלִיחַ
לְגְדוּתָם. וְלֹא יִדְחַף אוֹתָם, וְלֹא יִבְזֶה אוֹתָם
בְּשְׁלִיחוֹת בֵּית דִּין, אִם עַל פִּי שְׁחָן רֵאוּיִין
לְכַף, וְלֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה. לְכָל, אֵין חֲבֵן נַעֲשֶׂה
שְׁלִיחַ לְאָבִיו לְחַבּוֹתוֹ וְלְקַלְלָהּ חוּץ מִמַּמְסִית,
שְׁחֵרֵי אִמְרָה תוֹרָה "לֹא תַחְמֹל וְלֹא תִכַּסֵּה
עָלָיו".

הִיד מִי שֶׁנִּתְחַיְּב שְׁבוּעָה לְבָנוּ כִּדְּרֵאִינוּ בּוֹ
תְּמִיד שְׂאִינוּ מְשַׁבִּיעוֹ בְּשְׁבוּעַת הָאֱלֹהִים,
שְׁחֵרֵי זֶה בָּא לְקַלְלַת אָבִיו: אֵלָּא מְשַׁבִּיעוֹ,
שְׁבוּעָה שְׂאִין בָּהּ אֱלֹהִים. וְכִכָּר בְּאֶרְצוֹ שֶׁחֲאֵב
שְׁחֵרָג אֵת בָּנוּ, אֵין אֶחָד מֵאַחֲיוֹ שֶׁלְּנִהְרָג
נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הָדָם.

הֵטוּ וְלֹא עַל חֲפִיָּה וְעַל חֲקִלָּה בְּלִבָּד הַקְפִּידָה
תוֹרָה, אֵלָּא אִם עַל חֲבִיזוֹן: שְׁכָל הַמְּבִיחָה
אָבִיו אוֹ אִמּוֹ אִפְלוּ בְּדְבָרִים, אִפְלוּ בְּרִמְיָחָה
חֵרֵי זֶה בְּכָלֵל אֲרוּר מִפִּי הַגְּבוּרָה, שְׁנֵאֲמַר
"אֲרוּר, מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ". וְחֵרֵי הוּא אוֹמֵר
"עֵינִי, תִּלְעַג לְאֵב וְתִבּוֹז לִיקָחַת אִם...". וְיֵשׁ
לְבֵית דִּין לְחַבּוֹתוֹ עַל זֶה מִפֶּת מְרִדּוֹת,
וְלַעֲנֵשׁ כְּפִי מַה שִׁירָאוּ.

הַלְבוֹת מִמָּרִים פֶּרֶק ו

ו,א כבוד אב ואם מצות עשה גדולה, וכן מורא אב ואם שקלם הכתוב בכבודו ובמוראו: כתוב "כִּבֵּד אֶת אֲבִיךָ, וְאֶת אִמְךָ", וכתוב "כִּבֵּד אֶת ה', מִהֲנִנְךָ"; ובאביו ואמו כתוב "אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ", וכתוב "אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא". בדרך שצוה על כבוד שמו הגדול ומוראו, כך צוה על כבודם ומוראם.

ו,ב המקלל אביו או אמו בסקלה, והמגדף בסקלה הנה השוה אותן בענש. הקדים אב לאם בכבוד, והקדים אם לאב במורא ללמד ששניהם שווין, בין לכבוד בין למורא.

ו,ג איזה הוא מורא, ואיזה הוא כבוד: מורא לא עומד במקומו, ולא יושב במקומו, ולא סותר את דבריו, ולא מכריע את דבריו, ולא יקרא לו בשמו לא בחייו ולא במותו, אלא אומר אבא מרי. היה שם אביו או שם רבו בשם אחרים, משנה את שמו.

ו,ד יראה לי, שאין נזהר בכך אלא בשם שהוא פליא שאין הכל דשין בו; אבל השמות שקוראין בהן כל העם, כגון אברהם יצחק ויעקוב משה ואהרן וכיוצא בהן, בכל לשון ובכל זמן קורא בהן לאחרים שלא בפניו, ואין בכך כלום.

ו,ה איזה הוא כבוד מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה משלabb. ואם אין ממוץ לאב, ויש לבן בופין אותו, וזן אביו ואמו בפני מה שהוא יכול. ומוציא ומכנים ומשמשו בשאר הדברים שהשמים משמשים בהן את הרב, ועומד בפניו בדרך שעומד מפני רבו. והאב שהיה תלמיד בנו, אין האב עומד בפני הבן, אבל הבן עומד מפני אביו,

אף על פי שהוא תלמידו.

ו,ו וחיב לכבודו בשאר דרכיו, בשעת משאו ומתנו ועשית חפציו. פיצד: הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר מהרונני בשביל עצמי, פטרונני בשביל עצמי, אלא מהרונני בשביל אבא, פטרונני בשביל אבא; וכן כל פיוצא בזה. לעולם יכלל בכלל דבריו שהוא חושש בכבוד אביו, ושהוא מתירא ממנו.

ו,ז וחיב לכבודו, אפלו לאחר מותו. פיצד: היה אומר שמועצה מפיו לא יאמר כך אומר אבא, אלא אומר כך אומר אבא מרי, אני פפרת משפכו. במה דברים אמורים, בתוך שנים עשר חדש שלאחר מיתתו; אבל אחר השנים עשר חדש, אומר זכרוננו לחיי העולם הבא.

ו,ח אחד האיש ואחד האשה, חיבין במורא וכבוד: אלא שהאיש בידו לעשות; והאשה אין בידה לעשות, שהרי רשות אחרים עליה. לפיכך אם נתגרשה, או נתאלמנה הרי שניהם שווין.

ו,ט עד חיבן כבוד אב ואם: אפלו נטלו פים שלזחובים שלו, והשליכוהו לפניו לים לא יכלים אותן, ולא יצעק בפניהם, ולא יכעם כנגדם; אלא יקבל גזרת הכתוב, וישתק.

ו,י ועד חיבן מוראן: אפלו היה לזבש בגדים חמודות, ויושב בראש בפני קהל, ובא אביו או אמו וקרעו בגדיו, או הכוהו על ראשו, וירקו בפניו לא יכלים אותן, אלא ישתק, ויירא ויפחד ממלך המלכים, שצוהו בכך: שאלו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצטער יתר מזה, לא היה יכול לפרסם בדבר; קל וחמר, למי שאמר והיה העולם פרצונו.

ו, יא אף על פי שבכך נצטוינו, אסור לאדם להכביר עלו על בניו ולדקדק בכבודו עמהם, שלא יביאם לידי מכשול, אלא ימחל ויתעלם: שהאב שמחל על כבודו, כבודו מוחל. והמפה בנו גדול מנדין אותו, שחרי הוא עובר על "ולפני עור, לא תתן מכשול". ויב מי שנטרפה דעתו שלאביו או שלאמו, ושתדל לנהג עמהם כפי דעתם, עד שירחם עליהן. ואם אי אפשר לו לעמוד, מפני שנשתטטו ביותר וניחם וילך לו, ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם.

ויג הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו, אף על פי שהוא פטור על מבתו ועל קללתו, עד שיעשה תשובה: שאפלו היה אביו רשע ובעל עברות, מכבדו ומתירא ממנו. ראה אותו עובר על דברי תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה, אלא יאמר לו אבא פתוב בתורה כך וכך, כאלו הוא שואל ממנו, לא כמזהיר.

ויד מי שאמר לו אביו לעבר על דברי תורה, בין שאמר לו לעבר על מצות לא תעשה או לבטל מצות עשה אפלו שלדבריהם הרי זה לא ישמע לו: שנאמר "איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתתי תשמרו", בלכם חייבין בכבודי.

וטו אמר לו אביו השקני מים, ומצוה לעשות אם אפשר למצוה שתעשה על ידי אחרים תעשה, ויתעסק בכבוד אביו: שאין מבטלין מצוה, מפני מצוה. ואם אין שם אחרים לעשותה יתעסק במצוה, ויניח כבוד אביו: שהוא ואביו חייבין בדבר מצוה. ויתלמוד תורה, גדול מכבוד אב ואם.

ו, טז אמר לו אביו, השקני מים, ואמרה לו

אמו, השקני מים מניח כבוד אמו, ועוסק בכבוד אביו תחלה: מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו.

ו, יז חייב אדם לכבד את אשת אביו, אף על פי שאינה אמו, כל זמן שאביו קיים, שזה בכלל כבוד אביו; וכן מכבד בעל אמו, כל זמן שאמו קיימת. אבל לאחר מיתתו, אינו חייב. ומדברי סופרים, שיהיה אדם חייב בכבוד אחיו הגדול בכבוד אביו.

הלכות ממרים פרק ז

זא "בן סורר ומורה" האמור בתורה הרי נתפרשה בו סקלה, ולא ענש הכתוב אלא אם בן הזהיר. וחיוב הזהיר "לא תאכלו, על חנם", לא תאכלו אכילה המביאה לידי שפיכות דמים: הרי זו אכילת בן סורר ומורה שאינו נהרג אלא על אכילה מכערת שאכל, שנאמר "זולל, וסבא"; מפני השמועה למדו שהזולל הוא האוכל בשר פרעבתנות, וסבא השותה יין פרעבתנות.

זב אכילה זו שהוא חייב עליה דברים הרבה יש בה, וכן בלן חלכה מפני הקבלה. אינו חייב סקלה, עד שיגנב משלאביו, ויקנה בשר בזול ויין בזול, ויאכל אותם חוץ מרשות אביו, בחבורה שכלה ריקנין פחותין. ויאכל הבשר חי ואינו חי, בשל ואינו בשל, בדרך שהגנבים אוכלים; וישתה חוץ מזוג ואינו מזוג, בדרך שהגרגרנין שותים. והוא שיאכל משקל חמשים דינר מבשר זה במלגמה אחת, וישתה חצי לוג מיין זה בבת אחת.

זג גנב משלאביו, ואכל אכילה זו ברשות אביו, או שגנב משלאחרים, ואכל אכילה זו המכערת בין ברשות אביו בין ברשות

אחרים חרי זה פטור.

זו, וכן אם גנב משל אביו, ואכל אכילה מבכרת כזו ברשות אחרים, והיתה אכילת מצוה אפלו מדבריהם, או אכילת עברה אפלו מדבריהם חרי זה פטור: שנאמר "איננו שמע, בקלנו" שאינו עובר באכילה זו, אלא על קולם; יצא זה שעבר בה על דברי תורה, או שאכלה בדבר מצוה.

זו, פיצד: אכל אכילה זו המבכרת עם החבורה הרעה שאוכל עמהם, בדבר מצוה, או שאכלו מעשר שני בירושלים, אפלו אכלו בתנחומי אכלים שהיא מצוה מדבריהם חרי זה פטור. וכן אם אכלה מנגלות וטרפות שקצים ורמשים, אפלו אכל בתענית צבור שהיא עברה מדבריהם חרי זה פטור מן המיתה.

זו, אכל כל מאכל, ולא אכל בשר בהמה אף על פי שאכל אכילה זו מבשר העוף, פטור. ואם אכל אכילה זו מבשר בהמה, והשלים שעור החמשים דינר מבשר העוף חיב.

זו, שתה כל משקה, ולא שתה יין פטור. אכל בשר חי, ושתה יין חי פטור: שזה קרי הוא, ואין אדם יכול להמשיך בזה. וכן אם אכל בשר מליח ביום השלישי למליחתו, או ששתה יין מוגתו פטור, שאין אדם יכול להמשיך בזה.

זו, לא ענש הכתוב קטן שלא בא לכלל המצוות. וכן איש שגדל והרי הוא ברשות עצמו, אינו נסקל מפני שגנב ואכל ושתה אכילה זו המבכרת. הא פיצד: מפני השמועה למדו שאין דין זה אלא בכן שלוש עשרה שנה ויום אחד, שהביא שתי שערות, ומשיביא שתי שערות, עד שיקוף השער

את כל הגיד. ואחר שהקוף השער את כל הגיד חרי הוא ברשות עצמו, ואינו נסקל. ז,ט כל ימיו שלבן סורר ומורה, אינו אלא שלוששה חדשים מאחר שיביא שתי שערות. לפי שאפשר שתתעבר אשתו, ויהיה עברה נפר בשלוששה חדשים; ונאמר "פי יהיה לאיש, בן סורר ומורה", ולא אב סורר ומורה. הא למדת שאם הקוף השער את כל הגיד, קדם שישלם שלוששה חדשים חרי זה פטור.

זו, פיצד דנין בן סורר ומורה: מביאין אותו אביו ואמו תחלה לבית דין שלשלושה, ואומרים להן "בנינו זה סורר ומרה". ומביאין שני עדים שגנב משל אביו, וקנה בשר ויין במה שגנב, ואכל אותם אכילה האמורה, אחר ההתראה; וזו היא עדות הראשונה. ומלקין אותו, בפסא מחיבי מלקות שנאמר "ויפרו אתו, ולא ישמע אליהם".

זו, יא חזר וגנב משל אביו, ואכל אכילה זו אביו ואמו מביאין אותו לבית דין שלשלושה ושלשלושה, ומביאין שנים ומעידין עליו שגנב, ואכל אכילה זו האמורה, אחר שהתרו בו; וזו היא עדות אחרונה אפלו היו השנים הראשונים, הם האחרונים. ואחר שמקבלין עדותו, בודקין אותו, שמא הקוף השער את כל הגיד. אם לא הקוף, ולא שלמו לו שלוששה חדשים גומרין דינו בדרך כלל חרוגי בית דין, וסוקלין אותו. ואינו נסקל עד שיהיו שם שלוששה הראשונים שנאמר "בנינו זה", זה הוא שלקה בפניכם. ואם מחלו לו אביו ואמו, קדם שיוגמר דינו פטור. זיב ברח עד שלא נגמר דינו, ואחר כך

הקיוף השער מלמטה פטור. ואם משננומר דינו ברח אכלו הזקין כל עת שימצא, יסקל: שכל מי שנומר דינו חרי הוא בהרונג, ואין לו דם.

זיג חיה אביו רוצה, ואמו אינה רוצה, אמו רוצה, ואביו אינו רוצה אינו נעשה בן סוֹרֵר ומוֹרֶה, שנאמר "ותפשו בו, אביו ואמו". חיה אחד מהן גרם, או חגר, או אלה, או סומה, או חרש אינו נעשה בן סוֹרֵר ומוֹרֶה: שנאמר "ותפשו בו", ולא גרמים: "והוציאו אתו", ולא חגרים; "ואמרו", ולא אלהים; "בנינו זה", ולא סומים; "איננו שמע, בקלנו", ולא חרשים.

זייד גזרת הכתוב היא, שלא יסקל אלא בן סוֹרֵר ומוֹרֶה; אבל חבת אינה נדנת בדין זה,

הלכות אבל

שאין דרכה להמשיך באכילה ושתיה באיש: שנאמר "בן סוֹרֵר ומוֹרֶה" ולא בת, ולא טמאום, ואנדרגינום.

ז,טו טמאום שנקרע, ונמצא זכר אינו נעשה בן סוֹרֵר ומוֹרֶה: שנאמר "כי יהיה לאיש, בן", עד שיהיה בן משעת חויה.

ז,טז בן סוֹרֵר ומוֹרֶה, צריך הכרזה. וכיצד מכריזין עליו: כותבין לכל ישראל, בבית דין שלפלוני סקלנו פלוני מפני שהיה סוֹרֵר ומוֹרֶה.

זיז בן סוֹרֵר ומוֹרֶה חרי הוא בכל חרוגי בית דין, שממונם לזרשיהן: שאם על פי שאביו גרם לו סקלה, חרי הוא יורש כל נכסיו.

יש בכללן ארבע מצוות אחת מצות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: להתאבל על הקרובים, ואכלו כוחן מטמא ומתאבל על הקרובים, ואין אדם מתאבל על חרוגי בית דין, ולפי זה כללתי הלכות אלו בספר זה שהן מעין קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה; שלא יטמא כוחן גדול לקרובים; שלא יכנס עם חמת באהל; שלא יטמא כוחן חדיט לנפש אדם אלא לקרובים בלבד. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

ומפני טעם זה, רחין דויד המלך וסדך בשמית חילד, קדם שיקבר.

א,ג חרוגי מלכות, שאין מניחין אותן להקבר מאימתי מתחילין להתאבל עליהן, ולמנות שבעה ושלושים: משנתיאשו מלשאל למלך לקברו, אף על פי שלא נתיאשו מלגנב אותן. מי שטבע בנחר, או מי שאכלתהו חיה רעה משנתיאשו לבקש. מצאוהו אברים אברים אין מונין לו עד שימצא ראשו ורבו, או יתיאשו מלבקש.

א,ד מי שדרבן לשלח חמת למדינה אחרת לקברו, ואינם יודעים מתי יקבר מעת שניחזירו פניהן מללוחותו, מתחילין למנות

הלכות אבל פרק א

א,א מצות עשה להתאבל על הקרובים, שנאמר "ואכלתי חטאת היום, הייטב בעיני ח". ואין אבלות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד, שהוא יום המיתה ויום הקבורה. אבל שאר השבעה אינן דין תורה, אף על פי שנאמר בתורה "ויעש לאביו אבל, שבעת ימים": נתנה תורה, ונתחדשה הלכה; ומשה רבנו תקן להם לישראל שבעת ימי אבלות, ושבעת ימי המשטה.

א,ב מאימתי יתחייב אדם באבל, משויפתם הגולל. אבל כל זמן שלא נקבר חמת, אינו אסור בדבר מן הדברים שהאבל אסור בהן;

שבעה ושלשים, ומתחילין להתאבל.

א, ה הנפלים, אין מתאבלין עליהן. וכל שלא שחה שלושים יום באדם, חרי זה נפל; אפלו מת ביום שלושים, אין מתאבלין עליו. ואם ידע בודאי שגלד לתשעה חדשים גמורים אפלו מת ביום שגלד, מתאבלין עליו.

א, בן תשעה חדשים שגלד מת, ובן שמונה שמת אפלו לאחר שלושים יום, ומי שיצא מחתך או מסרס, אף על פי שפלו לו חדשיו חרי זה כנפל, ואין מתאבלין עליהן, ולא יתעסקו עמהם.

א, כל חרוגי מלכות אף על פי שבדין המלך נהרגו, והתורה נתנה לו רשות להרגו חרי אלו מתאבלין עליהן, ואין מונעין מהן כל דבר; וממונם למלך, ונקברין בקברי אבותיהן. אבל כל חרוגי בית דין אין מתאבלין עליהן אבל אוננין, שאין אנינות אלא בלב; ואין נקברין עם אבותיהן עד שיתאבל הפשר, וממונם ליורשיהם.

א, ח כל הפורשין מדרבי צבור, והם האנשים שפרקו על המצוות מעל צוארן, ואינן נכללין בכלל ישראל בעשיית המצוות ובכבוד המועדות, וישיבת בתי בנסיות ובתי מדרשות, אלא חרי הן כן בני חורין לעצמן, כשאר האמות, ובן המינים והמשמדין והמוסרין כל אלו אין מתאבלין עליהן; אלא אחיהם ושאר קרוביהם לזכשין לבנים ומתעטפים לבנים, ואוכלים ושותים ושמחים: שאבדו שונאיו של הקדוש ברוך הוא, ועליהם הכתוב אומר "הלוא משנאוך ח' אשנא".

א, ט המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר, ולא מתאבלין עליו, ולא מספידין

אותו. אבל עומדין עליו בשורה, ואומרים עליו ברכת אבלים וכל דבר שהוא כבוד לחיים. ואיזה הוא המאבד עצמו לדעת: לא שעלה לראש הגג, ונפל ומת; אלא האומר חריני עולה לראש הגג, וראה אותו שעלה מיד דרך פעם, או שהיה מצר, ונפל ומת חרי זה בחזקת שאבד עצמו לדעת.

א, י אבל אם ראו אותו חנוק ותלוי באילן, או חרוג ומשלה על גב סיפו חרי זה בחזקת כל המתים, ומתעסקין עמו, ואין מונעין ממונו דבר.

הלכות אבל פרק ב

ב, א אלו שאדם חייב להתאבל עליהן דין תורה אמו ואביו, בנו ובתו, אחיו ואחותו מאביו. ומדבריהם שיתאבל האיש על אשתו הנשואה, ובן האשה על בעלה, ומתאבל על אחיו ועל אחותו שחן מאמו.

ב, ב אפלו הכוהן, שאינו מטמא לאחיו ואחותו מאמו, ולא לאחותו הנשואה, אף על פי שהיא מאביו מתאבל הוא עליהן; ואם היתה אחותו זו הנשואה מאביו, חרי הוא מתאבל עליה דין תורה.

ב, ג בנו או אחיו חבא מן השפחה, או מן הנכרית אינו מתאבל עליהן כלל. ובן מי שנתגר הוא ובניו, או נשתחרר הוא ובניו אין מתאבלין זה על זה. ובן אשתו ארוסה, אינו מתאבל עליה ולא אונן; ובן היא לא אוננת ולא מתאבלת עליו.

ב, ד כל הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהן חרי זה מתאבל עמהם בפניהם, מדברי סופרים. ביצר: חרי שמת בן בנו, או אחי בנו, או אם בנו חייב לקרע בפני בנו, ולנהוג אבלות בפניו; אבל שלא בפניו, אינו חייב.

וְכֵן בִּשְׁאֵר הַקְּרוֹבִים.

ב,ה אִשְׁתּוֹ הִנְשׂוּאָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִתְאַבֵּל עָלֶיהָ אֵינוֹ מִתְאַבֵּל עִמָּה עַל שְׂאֵר קְרוֹבֶיהָ, אֲלֵא עַל אָבִיהָ וְעַל אִמָּה בְּלִבָּד: מִשּׁוּם כְּבוֹד אִשְׁתּוֹ, נוֹחַג אֲבִלוֹת עָלֶיהָ בְּפָנֶיהָ.

ב,ו פִּיֶּצֶד: מִי שְׁמֵתָה חֲמוּתוֹ אוֹ חֲמִיו בּוֹפָה מִטָּתוֹ, וְנוֹחַג אֲבִלוֹת עִם אִשְׁתּוֹ בְּפָנֶיהָ; אֲבָל שְׂלֹא בְּפָנֶיהָ, אֵינוֹ נוֹחַג אֲבִלוֹת. וְכֵן הָאִשָּׁה שְׁמֵת חֲמִיהָ אוֹ חֲמוּתָהּ נוֹחֶגֶת אֲבִלוֹת, בְּפָנֶיהָ בְּעָלָהּ. אֲבָל שְׂאֵר קְרוֹבֶיהָ בְּגוֹן שְׁמֵת אָחִי אִשְׁתּוֹ אוֹ בָּנָה, וְהָאִשָּׁה שְׁמֵת אָחִי בְּעָלָהּ אוֹ בָּנוֹ אֵין מִתְאַבֵּלִין זֶה עִם זֶה.

ב,ז וְכֵן יֵרָאֶה לִּי שָׂאֵם מֵתָה אִשְׁתּוֹ קְרוֹבוֹ אוֹ בַּעַל קְרוֹבָתוֹ, בְּגוֹן שְׁמֵתָה אִשְׁתּוֹ בָּנוֹ אוֹ בַּעַל בָּתּוֹ אֵינוֹ חַיֵּב לְהִתְאַבֵּל עִמָּהֶן. וְכֵן כָּל בִּיּוֹצֵא בָּזֶה.

ב,ח כַּמָּה חֲמוּרָה מִצֻּת אֲבָל שְׁחֲרֵי הַבּוֹהֵן נִדְחִית לֹא הִטְמִינָהּ מִפְּנֵי קְרוֹבִיו, כִּדִּי שְׂתִיעֵסֶק עִמָּהֶן וְיִתְאַבֵּל עָלֶיהֶן: שְׁנֵאמַר "כִּי, אִם לִשְׂאֵרוֹ, הִקְרַב, אֵלָיו: לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו... לֵה, יִטְמֵא", מִצֻּת עֲשֵׂה שָׂאֵם לֹא רָצָה לְהִטְמֵא, מִטְמֵאִין אוֹתוֹ בַּעַל כְּרָחוֹ.

ב,ט כַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזָכְרִים שֶׁהִזְכֵּירוּ עַל הִטְמֵאָה. אֲבָל הַבּוֹהֲנוֹת הַזֵּאִיל וְאֵינָן מִזְהָרוֹת עַל הִטְמֵאָה, כִּדִּי אֵינָן מִצֻּוֹת לְהִטְמֵא לְקְרוֹבִים: אֲלֵא אִם רָצוּ, מִטְמֵאֹת; וְאִם לֹא רָצוּ, לֹא יִטְמֵאוּ.

ב,י אִשְׁתּוֹ שֶׁלְּבּוֹהֵן מִטְמֵא לֵה עַל כְּרָחוֹ, וְאֵינוֹ מִטְמֵא לֵה אֲלֵא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים: עָשׂוֹ אוֹתָהּ כְּמֵת מִצֻּוֹה בִּיּוֹן שְׂאִין לֵה יוֹרֵשׁ אֲלֵא הוּא, לֹא תִמָּצֵא מִי שְׂתִיעֵסֶק בָּהּ אֲלֵא הוּא. וְאֵינוֹ מִטְמֵא אֲלֵא לְנִשְׂוָאָה בְּלִבָּד; אֲבָל

הָאֲרוּסָה, לֹא יִטְמֵא לֵה.

ב,יא וְכֵן כָּל אוֹתָן שְׂאֵמֵרְנוּ שְׂאִין מִתְאַבֵּלִין עָלֶיהָ, בְּגוֹן הַרוּגֵי בֵּית דִּין, וְהַפּוֹרְשִׁים מִדְּרָבֵי צְבוּר, וְהַנִּפְלִים, וְהַמְּאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת אֵין הַבּוֹהֵן מִטְמֵא לָהֶן.

ב,יב וְעַד מָתִי הוּא מִצֻּוֹה לְהִטְמֵא לְקְרוֹבָיו, עַד שְׂיִסְתֵּם הַגּוֹלָל. אֲבָל מֵאַחֵר שְׁנִסְתֵּם הַגּוֹלָל, הָרִי הֵן בִּשְׂאֵר כָּל חֲמֵתִים שָׂאֵם נִטְמֵא בָּהֶן, לֹאֲקָה.

ב,יג אִשְׁתּוֹ הַפְּסוּלָה, אֵינוֹ מִטְמֵא לֵה; לְפִיכָךְ מִי שִׁשְׁמָעָה שְׁמֵת בְּעָלָהּ וְנִשְׂאָתָה, וְכֵא בְּעָלָהּ שְׁנִיחָן אֵין מִטְמֵאִין לֵה, שְׁחֲרֵי הִיא פְּסוּלָה לְשְׁנִיחָן. אֲבָל מִטְמֵא הוּא לְאִמּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא חֲלָלָה; וְכֵן מִטְמֵא לְבָנוֹ וּלְבָתּוֹ וּלְאָחִיו וּלְאִחֹתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן פְּסוּלִין אֲפִלּוּ הֵיוּ מִמְּזֻרִין, מִטְמֵא לָהֶן.

ב,יד אַחֲוָתוֹ הִנְשׂוּאָה אֵינוֹ מִטְמֵא לֵה, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נִשְׂוָאָה לְבּוֹהֵן: שְׁנֵאמַר "הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה אֵלָיו, אֲשֶׁר לֹא הִיָּתָה לְאִישׁ". "הַבְּתוּלָה", פָּרֹט לְאֲנוּסָה וּמִפְתָּה; יָכוֹל שְׂאֵנִי מוֹצִיא אַף הַבּוֹנֶרֶת, אוֹ מִכֶּת עֵץ תִּלְמוֹד לֹאֲמַר "אֲשֶׁר לֹא הִיָּתָה לְאִישׁ", מִי שְׁחִיָּתָהּ בִּידֵי אִישׁ.

ב,טו "אֲשֶׁר לֹא הִיָּתָה לְאִישׁ" פָּרֹט לְאֲרוּסָה, שְׂאֵינוֹ מִטְמֵא לֵה, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא אֲרוּסָה לְבּוֹהֵן. נִתְגַּרְשָׁה אַחֲוָתוֹ מִן הָאֲרוּסִין, מִטְמֵא לֵה שְׁנֵאמַר "הַקְּרוּבָה אֵלָיו", לְהַבִּיא אֶת חֲמֵת גְּרִשָּׁת מִן הָאֲרוּסִין. אָחִיו וְאַחֲוָתוֹ מֵאִמּוֹ, אֵינוֹ מִטְמֵא לָהֶן: שְׁנֵאמַר "וּלְבָנוֹ וּלְבָתּוֹ וּלְאִחֹיו. וְלְאִחֹתוֹ" מֵה בָּנוֹ הִרְאִוִי לִירֵשָׁתוֹ, אַף אָחִיו וְאַחֲוָתוֹ הִרְאִוִי לִירֵשָׁתוֹ.

ב,טז הַסִּפְקוֹת, אֵינוֹ מִטְמֵא לָהֶן: שְׁנֵאמַר

"לֵה, יִטְמָא" מִטְמָא הוּא עַל הַיָּדַי, וְאִינוּ מִטְמָא עַל הַסֶּפֶק. לְפִיכָךְ הוֹלְדוֹת שְׁנֵת עֲרֻבוֹ, וְחֵבֶן שֶׁהוּא סֶפֶק בֶּן שְׁבַעָה לְאַחֲרוֹן אוֹ בֶּן תִּשְׁעָה לְרֵאשׁוֹן, וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בֶּהֱן אִינוּ מִטְמָא לֶהֱן מִסֶּפֶק. וְכֵן כָּל הַמִּתְגַּרְשֵׁת סֶפֶק גְּרוּשִׁין, אוֹ בִּגְט פֶּסוּל אִינוּ מִטְמָא לֵה.

בִּיז אֵין חֲבוּהֵן מִטְמָא לְאַבֵּר מִן חֲחֵי מֵאֲבִיו, וְלֹא לְעֶצֶם מַעֲצְמוֹת אָבִיו. וְכֵן הַמִּלְקֻט עֲצָמוֹת אָבִיו אִינוּ מִטְמָא לֶהֱן, אִם עַל פִּי שֶׁחֲשָׁדְרָה קִנְיָמַת. נִקְטַע רֹאשׁוֹ שֶׁלְאַבִּיו, אִינוּ מִטְמָא לוֹ: שְׁנֵאמַר "לְאַבִּיו" בְּזִמָּן שֶׁהוּא שָׁלֵם, וְלֹא בְּזִמָּן שֶׁהוּא חָסֵר. וְכֵן שְׂאֵר הַקְּרוּבִים.

בִּיח הַטְּמֵאָה לְקְרוּבִים דְּחוּיָהּ חֵיא, וְלֹא הִתְרָה לְכָל. לְפִיכָךְ אֲסוּר לְבוֹהֵן לְהַטְמָא לְמַת, אֲפִלּוּ בְּעֵת שֶׁמִּטְמָא לְקְרוּבִיו שְׁנֵאמַר "לֵה, יִטְמָא", אִינוּ מִטְמָא לְאַחֲרִים עִמָּה: שְׁלֹא יֵאמַר הוֹאִיל וְנִטְמָאתִי עַל אָבִי, אֶלְקֻט עֲצָמוֹת פְּלוֹנִי, אֶנֶּע בְּקֶבֶר פְּלוֹנִי.

בִּיט לְפִיכָךְ בּוֹהֵן שְׁמַת לוֹ מַת צָרִיד לְהוֹחֵר וּלְקַבְּרוֹ בְּסוֹף בֵּית הַקְּבָרוֹת, כִּדִּי שְׁלֹא יִכְנֵס לְבֵית הַקְּבָרוֹת, וְלֹא יִטְמָא בְּקְבָרוֹת אֲחֵרִים, כְּשִׁיקֵבֵר מֵתוֹ.

הַלְבוֹת אֲבֵל פֶּרֶק ג

ג,א כָּל בּוֹהֵן שֶׁנִּטְמָא לְמַת, חוּץ מִשְׁשָׁה מֵתִים הַמְּפָרְשִׁים בַּתּוֹרָה אוֹ אֲשֵׁתוֹ, בְּעֵדִים וְחֵתְרָאָה חֲרִי זֶה לּוֹקָה, שְׁנֵאמַר "לְנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּיוֹ". וְאַחַד הַנּוֹגֵעַ בְּמַת אוֹ הַמֵּאֲחִיל אוֹ הַנּוֹשֵׂא, וְאַחַד הַמַּת אוֹ שְׂאֵר הַטְּמֵאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִן הַמַּת שְׁנֵאמַר "לְנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא". וְכִבֵּר פֶּרְשָׁנוּ בְּהַלְבוֹת טְמֵאוֹת מַת, כָּל הַדְּבָרִים הַמִּטְמָאִין מִן הַמַּת, מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדְּבָרֵיהֶם.

ג,ב וְכֵן אִם נִגַּע חֲבוּהֵן בְּקֶבֶר, לּוֹקָה. אֲבֵל נּוֹגֵעַ הוּא בְּבִגְדִים שֶׁנּוֹגְעוּ בְּמַת, אִם עַל פִּי שֶׁמִּטְמָא בֶּהֱן טְמֵאוֹת שְׁבַעָה.

ג,ג וְכֵן אִם נִכְנֵס לְאַחֵל טְמָא, שֶׁנִּכְנָסָה לוֹ הַטְּמֵאָה לּוֹקָה, אִם עַל פִּי שֶׁעֲצָמָה שֶׁלְטְמָאָה בְּבֵית אֲחֵר. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ כָּל הָאֲחֵלִים שֶׁתִּכְנֵס לָהֶם הַטְּמֵאָה, אוֹ שֶׁתִּצָּא מֵהֶם, וְדִין הַסִּכָּכוֹת וְהַפְּרָעוֹת, וְכָל הַדְּבָרִים הַמִּבְיְאִין אֶת הַטְּמֵאָה, וְהַחוּצִצִין בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה, וְאִיזָה מִחֵן דִּין תּוֹרָה, וְאִיזָה מִחֵן מִדְּבָרֵיהֶן הַכָּל בְּהַלְבוֹת טְמֵאוֹת מַת.

ג,ד וְשֵׁם בְּאַרְנוֹ שְׂאִין הַגּוֹיִים מִטְמָאִין בְּאַחֵל, וּלְפִיכָךְ קְבָרוֹתֵיהֶן טְהוֹרִים, וּמִתֵּר לְבוֹהֵן לְהַכְנִס לָשָׁם, וְלִדְרֹךְ עַל קְבָרוֹתֵיהֶן; וְאִינוּ אֲסוּר אֲלֹא שִׁינֵּעַ בַּטְּמָאָה אוֹ יִשְׁאַנָּה, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ שָׁם.

ג,ה בּוֹהֵן שֶׁנִּכְנֵס לְאַחֵל הַמַּת אוֹ לְבֵית הַקְּבָרוֹת בְּשִׁנְגָּה, וְאַחַר שִׁידַע הִתְרוֹ בּוֹ אִם קָפִץ וַיֵּצֵא, פְּטוּר; וְאִם יָשָׁב שָׁם כִּדִּי חֲשֵׁת־חַוִּיָּה כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּעֵנִין טְמֵאוֹת מִקְדָּשׁ, חֲרִי זֶה לּוֹקָה. נִכְנֵס וַיֵּצֵא, וְחִזֵּר וְנִכְנֵס וַיֵּצֵא אִם הִתְרוֹ בּוֹ עַל כָּל פַּעַם וּפַעַם, לּוֹקָה עַל כָּל כְּנִיסָה וּכְנִיסָה.

ג,ו וְכֵן אִם נִגַּע בְּמַת וְהִתְרוֹ בּוֹ וּפְרָשׁ, וְחִזֵּר וְנִגַּע וְהִתְרוֹ בּוֹ אֲפִלּוּ מֵאֶחָ פְּעָמִים לּוֹקָה עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הִיָּה נּוֹגֵעַ וְלֹא פִּרַּשׁ, אוֹ שֶׁחִיָּה עוֹמֵד בְּבֵית הַקְּבָרוֹת וְנִגַּע בְּמֵתִים אֲחֵרִים אִם עַל פִּי שֶׁחִתְרוֹ בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים, אִינוּ לּוֹקָה אֲלֹא אַחַת: שֶׁחֲרִי הוּא מְחַלֵּל וְעוֹמֵד, כָּל זִמָּן שְׁלֹא פִּרַּשׁ.

ג,ז הַמִּטְמָא אֶת חֲבוּהֵן אִם חָיו שְׁנֵייהֶם מִזִּידִין לּוֹקָה חֲבוּהֵן, וְזֶה שֶׁטְמָאוֹ עוֹבֵר עַל "וְלִפְנֵי עֵיר, לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל". הִיָּה חֲבוּהֵן שׁוֹגֵג, וְזֶה

שֶׁטָמְאוּ מִזִּיד חֲרֵי זֶה שֶׁטָמְאוּ לֹקֶה.

ג, ח בֹּוֹהֵן גָּדוֹל אֵינוֹ מִטָּמֵא לְקֹרֵבִים, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא־בִּי וּלְאַמּוֹ, לֹא יִטָּמֵא"; וְכֵן אֵינוֹ נִכְנָס עִם הַמֶּת בְּאַהֲל, אֲפִלּוּ קֹרֵבִי שֶׁנֶּאֱמַר "וְעַל כָּל נִפְשֹׁת מֵת, לֹא יָבֵא". הֵא לְמַדַּת שֶׁהוּא חַיִּב בִּ"לֹא יָבֵא", וְחַיִּב בִּ"לֹא יִטָּמֵא".

ג, ט פִּי־צַד: נָגַע אוֹ נֶשֶׁא, לֹקֶה אַחַת. נִכְנָס לְאַהֲל וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד שִׁמַּת עָלָיו הַמֶּת, אוֹ שֶׁנִּכְנָס בְּשָׂדֶה תִּבְחָ וּמִגָּדֵל וּבֵא חֲבֵרוֹ וּפָרַע עָלָיו גַּג הַשָּׂדֶה שְׁחָרִי טָמְאָה וּבִיָּאָה בְּאֵין בְּאַחֵד לֹקֶה שְׁתֵּימָם: מִשּׁוּם "לֹא יָבֵא", וּמִשּׁוּם "לֹא יִטָּמֵא". נִטָּמֵא מִקִּנְיָם, וְאַחֵר כִּף נִכְנָס לְאַהֲל אִם הִתְרוּ בּוֹ, לֹקֶה אֶף עַל הַבִּיָּאָה.

ג, י בֹּוֹהֵן שֶׁפָּגַע בְּמֵת מִצֹּחַ בְּדֶרֶךְ, חֲרֵי זֶה מִטָּמֵא לוֹ: אֲפִלּוּ בֹוֹהֵן גָּדוֹל, חַיִּב לְהִטָּמֵא לוֹ וּלְקַבְּרוֹ. וְאִיזָה הוּא מֵת מִצֹּחַ זֶה אַחֵד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁחָיָה מִשְׁלָף בְּדֶרֶךְ, וְאֵין לוֹ קוֹבְרִים. וְדָבָר זֶה, הִלָּכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה.

ג, יא בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּשִׁחְיָה חֲבֹוֹהֵן לְבִדּוֹ, וְאֵין עֲמּוֹ אַחֵר, וְאֲפִלּוּ קָרָא שָׁם בְּדֶרֶךְ, וְאֵין לוֹ עֹזָנָה. אֲבָל אִם פְּשִׁיקָרָא אַחֲרִים עֹזְנִין אוֹתוֹ, אֵין זֶה מֵת מִצֹּחַ, אֵלֹא קוֹרָא לְאַחֲרִים, וַיִּבּוֹאוּ וַיִּתְּעַסְקוּ בּוֹ.

ג, יב הִיָּה בֹוֹהֵן וְנִזִּיר מִהִלְכִּין בְּדֶרֶךְ, וּפָגַעוּ בְּמֵת מִצֹּחַ יִתְעַסֵּק בּוֹ הַנִּזִּיר, שְׁחָרִי אֵין קִדְשָׁתוֹ קִדְשָׁת עוֹלָם, וְאֵל יִטָּמֵא בּוֹ חֲבֹוֹהֵן, אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא בֹוֹהֵן חֲדִיוֹט.

ג, יג הִיָּה בֹוֹהֵן גָּדוֹל וְכֹוֹהֵן חֲדִיוֹט, יִטָּמֵא בֹוֹהֵן חֲדִיוֹט. וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ, מִתְאַחֵר בְּטָמְאָה; וְסָגַן עִם מְשִׁיחַ מִלְחָמָה שֶׁפָּגַעוּ בְּמֵת מִצֹּחַ יִטָּמֵא מְשִׁיחַ מִלְחָמָה, וְאֵל יִטָּמֵא חֲסָגָן.

ג, יד נֶשִׂיא שְׁמֵת חֶפֶל מִטָּמְאִין לוֹ, אֲפִלּוּ

בֹוֹהֵנִים: עָשׂוּהוּ כְּמֵת מִצֹּחַ לְכָל, מִפְּנֵי שֶׁחֶפֶל חַיִּבִּין בְּכַבּוּדוֹ. וְכֵן חֶפֶל אוֹנְנִין עָלָיו. ג, טו בָּנוֹת אַחֲרוֹן, לֹא הִזְחֲרוּ עַל טָמְאָת מֵת: שֶׁנֶּאֱמַר "אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַחֲרֹן" "בְּנֵי אַחֲרֹן", וְלֹא בָנוֹת אַחֲרוֹן. וְכֵן הִחֲלָלִים מִתְרִין לְהִטָּמֵא שֶׁנֶּאֱמַר "אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַחֲרֹן", עַד שִׁיחִיו בְּכַהֲוֹנָם. בֹּוֹהֵן קָטָן, חֲרֵי הַגָּדוֹלִים מִזְחָרִים שְׁלֹא יִטָּמְאוּהוּ; וְאִם בָּא לְהִטָּמֵא מִעֲצָמוֹ אֵין בֵּית דִּין מְצִוִּין עָלָיו לְהַפְרִישׁוֹ, אֲבָל אֲבִיו צָרִיךְ לְחַנְכוֹ בְּקִדְשָׁה.

ג, טז מֵת תּוֹפֵס אַרְבַּע אֲמוֹת שָׁלֹף לְטָמְאָה; וְכָל בֹּוֹהֵן שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ אַרְבַּע אֲמוֹת, מִפְּנֵי אוֹתוֹ מִכַּת מְרִדּוֹת. וְכֵן אִם נִכְנָס לְבֵית הַפָּרֶס, אוֹ יָצָא לְחוּצָה לְאַרְץ, אוֹ שֶׁנִּטָּמֵא בְּדָם תְּבוּסָה, אוֹ בְּגוֹלָל וּבְדַפֵּק וּכְיוּצָא בְּחֵן מִפְּנֵי אוֹתוֹ מִכַּת מְרִדּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁחֵן אֲבוֹת שְׁלֹדְבָרִיָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְבוֹת טָמְאָת מֵת. אֲבָל אִם נִכְנָס לְבֵית הַקְּבֵרוֹת, לֹקֶה מִן הַתּוֹרָה.

ג, יז מִתֵּר לְבֹוֹהֵן לְהִטָּמֵא בְּבֵית הַפָּרֶס אוֹ בְּחוּצָה לְאַרְץ לְדָבָר מִצֹּחַ, בְּזִמְנֵי שְׂאִין שָׁם דֶּרֶךְ אֵלֹא הִיא כְּגוֹן שֶׁחֲלָף לִשָּׂא אִשָּׁה, אוֹ לְלַמֵּד תּוֹרָה: אֶף עַל פִּי שִׁישׁ שָׁם מִי שִׁיִּלְמָדוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, לֹא מִן חֶפֶל אָדָם זֹכֶה לְלַמֵּד.

ג, יח וְכֵן מִטָּמֵא בְּטָמְאָה שְׁלֹדְבָרִיָּהֶם, לְכַבּוֹד הַפְּרִיָּוֹת. פִּי־צַד: אֲבָל שֶׁחֲלָף לְבֵית הַפָּרֶס, חֶפֶל חוֹלְכִין אַחֲרָיו לְנַחֲמּוֹ שָׁם. וְכֵן מְדַלְּגִין עַל גִּבֵּי אֲרוֹנוֹת שְׁלֵמִתִּים לְקִרְאָת מְלָכִים וְאֲפִלּוּ מְלָכֵי גּוֹיִים, כִּדִּי לְהַבְחִין בֵּינָם לְבִין מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיחֲזֹר כְּבוֹדָן לְמִקּוֹמָן. וְכֵן כָּל פִּי־צָא בָּזָה. וְכֵן מִטָּמֵא בְּטָמְאָה שְׁלֹדְבָרִיָּהֶם לְדוֹן עִם חַגּוּיִים וּלְעַרְעֵר עֲמָהֵן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַצִּיל מִיָּדָם. וְכֵן כָּל פִּי־צָא בָּזָה.

4 JAN	ראשון Sunday	טו 15	בבלי: זבחים קיב ירושלמי: נזיר לא תוספתא: נדה ח נ"ך: איוב טז רמב"ם: ממרים ד	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:40 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:55	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:04 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:03 שקיעה 4:42
5 JAN	שני Monday	טז 16	בבלי: זבחים קיג ירושלמי: נזיר לב תוספתא: נדה ט נ"ך: איוב יז רמב"ם: ממרים ה	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:40 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:55	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:04 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:03 שקיעה 4:43
תקופת טבת: 4:30 PM			בבלי: זבחים קיד ירושלמי: נזיר לג תוספתא: מכשירין א נ"ך: איוב יח רמב"ם: ממרים ו	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:40 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:56	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:04 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:03 שקיעה 4:43
6 JAN	שלישי Tuesday	יז 17	בבלי: זבחים קטו ירושלמי: נזיר לד תוספתא: מכשירין ב נ"ך: איוב יט רמב"ם: ממרים ז	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:57	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:05 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:04 שקיעה 4:44
7 JAN	רביעי Wednesday	יח 18	בבלי: זבחים קטז ירושלמי: נזיר לה תוספתא: מכשירין ג נ"ך: איוב כ רמב"ם: אבל א	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:58	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:05 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:04 שקיעה 4:45
8 JAN	המישי Thursday	יט 19	בבלי: זבחים קטז ירושלמי: נזיר לה תוספתא: מכשירין ג נ"ך: איוב כ רמב"ם: אבל א	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:58	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:05 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:04 שקיעה 4:45
9 JAN	ששי Friday	כ 20	בבלי: זבחים קיז ירושלמי: נזיר לו תוספתא: זבים א נ"ך: איוב כא רמב"ם: אבל ב	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:59	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:05 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:04 שקיעה 4:46
Candle Lighting 4:29 הדלקת הנרות					
10 JAN	שב"ק Shabbos	כא 21	בבלי: זבחים קיח ירושלמי: נזיר לו תוספתא: זבים ב נ"ך: איוב כב רמב"ם: אבל ג	נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א ... 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:00	עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:05 סו"ז תפלה - פג"א ... 10:04 שקיעה 4:47
Shabbos Ends 6:00 זמן מוצש"ק					

שפות

נץ החמה 7:20	עלות השחר 6:07
סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:41	סו"ז קר"ש - פג"א ... 9:05
סו"ז תפלה - גר"א ... 10:28	סו"ז תפלה - פג"א ... 10:04
צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:00	שקיעה 4:47

ווען אַ מענטש איז מוציא זרע לבטלה, באשאפט ער מיט דעם קלפות וואס גייען אריין אין מענטשן וועלכע קריגן אויף אים און מאכן אים יסורים.

(ספר המדות אות נאוף סימן כ"ו)